

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

DE NEDERLANDSE TEKST VAN ONS BURGERLIJK WETBOEK

In het Staatsblad van vrijdag, 18 mei 1962, is eindelijk de Nederlandse tekst verschenen van ons Burgerlijk Wetboek !

Deze publicatie is de bekroning van een jarenlang streven, dat slechts met de grootste moeite en dank zij onverdroten inspanning, tot een goed einde is kunnen gebracht worden.

Het feit dat, na 1830, de rechtsgeldige teksten van onze wetten uitsluitend in de Franse taal bestonden werd steeds door de Vlamingen gevoeld als een pijnlijke vernedering en het is tevens een haast onoverkomelijke rem geweest voor de opbloei van het Vlaams rechtsleven.

Van in den beginne der Vlaamse beweging werd er met klem op aangedrongen dat in deze toestand verandering zou komen en dat officiële Nederlandse wetteksten zouden worden uitgevaardigd. Dit werk werd met de grootste opofferingsgeest voorbereid door zovele vlaamsgezinde juristen, een Ledeganck, een De Hondt, een De Hoon, een Bellefroid. Doch, niettegenstaande de vele inspanningen, die ze zich allen getroost hebben om de Franse teksten te vertalen en een degelijke Nederlandse terminologie uit te werken, heeft het meer dan 130 jaren geduurd vooraleer wij over een rechtskrachtige Nederlandse tekst van ons Burgerlijk Wetboek konden beschikken.

Dit uiteindelijk resultaat danken wij in hoofdorde aan Prof. Emile Van Dievoet. Sedert jaren heeft hij, voortdurend met onafgebroken energie, geijverd om voor het Vlaams rechtsleven de zo onontbeerlijke teksten tot stand te brengen. Dit is voorzeker geen gemakkelijke taak geweest ! Stap voor stap is de regering er moeten toe gebracht worden aan de Vlaamse rechtseis eindelijk voldoening te schenken.

Na de private vertalingen, die in de loop der jaren van de pers kwamen, werd in 1923 de commissie ingesteld van juristen en filologen, die een officiële vertaling van de wetboeken en voornaamste wetten zou voorbereiden. Het was Prof. E. Van Dievoet die toen reeds de voorzitter was van deze commissie. Zij heeft, onder zijn leiding, voortreffelijk werk verricht en zeer

degelijke vertalingen tot stand gebracht. Deze teksten hadden echter geen rechtskracht. Ingevolge de koninklijke besluiten, door dewelke zij in het Staatsblad werden bekend gemaakt, dienden zij enkel om gebruikt te worden in bestuurlijke aangelegenheden en bij het hoger onderwijs. Voor de rechtsmachten bleef enkel de Franse tekst uitsluitend gelden.

Niettegenstaande Prof. Van Dievoet en de door hem voorgezeten commissie zich door het tot stand brengen van deze vertalingen reeds uitzonderlijke verdiensten hadden verworven, heeft men zich niet bij dit resultaat neergelegd en onophoudelijk werd er bij de regering aangedrongen opdat uiteindelijk een door het parlement gestemde officiële tekst, die gelijke rechtskracht zou hebben met de Franse, zou worden uitgevaardigd.

Prof. Van Dievoet heeft ondertussen, zonder rust, voor dit groot doel gearbeid. Samen met zijn vriend, Prof. Meijers uit Leiden, heeft hij de teksten der commissie van 1923 aan een deskundige herziening onderworpen. Ten slotte werd er dan toch, in 1954, een nieuwe commissie aangesteld, die ditmaal opdracht had de teksten voor te bereiden, die aan het parlement zouden worden voorgelegd.

Ook van deze commissie was Prof. Van Dievoet de voorzitter. Hij was tevens, zoals altijd, de spil van haar werkzaamheden. Met de grootste wetenschappelijke nauwgezetheid werd een tekst uitgewerkt, die aan de allerhoogste vereisten op het gebied van het Nederlands talaeigen zou voldoen en die, wat betreft de overeenkomst met de Franse tekst, onberispelijk zou zijn. Zo werd dan uiteindelijk, na 130 jaar, door het parlement de Nederlandse tekst van het Burgerlijk Wetboek gestemd en heeft deze tekst de weg naar het Staatsblad gevonden.

Thans is, na zo lange tijd, een uiterst belangrijk resultaat bereikt, waarvan wij de betekenis niet hoog genoeg kunnen aanschrijven.

De rechtskrachtige tekst van ons Burgerlijk Wetboek zal uiteindelijk eenheid brengen in onze Nederlandse rechtsterminologie en zal voorzeker een sterke

spoorslag zijn voor de beoefening van het recht in onze taal. Zoveel onnuttige betwistingen zijn thans bepaald uitgeschakeld. Twijfel betreffende de keuze van de juiste term, onverkwikkelijke verscheidenheid in de juridische geschriften dienen nu tot het verleden te behoren. Het is geboden dat alle Vlaamse juristen zich met angstvallige stiptheid zouden houden aan de terminologie die uiteindelijk door de wetgever werd afgekondigd.

Het gaat niet op dat nog in verschillende provinciën eigen dialectische woorden zouden gebruikt worden. Wij hebben nu de enige geldige officiële tekst en het zou een niet te verschonen tekortkoming zijn wanneer thans, zowel de magistraten als de advocaten, zich niet op de strengste wijze aan deze nu rechtskrachtige tekst zouden houden. Wanneer alle juristen in die zin hun plicht begrijpen is er, voor de Vlaamse rechtswetenschap, door de publicatie van ons Nederlandstalig Burgerlijk Wetboek, een onberekenbare winst voor het Vlaams rechtsleven te boeken.

Doch het uitvaardigen van deze wet heeft nog een grotere betekenis. Het neemt bij de Vlamingen en vooral bij de Vlaamse juristen, de laatste sporen weg van het minderwaardigheidsgevoel, dat hen steeds zozeer heeft gedrukt, wanneer zij dagelijks moesten ondervinden dat hun taal ten slotte slechts van ondergeschikt belang bleek en dat, voor de oplossing van de betwistingen, de rechtsmachten zich uitsluitend aan de Franse wetteksten dienden te houden. Het gevoel van miskenning en vernedering, dat destijds geleid had tot de machtige beweging van 1898, ter verovering van de gelijkheidswet, is steeds bij alle Vlamingen blijven doorwegen. Thans is het een werkelijke opluchting dat er op het gebied van de rechtskracht van onze grote wetboeken uiteindelijk, ten minste reeds voor het Burgerlijk Wetboek, volkomen gelijkheid werd verwezenlijkt.

Wij hopen dan ook dat de taaië ijver der commissie, gelast met het uitwerken der definitieve teksten van de andere grote wetboeken, zo vlug mogelijk de wetgever zal toelaten ook de nog ontbrekende Nederlandse teksten uit te vaardigen.

Het feit dat Prof. E. Van Dievoet, als voorzitter

van deze commissie, zijn energie, zijn doordrijvingsvermogen en zijn fabelachtige werkkraft aan deze taak heeft verpand, is ons de stelligste waarborg dat wij binnen afzienbare tijd over een volledig stel Nederlandstalige wetboeken zullen kunnen beschikken.

Iedereen, die in de practijk staat, ondervindt elke dag dat de rechtbanken zich nog steeds hoofdzakelijk bedienen van de Franse Codes om de toepasselijke wetsbepalingen na te slaan. Het zijn de Franse uitgaven van de wetboeken die, in alle rechtbanken van het Vlaamse land, steeds ter tafel liggen en haast uitsluitend door de magistratuur gebruikt worden.

Het is dan ook van het hoogste belang dat onverwijld een praktische en handige uitgave van ons Nederlandstalig Burgerlijk Wetboek zou verschijnen. Zoals wij het reeds in een van onze vorige nummers hebben aangekondigd, heeft de Uitgeverij «Die Keure» te Brugge het initiatief genomen een uitgave van de nieuwe tekst, op bijbelpapier en in zakformaat, te publiceren. Laten wij er de Vlaamse juristen toe aanzetten, wanneer deze uitgave binnenkort zal beschikbaar zijn, er zich uitsluitend van te bedienen om zich, zonder uitstel, met de thans officiële terminologie vertrouwd te maken, om aldus, eindelijk, in ons Vlaams rechtsleven de zo onontbeerlijke eenheid van taal tot stand te brengen.

Laten wij vooral aan de onvermoeibare pionier van ons Vlaams recht, Prof. Em. Van Dievoet, de dankbare hulde brengen die hem zo dubbel en dik toekomt. Heel de Vlaamse rechtswereld beseft ten volle hoe onmetelijk zijn verdiensten zijn en welke onbegrensde erkentelijkheid hem verschuldigd is. Het zal voorzeker voor de grijze zwoeger een zalig gevoel geweest zijn, het Staatsblad van 18 mei te hebben kunnen doorbladeren, en eindelijk de verwezenlijking te zien van een droom, waaraan hij vele jaren van zijn leven heeft opgeofferd.

In dit historisch moment voor het Vlaams rechtsleven gaan onze gedachten in de eerste plaats naar Prof. Em. Van Dievoet, in eerbiedige bewondering en onbegrensde dankbaarheid.

René VICTOR

VIERING VAN HET TWEEDE LUSTRUM VAN DE ALGEMENE PRACTISCHE RECHTSVERZAMELING

Het tweede lustrum der Algemene Practische Rechtsverzameling werd zaterdag, 19 mei 11., op plechtige wijze gevierd. In de Assisenzaal van het Gerechtsgebouw te Gent was een zeer aanzienlijk gezelschap aanwezig, waartussen talrijke hoogwaardigheidsbekleders, bijna de voltallige magistratuur van het Hof van Beroep, de Rechtbank van eerste aanleg en de Rechtbank van Koophandel, vele professoren van de Universiteit en een zeer groot aantal advocaten uit alle steden van het land.

De meeste medewerkers, die reeds bijdragen aan de A.P.R. hadden bezorgd, waren eveneens tegenwoordig.

Er heerste een uiterst opgewekte stemming en het was blijkbaar dat de talrijke Vlaamse juristen, die te Gent waren samengekomen, zich gelukkig en fier voelden om het succes dat de grootse onderneming

der A.P.R. sedert de tien jaren van haar bestaan heeft gekend.

Het gepresteerde werk is dan ook van onberekenbare betekenis voor de Vlaamse rechtscultuur en hetgeen reeds tot stand kwam gedurende de tien jaren van het bestaan der verzameling is werkelijk bewonderenswaardig. Er werden tot nu toe reeds in de A.P.R. een veertigtal tractaten gepubliceerd, in verband met de meest gewichtige juridische vraagstukken. Meerdere van deze verhandelingen zijn werkelijke meesterwerken. De wijze waarop de publicatie geschiedt, de zorg die tot in de kleinste details aan de inhoud besteed wordt, kunnen niet genoeg geloofd worden.

Het bestuur van de A.P.R. heeft niet alleen een schaar juristen van allereerste gehalte rond zich weten te verenigen om aan deze grootse onderneming

mede te werken, doch het houdt er de hand aan dat op geen enkel punt worde afgeweken van de vaste richtlijnen, die voor al de tractaten met de uiterste nauwgezetheid worden toegepast. Al is hetgeen tot nog toe reeds werd uitgegeven uitermate belangrijk, toch is het duidelijk dat vele gewichtige trefwoorden een voorbereiding vereisten die slechts zal toelaten dat in de volgende jaren de productie nog in belangrijke mate zal geïntensifieerd worden.

Wij hebben dus in de eerstkomende tijden nog vele en gewichtige wetenschappelijke publicaties van de A.P.R. te verwachten. Het dynamisme dat het bestuur van de onderneming kenmerkt staat er borg voor dat hetgeen ons in de toekomst zal geboden worden, niet alleen wat nu reeds werd uitgegeven zal evenaren doch, zo mogelijk, nog zal overtreffen.

De A.P.R. is een machtig getuigenis van de heropbloei der Vlaamse rechtscultuur in de laatste jaren. Samen met het «Administratief Lexicon» geeft zij aan de Vlaamse juristen wat hun zo lang reeds ontbrak, een wetenschappelijk hoogstaand commentaar van heel het geldend Belgisch recht.

Het is dan ook begrijpelijk dat de viering van het tweede lustrum aanleiding was tot de samenkomst van een talrijke schaar juristen uit alle delen van het Vlaamse land, die uiting wensten te geven aan hun enthousiasme en hun oprechte dank kwamen betuigen aan hen die de spil zijn geweest van dit prachtig initiatief en die, in onafgebroken arbeid, de voortzetting van dit groots werk verzekeren.

Dit alles werd op voortreffelijke wijze op de plechtige academische zitting gezegd, eerst door de Heer Raadsheer F. Van Parijs, voorzitter van de beheerraad der A.P.R., daarna door de Heer Minister van Justitie P. Vermeylen.

Wij geven hieronder de tekst van hun redevoeringen.

Als feestredenaar was de Heer Prof. L. Massart, voorzitter van de Nationale Raad voor Wetenschapsbeleid, uitgenodigd geworden. Hij sprak een zeer belangrijke rede uit, waarin hij de verhoudingen tussen de rechtsstudien en de wetenschappelijke techniek op originele wijze belichtte.

Ook zijn rede wordt hieronder medegedeeld.

Na de academische zitting werd er een receptie aangeboden in de algemene vergaderzaal van het Hof van Beroep, waar het een genot was voor zovele juristen uit verschillende delen van het land elkaar te kunnen ontmoeten en van gedachten te wisselen over de toekomst van het Vlaams rechtsleven.

's Avonds had er in de overheerlijke Baudeloozaal van het Bijloke-museum een banket plaats, waaraan de meeste medewerkers van de A.P.R. aanzaten en dat ook vereerd werd met de aanwezigheid van de Heer Minister van Justitie.

Enthousiaste tafelspeeches gaven blijk van de gevoelens van fierheid en dankbaarheid die alle aanwezigen bezielde.

Het is een overheerlijke dag geweest voor de A.P.R. en de viering zal voorzeker een spoorslag zijn om nog met meer ijver op de ingeslagen weg voort te schrijden.

Rede van de heer F. A. VAN PARIJS

Raadsheer in het Hof van Beroep te Gent

Voorzitter van de Beheerraad der Algemene Practische Rechtsverzameling

Als voorzitter van de Algemene Practische Rechtsverzameling voel ik mij wel gans bijzonder vereerd een zo select en hoogstaand gezelschap te mogen begroeten. Van alle hoeken van het Vlaamse land, van Bree tot de uiterste Westhoek, zijt gij gekomen. «Want in veel wijsheid is veel verdriet» was het motto van de merkwaardige rectorale rede die Professor Lambrechts, alsdan rector van de rijksuniversiteit te Gent, op 3 oktober 1960 uitsprak; op heden moet ik in waarheid getuigen: «In veel arbeid is veel vreugde»!

Ik groet U allen zeer en dank U om uw geestdriftige opkomst. De brieven, die wij van velen onder U mochten ontvangen, bewijzen dat de A.P.R. uitgegroeid is tot een beweging.

Mijnheer de Minister van Justitie, mijn bestuur is U uiterst dankbaar omdat U aanvaard hebt op dit tweede lustrum de feestrede te houden. U hebt aldus schitterend de feestelijkheid van deze gebeurtenis en het belang van de A.P.R. laten blijken. Steeds mocht de onderneming de steun van de opeenvolgende leiders van uw departement ondervinden. Het was mij echter gegund vast te stellen welke aparte plaats haar voorbehouden was, niet enkel in uw bibliotheek, doch meer nog in uw warme belangstelling.

Geen uiting van het Vlaams rechtsleven, Mijnheer de Minister van State De Schrijver, kan doorgaan zonder uw aandacht te wekken. Telkens en telkens weer hebt gij ons uw interesse betuigd; veelal hebt gij in dit verband nuttige initiatieven genomen. Uw persoonlijke verschijning waarden wij in de hoogste maat.

Mijnheer de Eerste-voorzitter van dit Hof van Beroep, laat mij toe U eerbiedig en genegen in persoon te verwelkomen en U, van op deze plaats, onze dank te betuigen om de grote bereidwilligheid die U steeds te onzen opzichte hebt betoond. Zij heeft de werking van de onderneming ten zeerste bevorderd.

Mijnheer de Voorzitter van de Nationale Raad voor Wetenschapsbeleid, op mijn eerste vraag hebt gij dadelijk en hartelijk aanvaard vandaag de academische rede te houden. Zulks ging ons recht naar het hart. Uw wetenschappelijke titels en publicaties opnoemen is een onbegonnen werk. Mag ik even aanstippen: professor aan de rijksuniversiteit te Gent, titularis van de Francquiprijs, ondervoorzitter van de raad van beheer van de rijksuniversiteit te Gent en eindelijk eerste en schitterend voorzitter van de Nationale Raad voor Wetenschapsbeleid. Velen onder ons voelen het sinds lang aan dat er iets vrij grondig verkeerd is aan de rechtsstudie en aan de rechtscarrière. Deze zaken liggen met hun tijd overhoop of hinken hopeloos achterna in een snel evoluerende maatschappij. En toch leidt de rechtsstudie als het ware natuurlijkerwijs tot elitevorming, terwijl anderzijds de elite niet bestaan kan tenzij zij haar tijd begrijpt en meeleeft met het volk waarin zij vooraan staat. Graag zullen wij uw visie daaromtrent vernemen.

Uw hoog gewaardeerde belangstelling, Mijnheer de Koninklijke Commissaris, Stafhouder Van Reepingen, vereert ons zeer. Wij verzekeren U tevens dat uw merkwaardige en volgehouden inspanning om van het procesrecht en de rechterlijke organisatie een nuttig en doeltreffend werktuig te maken tot beslechting

van de geschillen, in dit midden, bepaald op prijs gesteld wordt.

Mijnheer de Burgemeester van de goede stad Gent. Ik dank U om uw bemoeiigende aanwezigheid, alsook om uw bereidwilligheid te onzen opzichte. Wij weten hoezeer alles wat Gents is en, langs Gent om, aan het volk en het land ten goede komt, U ter harte ligt. Mochten uw grootse plannen, waarvoor gij zoveel inspanningen geleverd hebt, straks in al hun grootsheid uitgevoerd worden tot grotere welvaart van ons volk.

Hoe moet ik wel U, Professor Mr. René Victor, begroeten? Nagenoeg dertig jaar geleden, bepaaldelijk op de Vlaamse Wetenschappelijke Congressen van 6-9 april 1932, deed U een mededeling omtrent de uitgave van een Nederlandstalig rechtsrepertorium dat ongeveer tien boekdelen zou beslaan. De verwezenlijking van die droom moet wel bijzonder aangenaam worden aanvoeld. Laat mij tevens toe U thans reeds alle heil en welslagen toe te wensen bij de aanstaande viering van het zilveren jubileum van het Rechtskundig Weekblad, waarvan de naam met goud geschreven staat in de annalen van de Nederlandse rechtskultuur en waarvan de eer U toekomt.

Wanneer ik verder dit auditorium overschouw, bemerk ik zoveel vooraanstaande juristen en personaliteiten, dat mijn voorstelling onvermijdelijk onvolledig uitvalt.

Ik bevind mij te dezen in een gerechtsgebouw waar de zelfbeperking als een kunst wordt gehuldigd. Wellicht heb ik wel eens verklaard: «Meester, gelieve te besluiten».

Ik moge dan ook volstaan met hier de vererende aanwezigheid te vermelden van meerdere magistraten van het Hof van Cassatie, de Hoven van Beroep, het parket-generaal te Gent, de rechtbanken, parketten en vrederegerechten, van magistraten van de Raad van State, van universiteitsprofessoren, van de Stafhouder van deze balie, van talrijke advocaten en notarissen, van de arrondissementscommissaris voor Gent-Eeklo, van de consul van Luxemburg en van nog zovelen die mij, hoop ik, zullen willen excuseren om de onvolledigheid van mijn begroeting.

De jongeren begroet ik bijzonder graag: beseft dat gij geroepen zijt om dit werk voort te zetten en te voltooien.

Wegens vroeger aangegane verbintenissen, soms ook wegens ziekte, waren meerdere personaliteiten verhinderd hier aanwezig te zijn. Gans in het bijzonder moge ik vermelden: de heer Eerste-minister Lefèvre, de heren Ministers De Clerck en Fayat; de heer Procureur-generaal bij het Hof van Cassatie Hayoit de Termicourt, de heer ere-eerste-voorzitter van het Hof van Cassatie Wouters, de heer Procureur-generaal Bekaert, de heer Eerste-voorzitter van de Raad van State Suetens, de heer Rector van de Universiteit te Leuven Mgr. Van Waeyenbergh, de heer Rector van de Rijksuniversiteit te Gent Prof. Boeckaert, de heer Advocaat-generaal Dumon, de heer Auditeur-generaal bij het militair gerechtshof Vander Straeten, de heer Gouverneur Mariën, de heren professoren Delva, Collin, Limpens, Polak (Wageningen), de heer Procureur des Konings Sabbe, enz. De meesten onder de afwezigen, die hun verhindering lieten kennen, schreven ons uitvoerig, hartelijk en geestdriftig over de onderneming. Alle lof hier ter zijde gelaten, moge toch hieruit tevens blijken dat de A.P.R., zoals ik reeds mocht aanstippen, een beweging geworden is die steeds verder werkt en uitdeint.

Wanneer de A.P.R. op 23 april 1952 gesticht werd met als eerste opzet de verwezenlijking van een uit-

gave, Nederlands naar taal en geest, welke alle vakken en onderwerpen van het recht zou omvatten, dan achtten meerderen — en veelal zij die de idee zeer genegen waren — het *doel zo breed gesteld en het risico zo onberekenbaar* dat zij sceptisch bleven tegenover de mogelijkheid tot tenuitvoerlegging van het ontwerp. En toch werd het *vooropgestelde doel bereikt* in de volle maat van de aanvankelijke planning, terwijl de verdere uitwerking naar redelijke verwachting gewaarborgd is.

Dit resultaat, geachte vergadering, zou men ten onrechte in de eerste plaats toeschrijven aan de ontwerpers en de stichters. Het is wezenlijk *te danken* aan de bereidheid, de wetenschap en de werkkraft van onze medewerkers en anderzijds aan de edelmoedigheid en de behoefte die te dezen in de Vlaamse rechtswereld voorhanden waren en nog bestaan.

Bij deze bezinning past dan ook vooraf *dankbaarheid*. Dankbaarheid tegenover de redactie, de auteurs, de uitgever, de intekenaars en alle welkdanige medewerkers.

De *redactie* verdient wel de hoogste lof. Dank zij haar voortreffelijke werking, de onderlegdheid en de grenzeloze toewijding van haar leden, bleef, voor de raad van beheer, een rustige taak voorbehouden. Indien het beheer op dit tweede lustrum een eervolle vermelding ten goede zou komen, dan gaat zulks terug op de oprichting en de werking van onze redactie. Wij mogen dan wellicht terugdenken aan het gevleugelde woord van von Humboldt: «Diejenige Regierung ist die beste die sich überflüssig macht».

Aan de *auteurs* — de nagenoeg veertig, die reeds gepubliceerd hebben, en de tientallen, die komen zullen of reeds hun taak afwerken — breng ik een eregreet. Wegens hun blijvende bijdrage tot de verrijking van de Vlaamse rechtswetenschap wezen zij hier feestelijk gelukgewenst.

De *firma Larcier* heeft van meet af aan het belang van de onderneming ingezien en het financieel risico opgenomen. Zij houdt er de hand aan dat jaar na jaar een behoorlijk aantal bladzijden verschijnt. Graag onderstreep ik dat de samenwerking bepaald aangenaam is en dat aan de uitgeverij Larcier in het welslagen van de A.P.R. niet geringe verdiensten toekomen.

Het is passend en billijk tot slot van deze dankbetuiging de persoon van de stichtende voorzitter, wijlen raadsheer Jozef Axters, met fierheid en weemoed op te roepen. Bij de eerste lustrumviering getuigde Professor Fernand Collin van hem: de man die de moed, de durf, het voldoende gezag en de enkele grijze haren bezat om het avontuur van de A.P.R. te leiden en in brede kring te doen aanvaarden.

Verwijlend bij deze allerbeste van de onzen, zou ik graag tot slot U de boodschap brengen die de zijne was en die meteen de kern en het sluitstuk uitmaakt van de A.P.R. Wat is er wel eigenaardig aan deze feestelijkheid? *Waarom* is vandaag de vreugde groot? Omdat er vijftien boekdelen rechtswetenschappelijke literatuur op de markt werden gebracht? Omdat het aantal exemplaren meer dan 1.000 bedraagt? Omdat meerdere jonge juristen zich ontpopt hebben als eersterangs-auteurs? Omdat de onderneming een financieel succes werd voor de auteurs en zelfs voor de vereniging? Dat alles is goed en merkwaardig, doch «niet in het snijden der padi ligt de vreugde»... zou Max Havelaar gezegd hebben en «de ziel van de mens leeft niet van het loon». Er is veel meer. De A.P.R. wortelt in de doorvoelde noodzakelijkheid dat gedeelte van de cultuur der Nederlanden, dat gelegen is in het

Belgische Recht in zijn uitdrukking in de Nederlandse taal, te *vrijwaren*. Daarom werden mensen bijeengebracht uit verschillende beroepen en ambten, uit alle streken, niet enkel van het Vlaamse land, doch evenzeer uit Brussel; daarom werd contact gelegd en intens onderhouden met Nederland; *daarom* ontstond er samenwerking van personen van zeer verschillende politieke of filosofische strekking in vriendschap en verdraagzaamheid. Daarom werd en wordt gestreefd naar de eenheid van de Nederlandse rechtstaal, wordt de juridische degelijkheid verzorgd; daarom worden *alle* domeinen van het recht bestreken; *daarom* wordt rechtsvergelijking in het ganse West-europees verband doorgevoerd!

Dat, Geachte Vergadering, is kern, wezen en cement van de A.P.R. Beleving en verrijking van de Nederlandse cultuur, in haar Europees verband, door creatie

van Vlaamse rechtsliteratuur en door bevordering van alles wat de studie van het recht in de Nederlandse taal dienen kan. Een opzet in de geest van wijlen Prof. August Vermeylen.

Dat wij er thans reeds in geslaagd zijn een eerste, dan toch noemenswaardige bijdrage te leveren tot vrijwaring van het cultureel erfgoed van ons volk, *dát* stemt ons tot gans bijzondere feestelijkheid!

Aan de jongeren, die hier zijn opgekomen en die straks — snel gaat de tijd — de wacht zullen afllossen, vraag ik steeds dit *leitmotiv* van de res gestae van de A.P.R. te gedenken.

Geachte Vergadering, ik dank U voor de aandacht, voor het vertrouwen, voor de begeestering. Ik verklaar de *tweede lustrumviering* van de A.P.R. voor geopend.

Rede van de Heer P. VERMEYLEN, Minister van Justitie

Het is zo de gewoonte het leven van instellingen en verenigingen telkens na perioden van vijf jaar, die men feestelijk lustrum pleegt te noemen, te overzien en zich af te vragen wat er in de verlopen tijd werd verwezenlijkt en wat er in de komende jaren nog zal worden verricht.

Dit gewetensonderzoek, waartoe deze feestviering aanleiding geeft, zal voor de Algemene Praktische Rechtsverzameling slechts een bron kunnen zijn van fierheid op het geleverd werk, en van enthousiasme voor de toekomst.

Bij de eerste lustrumviering, toen uw vereniging, pas de kinderschoenen ontgroeid, reeds ruimschoots blij had gegeven van een veelbelovend dynamisme, was het mijn collega in de Senaat en achtbare voorganger, de heer Lilar, die U als Minister van Justitie kwam gelukwensen en U de waardering uitsprak die overheden, juristen en Vlamingen in het algemeen, voor uw werk koesterden.

Nu weer vijf jaren zijn voorbijgegaan, nu de Algemene Praktische Rechtsverzameling kan terugblikken op een vruchtbare werkperiode van tien volle jaren, nu zij bewezen heeft een grote produktiviteit te paren aan een hoogstaande wetenschappelijke waarde, die haar in het Vlaamse rechtsleven onmisbaar hebben gemaakt, heb ik graag de gelegenheid die mij geboden werd aangegrepen om U de waardering te komen uitspreken waarop U vanwege ieder die zich in België met kulturele activiteit bezighoudt, recht hebt.

In een landstreek waar het Nederlands als kultureeltaal dagelijks meer zijn rechten opeist, waar wetenschap, kunst en letterkunde in de moedertaal steeds hoger opbloeien, kon ook de wereld van het gerecht niet ten achter blijven.

De oprichters van de Algemene Praktische Rechtsverzameling hebben gevoeld dat het niet opging dat in dit kultuurgebied, waarin uiteindelijk ook de gerechtelijke instelling was vernederlandst, de documentatie door de jurist uitsluitend in de tweede landstaal kon worden geraadpleegd, zoals tevens was gebleken dat rechtsgeldige Nederlandse teksten van de voornaamste wetten dringend nodig waren.

Wat de teksten van de wet betreft, heeft de Commissie die daartoe werd opgericht ons thans reeds een rechtsgeldige tekst van Grondwet en Burgerlijk wetboek ter beschikking gesteld en straks zal dit ook het geval zijn voor het Strafwetboek. Dit is een taak die

de overheid aanbelangt en die zij zo goed mogelijk zal trachten te vervullen.

Het opbouwen van een wetenschappelijk apparaat in de moedertaal is daarentegen de taak van de Vlaamse rechtsbeoefenaar zelf.

Bij de oprichting van de A.P.R. waren er enkele vooruitstrevende juristen te Gent die dachten aan een groots opgezet werk dat, ditmaal in het Nederlands, het gehele Belgische recht zou bestrijken.

Waar anders kon dergelijk initiatief rijpen dan te Gent, hoofdstad van het enige geheel Nederlandse rechtsgebied, de stad ook van de Nederlandse Rijksuniversiteit, de plaats waar zoveel overblijfselen aan het roemrijk verleden van Vlaanderen herinneren?

Uit de middens van de Universiteit, Magistratuur en Balie, kwamen er enkelen samen die de moed en het geloof gevonden hadden om te trachten mede te helpen aan de wederopleving van de Vlaamse Cultuur en aan de verdere volmaking van de rechtspraktijk in het Nederlands.

Moed was hiertoe nodig om de gevaren van dergelijke arbeid, de tegenstand en de risico's van de noodzakelijk ook commerciële kant ervan te trotseren. Geloof was er nodig aan de mogelijkheid van de Vlaamse rechtswereld, die toch zo zwaar gebukt ging onder het gewicht van de Franse invloed, om de vereiste wetenschappelijke auteurs te leveren voor het behandelen van een zo uitgebreid aantal onderwerpen in het Nederlands.

Deze moed is beloond, het geloof niet beschaamd en er is aangetoond dat het in Vlaanderen mogelijk is, in het Nederlands een wetenschappelijk standaardwerk op het getouw te zetten en te doen leven, dat een waardig voortzetter is van een oude traditie.

Het bewijs hiervoor ligt in de duizenden bladzijden tekst die reeds in de boekdelen van de A.P.R. verzameld zijn.

Na de alleen staande werken die de pioniersarbeid uitmaakten van enkele vooraanstaande Vlaamse rechtsgelcerden, is zo het encyclopedisch opzet van de Algemene Praktische Rechtsverzameling de werkbibliotheek van de Vlaamse jurist komen aanvullen met een instrument van onschatbare waarde dat, dit werd gedurende de verlopen tien jaar bewezen, de vergelijking met de meest eerbiedwaardige instellingen van die aard in het Frans glansrijk kan doorstaan.

Zo is dan, heren van de A.P.A., mede door Uw voor- naam werk, de juridische kultuur in Vlaanderen ertoe bij machte gelijke tred te houden met de andere aspecten van de kultuur die zoveel beloften inhoudt voor de toekomst.

Dat dergelijke beloften ook door de A.P.R. zullen ingelost worden lijdt geen twijfel. Daarvoor wordt borg gestaan door het dynamisme van de promotors en de waarde van de medewerkers en redactieleden.

En hier wil ik, op deze feestelijke bijeenkomst, met piëteit hulde brengen aan de nagedachtenis van Raadsheer Joseph Axters, de stichtende voorzitter van de A.P.R.. Hij heeft zijn naam onverbrekkelijk verbonden met het werk waarvan hij de voornaamste drijvende kracht was. Hij was de figuur in wier prestige de nog jonge onderneming deelde, zodat al dadelijk gunstige belangstelling van de hele Belgische rechtswereld was gewonnen. Helaas, hij heeft de veelbelovende opbloei van zijn geesteskind niet mogen beleven.

Doch een waardige opvolger heeft de betreunde gevonden in de heer Van Parijs, raadsheer in het Hof van Beroep, die thans voorzitter is van de jubilerende vereniging. Bij hem ook vinden wij die verknochtheid aan de Vlaamse rechtswetenschap en de hoedanigheden van innemend leider zonder dewelke het bestuur van een onderneming als de Uwe onmogelijk is.

Naast hem vinden wij een ploeg harde werkers, wier namen wel niet steeds worden vernoemd, maar wier arbeid daarom niet minder waardevol en omvangrijk is :

Er is de directeur Prof. Jan Ronse, een en al krachtdadigheid en energie, bij wie de leiding berust

van de redactie, die van de titularis zoveel werk vraagt waarvan voor de buitenwereld in de gedrukte tekst zo weinig te zien is.

Er is de heer Janssens, Raadsheer in dit Hof van Beroep, die zich met de grondige kennis van het recht en de rechtspraktijk die hem eigen is, reeds lang ten dienste stelt van het werk dat ook zijn hart heeft veroverd;

Prof. Jacques Matthys, advocaat-generaal bij dit Hof van Beroep, laat zijn eruditie en onuitputtelijke werkkraacht ook hier haar vruchten afwerpen;

Tenslotte noem ik nog de heer Soetaert, wiens bescheidenheid misschien niet goed verdraagt dat ik hier melding maak van de som van stille arbeid die hij, met zijn liefde voor de Nederlandse taal en zijn methodisch inzicht, in het patrimonium van dit collectief werk heeft gestort.

Voorzeker zijn er andere zeer verdienstelijke werkers in de groep, zij zullen mij verontschuldigen als ik hen niet allen noem. Zij allen zouden een vermelding verdienen want wij weten dat het werk leeft dank zij hun dikwijls anonieme bijdrage tot de gemeenschappelijke taak, tot dit teamwork, waarin ideologie of gelijkaardige bekommernissen geen rol spelen, doch waar slechts één ideaal telt : de wetenschap zo degelijk mogelijk en belangloos te dienen.

Het is daarom dat ik U graag, als Minister van Justitie, hoogleraar en advocaat toeroep : « Hartelijk gelukgewenst met het gepresteerde werk en Ad Multos Annos, in dienst van het gerecht, van de wetenschap en van de Vlaamse kultuur, en daardoor van de hele Belgische gemeenschap ! ».

Rede van Prof. Lucien MASSART

Hoogleraar aan de Universiteit te Gent.

Voorzitter van de Nationale Raad voor Wetenschapsbeleid.

De Doctor in de Rechten en de wetenschappelijke ontwikkeling

De aangroei van onze studentenbevolking is een welbekend verschijnsel. Hij doet zich precies op dezelfde manier voor in alle landen en meer speciaal ook in andere landen van West-Europa, die wat oppervlakte of bevolking met het onze vergelijkbaar zijn. Het is echter treffend vast te stellen dat deze aanwas van de studentenbevolking gepaard gaat met een daling van het aantal studenten in de rechtswetenschappen. Men kan zich terecht afvragen welke de oorzaken zijn van deze daling en of daarvoor geldige redenen bestaan.

* * *

Indien ik uw aandacht wil vestigen op de toekomst-mogelijkheden die voor een doctor in de rechten openstaan in de wetenschapeplijke evolutie die wij thans beleven, dan betekent dit dat ik moet trachten zijn plaats te bepalen die hij in de maatschappij kan en moet innemen. Onze gemeenschap heeft sedert het ontstaan van ons burgerlijk recht een nieuw uitzicht gekregen dank zij de uitzonderlijk snelle ontwikkeling van wetenschap en techniek, en men mag zonder enige vrees te worden tegengesproken, beweren dat ons geringste gebaar of de kleinste verandering in onze houding, ons als het ware in een *wetenschappelijke omgeving* plaatst. Onze kleren, onze levensmiddelen, de gebouwen waarin we wonen, het voertuig of het vliegtuig waarmee we reizen, onze geneesmiddelen en de talrijke nieuwe toestellen die we

dagelijks in onze woning gebruiken, zijn alle het tastbare resultaat van het wetenschappelijk onderzoek, dus ook het resultaat van het werk der vorsers in de industriële of universitaire laboratoria.

Dank zij de industriële evolutie die zich sedert de XIXe eeuw aan het voltrekken is, kon de wetenschap ook doordringen tot en een plaats veroveren in de economische en sociale structuren. Om het even welke wijziging in de samenleving van de vorige eeuw die het gevolg was van de expansie der industrie, kan per slot van rekening worden toegeschreven aan de wetenschappelijke evolutie. Hierbij aanknopen kunnen wij vaststellen dat het ritme van het historisch verloop der gebeurtenissen samenvalt met het ritme van wat nieuw werd ontdekt op wetenschappelijk gebied.

Ik wil U nu spreken over de mogelijkheden welke de organisatie van de nieuwe samenleving biedt aan allen die een juridische opleiding hebben genoten of zullen genieten. Maar vooreerst zou ik met U vlug willen nagaan welke de belangrijkste maatschappelijke wijzigingen zijn, die uit de wetenschappelijke ontwikkeling zijn ontstaan en wat de weerslag van deze ontwikkeling was op het rechtsgebouw, waarvan de grondslagen en de gebinten ons zijn nagelaten door de rechtsgeleerden van de Franse monarchie en de Code Napoléon.

U zoudt voorzeker beter in staat zijn dan ik om

een overzicht te geven van de wijzigingen in het recht, die zich gedurende de jongste anderhalve eeuw hebben voorgedaan. Ik ben inderdaad geen jurist en ik zal me dus beperken tot enkele overwegingen die kunnen opkomen bij om het even wie die met de historische feiten enigszins vertrouwd is en die de gebeurtenissen van elke dag gadeslaat.

* * *

Persoonlijk meen ik dat de belangrijkste maatschappelijke ommekeer die werd teweeggebracht door de ontwikkeling van de wetenschap en de techniek, kan worden opgespoord in de beroepsstructuur van de Westerse bevolking. Inderdaad, we zien dat in 1800, 80 % van de bevolking landbouwarbeid verrichtte, terwijl dit thans is gedaald tot 20 %.

Deze evolutie is uniek in de geschiedenis, want nooit tevoren werd een zo snelle en diepgaande omschakeling van de beroepsoriëntering en de hiermee gepaard gaande veranderingen op allerlei gebied geconstateerd.

De fabrieken hebben, na de uitvinding van het weefgetouw, de stoommachine en vervolgens na de opkomst van de grote moderne industrie — met de ingebruikneming van de ontploffingsmotor en de elektrische industriële drijfkracht — de arbeidskrachten die vooral op het platteland waren ingesteld, tot zich getrokken. De kleine landbouwexploitanten zagen, hoe zij in de industriële loonarbeid een beter en voordeliger bestaan konden vinden. Zij verlieten dan ook hun stukje grond dat hun voorouders hun hadden nagelaten, om als werknemer in één van de nieuwe grote industrieën te worden opgenomen. De uittocht uit de dorpen heeft het aantal loonarbeiders sterk doen stijgen en nu vormt deze klasse de grote meerderheid van de bevolking. Deze uittocht betekende tevens dat deze nieuwe beroepsklasse zich in de grote centra in de buurt van hun werkgelegenheid is gaan vestigen.

De van oudsher gevestigde grondbezittende burgerij heeft geleidelijk de plaats moeten ruimen voor een nieuw soort burgerij, nl. die van de zakenlui, aangetrokken door het industriële avontuur en de beurs-speculaties.

We mogen dus gerust zeggen dat de samenstelling van de gemeenschap, waarvan de inrichting de taak is van het Recht, volkomen is gewijzigd. De gevolgen hiervan zijn onoverschouwbaar, zowel wat de positie van de individuen als de aard van de fortuinen betreft.

De grondeigendommen waaraan in het burgerlijk wetboek talrijke hoofdstukken zijn gewijd, nemen geleidelijk aan belang af, want zij zijn niet langer de hoofdbron van inkomsten van de particulieren. Dit ging bovendien gepaard met de verdwijning van het traditioneel schema der autarkische en paternalistische boerenfamilie.

De nalatenschap en de grondeigendom spelen niet langer de hoofdrol in onze gemeenschap, maar wel het *beroep* dat stilaan de plaats van het stukje grond is gaan innemen. Het geërfd of verworven kapitaal is niet meer het belangrijkste inkomen van de grote meerderheid der bevolking, doch wel het loon dat aan het uitoefenen van een actief beroep ten grondslag ligt. Het spreekt vanzelf dat de aard der rijkdommen en goederen een diepgaande wijziging heeft ondergaan. Zo kunnen we constateren dat het *grondbezit* dat onder het eerste keizerrijk van primordiaal belang was, thans de plaats heeft moeten ruimen voor het bezit van *roerende goederen*.

Anderzijds heeft de wetenschappelijke en technische evolutie het paternalistisch karakter van de familie

aangetast en geleidelijk vervangen door het begrip «gezin», d.w.z. het echtpaar en de kinderen tot de huwbare leeftijd. Het gezin treedt nu op de voorgrond als een primaire maatschappelijke cel. Deze wijziging van de familie heeft ongetwijfeld zeer belangrijke gevolgen gehad, o.m. ten aanzien van de hoofdstukken van het Recht die betrekking hebben op de toestand van de personen, de huwelijksvoorwaarden, de erfenissen.

* * *

Ik geloof echter niet dat alleen het *burgerlijk* recht de weerslag heeft ondergaan van de invloed van de wetenschappelijke vooruitgang op de maatschappij. Ik zou zelfs durven zeggen dat in het werk van de geleerden een doorslaggevende verklaring te vinden is voor de opkomst van een aantal juridische disciplines, die buiten het klassieke schema van de Napoleonische wetboeken vallen.

Zo b.v. het recht van de *sociale verzekering*. Zo ik de vraag zou stellen of dit niet is ontworpen om de grote massa der bevolking te laten genieten van de vooruitgang van het geneeskundig en farmaceutisch onderzoek, dan zou men hierop ongetwijfeld bevestigend kunnen antwoorden.

Een andere vraag: zou het mogelijk zijn geweest dat het *sociale recht* zou zijn ontstaan zonder de industriële concentratie van de vorige eeuw die trouwens op haar beurt direct beïnvloed is door een ontzaglijke activiteit op researchgebied?

Waarom zouden we bovendien niet toegeven b.v. dat het *verzekeringsrecht* dat aan de socialisatie van de individuele verantwoordelijkheid en risico's ten grondslag ligt, in ruime mate verband houdt met de uitzonderlijk snelle ontwikkeling van het onderzoek op het gebied van de vervoermiddelen?

Zo wij het heden en de nabije toekomst even bekijken, zal het wel niet nodig zijn te wijzen op de vraagstukken die in juridisch opzicht zullen rijzen ten gevolge van de spectaculaire voortuitgang in twee sectoren die tijdens de jongste jaren het sterkst werden beïnvloed door de ontwikkeling van het wetenschappelijk onderzoek en de techniek, met name de *kernenergie* en de *ruimte*.

Deze vraagstukken vertonen zowel een theoretisch als praktisch belang: zo kunnen b.v. sommige gevolgen van de activiteiten op het gebied van de kernenergie en de ruimte niet worden opgelost door de klassieke juridische regels. Anderzijds komt de opstelling van een nieuwe en nauwkeurige juridische reglementering voor deze beide sectoren een uiterst praktisch belang toe wegens de kracht en het effect van de gebruikte middelen.

De *kernenergie* doet wegens haar bijzondere aard, op juridisch gebied een zeker aantal problemen rijzen, waarvoor geen oplossing kon worden gevonden. Ik wil hier b.v. wijzen op de veiligheid (controle op de reactoren en bescherming voor de radioactieve afval, transport van de splijtstoffen, bijzondere aard van de octrooien, enz...). Ik denk hier ook o.m. aan de juridische vragen die zich kunnen voordoen wanneer een met kernenergie aangedreven schip een haven binnenvaart.

De *ruimte-activiteit* zal ongetwijfeld nog een diepere omwenteling teweegbrengen in de klassieke juridische regels. Hoewel sommige elementen kunnen worden ontleend aan het vervoer- en het luchtvaartrecht, doen de bijzondere omstandigheden van deze activiteiten in de cosmische ruimte specifieke problemen ontstaan, zoals b.v. het vrije verkeer van de ruimte-tuigen, de rechtspositie van de maan, de verantwoorde-

lijkheid van de Staten voor de schade aangericht door ruimteraketten, enz.

Deze vrij summieri opsomming van al die vraagstukken toont reeds aan dat het noodzakelijk zal zijn een oplossing te vinden voor al deze moeilijkheden. Wat b.v. de ruimte-verzekering betreft, hiermee is een schadevergoeding gemoeid die miljarden frank kan bedragen. Alleen door een internationale actie is het trouwens mogelijk voor deze kwesties een regeling te vinden.

Ik ben ook de mening toegedaan dat de juridische reglementering van de *krediet-verkoop* zeker niet zou zijn tot stand gekomen zonder de buitengewone ontwikkeling van het wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de mechanische en elektrische toestellen.

Op een geheel ander gebied nu, nl. dat van de *geesteszieken*, heeft de wetenschappelijke behandeling van hun toestand een enorme verlichting gebracht. De geesteszieken werden vroeger door het traditioneel recht als «onbekwamen» beschouwd maar kunnen nu, dank zij een volledige of gedeeltelijke wederaanpassing, gesteund op wetenschappelijke grondslag, een nieuw leven aanvangen en een beroep uitoefenen dat is aangepast aan hun geestesbekwaamheid.

Tot besluit van deze opsomming wil ik hier nog de geleidelijke vernieuwing van de juridische techniek vermelden op het gebied der *bewijzen*, die in feite de basis vormen van het recht. Thans worden de bewijzen gestaafd, weer dank zij de wetenschappelijke vooruitgang, door nieuwe en beter gekende elementen die behoren tot het gebied van de fysica, de scheikunde, de biologie en de proefondervindelijke psychologie. Deze nieuwe hulpelementen dragen ertoe bij dat het bewijs van de feiten op grond waarvan recht moet worden gesproken, met nog een grotere zekerheid kan worden bepaald. Al deze middelen om tot de waarheid te komen en ze te doorgronden, zijn oneindig veel beslissender, diepgaander en nauwkeuriger dan de vroegere en men ziet nu reeds het ogenblik naderbij komen waarop de mens het recht zal kunnen opbouwen op een waarheid die wetenschappelijk is bewezen.

* * *

Dit brengt mij ertoe het recht te beschouwen in het kader van de nog zeer jonge tak der wetenschap, nl. de *sociale wetenschappen*. In korte trekken wil ik hier zijn positië beschrijven ten aanzien van de sociologie.

In de eerste plaats moet het recht zich kunnen aanpassen aan een nieuwe beschaving die op technische grondslag is gesteund. Bij deze aanpassing zijn het de sociale wetenschappen en vooral de sociologie die hiertoe het hunne hebben bijgedragen.

Het is als het ware langs de omweg via de sociale wetenschappen dat het recht gelijke tred kan houden met de technische en wetenschappelijke evolutie.

Ik geloof echter wel dat onmiddellijk een belangrijk onderscheid moet worden gemaakt tussen het recht zelf en de sociologie. Het eerste is een normatieve discipline die, uitgaande van een algemeen aangenomen idee, de regel bestudeert en bepaalt die in het maatschappelijk milieu moet worden nageleefd. De sociologie echter is een waarnemingswetenschap, die nagaat hoe het maatschappelijke leven in de praktijk verloopt en die in het bijzonder de morele en juridische regels bestudeert op dezelfde wijze als de andere maatschappelijke verschijnselen. Deze wetenschap bekommert zich niet om de inherente waarde van deze regels en wenst bovendien niet te weten of ze goed

of slecht zijn, rechtvaardig of onrechtvaardig, maar zij beperkt er zich toe hun ontstaan, hun toepassings-terrein en hun evolutie te omschrijven.

Ik geloof dat het recht meer en meer zal gaan steunen op de sociologie, naarmate deze nog zo jonge wetenschap haar grondvesten zal kunnen verstevigen en de socioloog ertoe in staat zal worden gesteld steeds meer «gegevens» van de problemen aan de jurist over te brengen. De jurist zal dan op zijn beurt deze gegevens in onderling verband moeten brengen en pogen er een oplossing voor te vinden. De analyse van de maatschappelijke, economische en politieke ontwikkeling van de gemeenschap is voor de jurist van fundamentele betekenis geworden en de volledige gamma van de wetenschappelijke observatie-methoden en de experimentele techniek vormt voortaan een uiterst waardevol element voor de opbouw van het recht. De socioloog kan dus heel wat dienstige gegevens verstrekken aan het recht, maar de sociologische behoeften van de jurist zijn slechts een eerste etappe van een wederzijdse samenwerking. Immers, bij het stellen van zijn juridische regels wijzigt de jurist hierdoor op zijn beurt de sociologische factoren. Men kan zich de vraag stellen welke de nieuwe houding van het individu zal zijn tegenover de correctie die door de jurist wordt aangebracht in de vroegere sociale omstandigheden. Hier is voor de socioloog de taak weggelegd om deze houding te bepalen. Ik geloof dus niet dat de invloed van de sociologie op het recht zich tot één enkele richting zal beperken. Deze twee disciplines moeten elkaar aanvullen en ik ben van oordeel dat de betrekkingen die tussen deze beide takken ontstaan in feite tot de wetenschap van de dialectiek kunnen worden herleid.

* * *

We hebben aldus gezien, al was het op een bondige en vrij weinig geordende wijze, waarvoor ik mij verontschuldigd, in hoeverre het recht kon worden beïnvloed en gewijzigd door de vooruitgang van de wetenschappelijke technieken en realisaties.

De vraag is nu hoe onder deze nieuwe omstandigheden de positie van de man of de vrouw eruit ziet die een juridische opleiding heeft genoten en die zo goed mogelijk het behaalde diploma tracht te valoriseren, welke kansen worden aan de jurist geboden en hoe dient zijn opleiding eventueel te worden aangepast, zodat ze beter overeenstemt met al deze nieuwe functies. Voorts rijst de vraag hoe de jurist op zijn nieuwe taak in deze nieuwe gemeenschap kan worden voorbereid.

Ik verwijs hier naar twee studies die onlangs zijn verschenen, de ene werd gepubliceerd door de Vereniging der Oudstudenten van de Rechtsfaculteit der Vrije Universiteit te Brussel en was getiteld: «500 Docteurs en droit s'interrogent sur leur profession». De andere werd gepubliceerd door het Centrum voor de Vervolmaking van Bedrijfsleiders, van de Katholieke Universiteit te Leuven en draagt als titel «De Bedrijfsleiders van de Belgische Economie».

Bij het doorbladeren van deze studies, vind ik de volgende gegevens:

Er zijn van 10 tot 12 duizend Belgische doctors in de rechten die een activiteit uitoefenen. In 1960 telde men met enige zekerheid nagenoeg 6.000 juristen in de traditionele juridische sectoren (balie, magistratuur, notariaat), 1.200 tot 1.300 in de openbare besturen en ten minste 2.000 in de particuliere sector. Hierbij dienen ongetwijfeld te worden gevoegd de meeste van de 800 doctors in de rechten die op dat

ogenblik in Kongo werkzaam waren. Uit deze cijfers blijkt dat ongeveer de helft van de universitaires, die in de Belgische faculteiten een rechtsdiploma hebben behaald, werkzaam is in sectoren die geen eigenlijk of direct juridisch karakter vertonen. Deze schatting kan evenwel verbeterd worden, want zo de doctors in de rechten, die werkzaam zijn in de juridische en professionele beroepen, worden gevoegd bij degenen die juridische functies uitoefenen in de particuliere sector of de Administratie, stelt men vast dat in feite 2/3 van de juristen hun universitaire kennis ten volle gebruiken.

Aan deze gegevens kan nog worden toegevoegd dat onder de universitaire kaders in de ondernemingen die door de Leuvense universiteit werden gekozen om er deze enquête uit te voeren, er slechts 4 % doctors in de rechten worden aangetroffen. Dit is slechts een zeer gering percentage van het totale kaderpersoneel, want 63 % zijn ingenieurs en 18 % zijn licentiaten in de handels-, economische of financiële wetenschappen. Hier dient dadelijk te worden aan toegevoegd dat de doctors in de rechten een merkelijk voordeliger positie innemen in de bedrijven dan uit hun numeriek belang ten opzichte van het totaal der bedrijfsleiders wellicht zou kunnen blijken. De enquête heeft inderdaad aangetoond dat 26 % van de doctors in de rechten in de industrie de functie van directeur-generaal vervullen.

Het ziet er dus naar uit dat het niet-technische karakter van het diploma de toegang tot de leidende functies in het bedrijf niet bemoeilijkt. Zoals de zaken thans staan, wordt de doctor in de rechten die in de particuliere sector werkzaam is, de mogelijkheid geboden op te klimmen tot een topfunctie in het bedrijf.

* * *

Er valt evenwel een malaise waar te nemen in het beroep van doctor in de rechten. Deze malaise moet worden toegeschreven aan de moeilijkheden die de jonge stagedoende advocaten en de jonge magistraten op hun weg ontmoeten bij de soms zeer lastige aanvang van hun carrière, door de talrijke werkaanbiedingen van de doctors in de rechten, alsmede door de uitbreiding van de tot voor kort ongewone praktijk van het aanvullend diploma in politieke en economische wetenschappen en ten slotte ook nog door de relatieve en absolute vermindering van het aantal jongelieden die ervan afzien rechten te gaan studeren wegens de grotere aantrekkingskracht van de wetenschappelijke studies.

Zij die dit vraagstuk van nabij hebben bestudeerd, komen evenwel tot de conclusie dat, samen met de technische vooruitgang van het bedrijfsleven, ook een grotere behoefte ontstaat aan organisatorische kwaliteiten en een algemene ontwikkeling.

De sterke positie van een doctor in de rechten is precies te vinden in zijn opleiding die hem wellicht meer dan enige andere in staat moet stellen een probleem duidelijk te situeren, alsmede de gegevens en de oplossing ervan nauwkeurig aan te geven. Zijn vlottere uitdrukkingswijze (ik bedoel hiermede niet

zijn welsprekendheid voor de balie), zijn bondigheid en klaarheid die bij hem vaker voorkomen dan bij iemand van de andere sectoren, zijn van grote waarde in een tijd van bestendige verandering van ideeën en feiten.

Maar deze verworvenheden kan de jurist pas dan op een oordeelkundige wijze ten nutte maken, indien zijn theoretische opleiding beantwoordt aan de eisen van de organisatietaken, waarvoor hij meer en meer voorbestemd schijnt te zijn en aan de verschillende aspecten van het economische en sociale leven.

Vroeger vormden de rechtsfaculteiten praktisch uitsluitend een voorbereiding tot de rechterlijke beroepen. Thans zijn deze faculteiten het centrum geworden voor de algemene opleiding van diegenen die zullen worden opgenomen in de kaders van de openbare besturen en de privé-bedrijven. Bovendien heeft het recht een evolutie ondergaan en de behandelde stof is aanzienlijk toegenomen. De wetgeving moet steeds aan de nieuwe omstandigheden worden aangepast en het zou ongetwijfeld een tijdverlies betekenen zo men bij het bestuderen van het recht in al te grote bijzonderheden zou treden. Immers, zij zijn verouderd vóór de studenten ze onder de knie zouden kunnen krijgen. Het komt er dus vooral op aan dat men zich bij het onderwijs van de rechtswetenschap zou beperken, zoals dit trouwens ook gebeurt in de andere universitaire faculteiten (want het verschijnsel van de snelle aangroei van de leerstof is natuurlijk niet alleen eigen aan de rechtsfaculteit).

Aan de ene kant geloof ik dat de jurist van onze tijd geen goede jurist zou zijn zo hij niet op zijn minst weet wat de sociologie aan het recht te bieden heeft. Ik bedoel niet dat hij zelf socioloog moet zijn, maar hij moet weten welke methoden bij de sociologische analyse worden gebruikt en moet de algemene stand van het sociologisch onderzoek kennen.

Aan de andere kant wordt er van de doctors in de rechten die in de bedrijven een functie innemen, gevergd dat zij vertrouwd zouden zijn met het economische gebeuren. Bovendien moeten zij over een zekere kennis kunnen beschikken van de evolutie die zich voltrekt in de belangrijkste sectoren der toegepaste wetenschappen. Het verdient derhalve aanbeveling dat met dit alles rekening zou worden gehouden bij de hervorming van de opleiding der juristen en vooral dan in de kandidaturen die juist tot doel hebben deze toekomstige rechtsgeleerden een degelijke algemene cultuur bij te brengen.

* * *

De bevindingen van de laatste jaren leren ons dat een evenwichtige steun moet verleend worden aan de geesteswetenschappen aan de ene kant, aan de exacte en natuurwetenschappen aan de andere. Talrijke feiten wijzen erop dat de mensen van de sector van de toegepaste wetenschappen zeer goed begrijpen, dat men geen leiders maakt die niet op de hoogte zijn van de sociologie, de economie en de psychologie. Zij die de geesteswetenschappen bedrijven, dienen te begrijpen dat hun vorming onvolkomen is, indien zij de algemene evolutie van de technologie niet meer kunnen vatten.

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 11 september 1961.

Voorzitter : M. Vandermersch.
Raadsheer-verslaggever : M. Wauters.
Advokaat-generaal : M. Depelchin.

1. Schade uit onrechtmatige daad. — Dader ten opzichte van het slachtoffer gehouden tot algehele vergoeding van de schade, zelfs indien deze ook de samenlopende fout van een derde als oorzaak heeft.
2. Hoger beroep door de burgerlijke partij. — Overdragende werking van dit hoger beroep.

1. Wanneer een fout de door het slachtoffer geleden schade veroorzaakt heeft is de dader ten opzichte van het slachtoffer tot de gehele vergoeding van de schade gehouden, zelfs indien deze schade ook de samenlopende fout van een derde als oorzaak heeft.
2. Uit artikel 202 S.V. (artikel 7 wet van 1 mei 1849) blijkt dat het ontvankelijk hoger beroep van de burgerlijke partij aan de rechter in hoger beroep de kennisneming overdraagt van het feit, dat het voorwerp der vervolging is wat de burgerlijke belangen betreft. De rechter in hoger beroep moet derhalve het feit opnieuw onderzoeken en beoordelen onder de voorwaarde zijn beslissing tot de vordering der burgerlijke partij te beperken.

Laforce en Ingelrest t./ Baeke en cs.

Gelet op het bestreden vonnis, op 10 januari 1961 door de Correctionele Rechtbank te Gent in hoger beroep gewezen;

Over het eerste middel, uit de schending van de artikelen 1382 en 1384 B.W., 3 en 4 van de wet van 17 april 1878, de voorafgaande titel van het wetboek van rechtspleging in strafzaken vormende, en 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden vonnis, uitspraak doende over de burgerlijke vordering ingesteld tegen eerste verweerder, die voor het litigieuze verkeersongeval strafrechtelijk verantwoordelijk is bevonden, en tegen tweede verweerder, burgerlijk verantwoordelijke persoon voor de eerste, na beslist te hebben, enerzijds, dat eerste verweerder zich aan het hem ten laste gelegde misdrijf schuldig had gemaakt, en anderzijds niet gewezen te hebben op enige fout in hoofde van aanleggers, desniettemin de helft van de schadelijke gevolgen van het ongeval dezen ten laste laat en weigert eerste en tweede verweerder tot vergoeding van de totaliteit van het aan aanleggers berokkende nadeel te veroordelen, om de enige reden dat « de foutieve gedragingen waarvoor Baeke Camille veroordeeld wordt slechts in de mate van de helft hebben bijgedragen tot het veroorzaken van de schade aan de burgerlijke partijen », de derde verweerder insgelijks een fout begaan hebbende, en bijgevolg verweerders slechts veroordeelt tot het betalen aan aanleggers van de helft van het bedrag der schade;

— dan wanneer al degenen die door een onrechtmatige daad ertoe bijgedragen hebben aan een derde persoon een schade te berokkenen, jegens deze persoon tot integrale vergoeding van die schade zijn gehouden;

Overwegende dat wanneer een fout de door het slachtoffer geleden schade veroorzaakt heeft, de dader ten opzichte van dit slachtoffer tot de gehele ver-

goeding van de schade gehouden is, zelfs indien voor-
noemde schade ook de samenlopende fout van een derde als oorzaak heeft;

Dat het vonnis, derhalve, niet wettig kon beslissen, na eerste verweerder schuldig aan het hem ten laste gelegde misdrijf verklaard te hebben en een oorzake-
lijk verband tussen dit misdrijf en de door aanleggers geleden schade vastgesteld te hebben, en zonder op enige fout in hoofde van aanleggers te wijzen, dat eerste en tweede verweerders slechts tot de helft van de geleden schade gehouden zijn;

Dat het middel gegrond is;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 3 en 4 van de wet van 17 april 1878, 172, 174, 175, 191 en 202 van het Wetboek van Strafvordering,

doordat de rechtbank, die het bestreden vonnis heeft gewezen, zich onbevoegd heeft verklaard om uitspraak te doen over de vorderingen, door aanleggers als burgerlijke partijen ingesteld tegen de derde verweerder, Stevens, en geweigerd heeft hun de schade-vergoeding toe te kennen welke zij eisten tot vergoeding van het nadeel dat Stevens hun had berokkend door de door hem begane fout, om de reden dat de door de eerste rechter ten voordele van Stevens gegeven vrijspraak in kracht van gewijsde was gegaan;

dat wanneer, op het hoger beroep van de burgerlijke partij tegen een vonnis dat een aan de beklagde ten laste gelegd misdrijf niet bewezen heeft verklaard, de rechter in hoger beroep de macht heeft om te onderzoeken, doch slechts ten aanzien van de burgerlijke vordering, of dat misdrijf bewezen is en of het aan de burgerlijke partij een schade berokkend heeft;

Overwegende dat uit artikel 202 van het Wetboek van Strafvordering (artikel 7 van de wet van 1 mei 1849) blijkt dat het ontvankelijk hoger beroep van de burgerlijke partij, aan de rechter in hoger beroep de kennisneming overdraagt van het feit dat het voorwerp der vervolging is, wat de burgerlijke belangen betreft;

Dat die rechter dus het feit opnieuw moet onderzoeken en beoordelen op voorwaarde zijn beslissing tot de vordering der burgerlijke partij te beperken;

Overwegende, derhalve, dat de correctionele rechtbank te Gent, door zich in hoger beroep onbevoegd te verklaren om te oordelen over de eisen van aanleggers, burgerlijke partijen, tegen derde verweerder om reden dat deze vrijgesproken werd en dat het Openbaar Ministerie tegen het vonnis a quo geen hoger beroep heeft ingesteld, bovengemelde wetsbepaling geschonden heeft;

Dat het middel gegrond is;

Om deze redenen :

Verbreekt het bestreden vonnis, doch enkel in zover het uitspraak doet over de door aanleggers ingestelde burgerlijke vorderingen en de kosten; beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing; veroordeelt verweerders tot de kosten, behalve de kosten van betekening van de voorziening aan het openbaar ministerie die aanleggers ten laste zullen blijven;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Correctionele Rechtbank te Dendermonde, zetelende in hoger beroep.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 17 november 1961.

Voorzitter : M. Bayot.
Raadsheer-verslaggever : M. Delahaye.
Advokaat-generaal : M. Mahaux.
Advokaten : Mrs. Struye en Van Rijn.

Bediendencontract. — Band van ondergeschiktheid : wezenlijk bestanddeel van het contract. — Bewijslast.

Het kenmerk van het dienstcontract en namelijk van het bediendencontract, is hierin gelegen, dat hij, die zijn werkzaamheid ten dienste van een ander stelt, zich te diens opzichte in een band van ondergeschiktheid bevindt. Deze band is een wezenlijk bestanddeel van het dienstcontract.

Overeenkomstig artikel 1315 B.W. rust de bewijslast van de band van ondergeschiktheid op hem, die zich op zulk een contract beroept.

Zegers en Van den Bossche t./ Burm.

Gelet op het bestreden vonnis op 2 maart 1960 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde ;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1315, 1356 van het B.W., I, lid 3, van de bij het koninklijk besluit van 28 september 1931 samengeordende wetten betreffende de schade voortspruitend uit arbeidsongevallen, 1 van de bij het koninklijk besluit van 20 juli 1955 samengeordende wetten betreffende het bediendencontract, 97 van de Grondwet.

doordat het bestreden vonnis, na vastgesteld te hebben dat André Burm, echtgenoot van aanlegster, het slachtoffer werd van een ongeval met dodelijke afloop en dat hij in het bedrijf van verweerder « werkprestaties » leverde die « een meer intellectueel karakter vertoonden », dat hij daarvoor een vaste vergoeding ontving en dat uit de door aanlegster aangehaalde feitelijke gegevens zou kunnen afgeleid worden dat hij « bediende » was en « in dienst » van verweerder, beslist heeft dat aanlegster het bewijs niet geleverd heeft van haar recht om aanspraak te maken op de vergoedingen zoals wettelijk geregeld inzake arbeidsongevallen, om reden dat, al was het bewezen dat wijlen André Burm in dienst van verweerder was en van deze bepaalde vergoedingen ontving, het niet bewezen was dat er tussen hen een band van ondergeschiktheid bestond, zulks ten onrechte, *eerste onderdeel*, omdat aanlegster in haar conclusies staande gehouden had en het bestreden vonnis niet ontkend heeft : 1) dat verweerder, in een door hem ondertekende « opgave der lonen », bekend had dat wijlen André Burm zijn « bediende » was en dat hij hem opgegeven had als zijnde « in dienstverband, 2) dat verweerder, in zijn conclusies in eerste aanleg bekend had dat André Burm « bezoldigd » werd en geen deel in de winst had ; dat het vaststellen, in hoofde van André Burm, van werkprestaties in het bedrijf van verweerder en de bekentenis, door gezegde verweerder, van een « dienstverband » en onder meer van het recht van André Burm op bepaalde « bezoldigingen » volstonden om het bestaan, tussen hem en verweerder, van een band van ondergeschiktheid en, bijgevolg, van een bediendencontract te bewijzen, in de zin van artikel I, lid 3, van de wetten betreffende de arbeidongevallen en van artikel 1 van de wetten betreffende het bediendencontract,

tweede onderdeel, omdat alleszins, eenmaal bewezen

dat André Burm werkprestatie leverde en bepaalde bezoldigingen daarvoor ontving, het verweerder behoorde, volgens artikel 1315 van het burgerlijk wetboek, te bewijzen dat, ondanks deze feitelijkheden, er nochtans geen band van ondergeschiktheid bestond, omdat het vonnis niet vastgesteld heeft dat verweerder dat bewijs zou geleverd hebben ; dat het bijgevolg het bediendencontract als bewezen moest beschouwen,

derde onderdeel, omdat het vonnis minstens, na aangenomen of alleszins zonder ontkend te hebben dat verweerder in zijn conclusies bekend had dat André Burm zijn bediende was, deze bekentenis, volgens artikel 1356 van het B.W., als bewijs van het bestaan van een bediendencontract moest beschouwen, zolang verweerder niet bewezen had, wat hij niet gedaan heeft, dat deze bekentenis het gevolg van een dwaling omtrent de feiten was,

vierde onderdeel, omdat, in subsidiaire orde, uit de bewoordingen van het bestreden vonnis onmogelijk kan uitgemaakt worden of de feitenrechter in feite heeft willen beslissen of verweerder niet bekend had dat er tussen hem en André Burm een bediendencontract bestond, dan wel of hij in rechte heeft willen beslissen dat deze bekentenis niet van die aard was het bestaan van een band van ondergeschiktheid te bewijzen, dan wel nog of hij in rechte heeft willen beslissen dat, ondanks deze bekentenis en bij ontstentenis van een herroeping ervan op grond van een dwaling omtrent de feiten, deze bekentenis geen wettelijk bewijsmiddel van het bestaan van een bediendencontract uitmaakte, omdat de onduidelijkheid van deze motivering aan het Hof niet toelaat zijn controle uit te oefenen op de wettelijkheid van de bestreden beslissing en met het gebrek aan de door artikel 97 van de Grondwet vereiste motivering gelijk staat :

Over het eerste onderdeel :

Overwegende dat het kenmerk van het dienstcontract, en namelijk van het bediendencontract, gelegen is hierin dat hij, die zijn werkzaamheid ten dienste van een ander stelt, zich te diens opzichte in een band van ondergeschiktheid bevindt ; dat die band een wezenlijk bestanddeel van het dienstcontract is ;

Overwegende dat het vonnis, bevindende dat er, ten deze, geen geschrift voorhanden is, op grond van een geheel van feitelijke omstandigheden, het bestaan van de bestanddelen van het beweerd dienstcontract, en namelijk de band van ondergeschiktheid, onderzoekt en, zonder desaan gaande bestreden te worden, vaststelt : 1) dat het slachtoffer werkprestaties in het bedrijf van zijn vader, verweerder, leverde, welke een meer intellectueel karakter vertoonden en waarvoor het bepaalde vergoedingen van verweerder ontving ; doch dat zulks, op zich zelf, het bestaan van een dienstcontract niet aantoonst ; 2) dat uit de verklaringen zowel van dit slachtoffer als van verweerder zou kunnen afgeleid worden dat eerstgenoemde « bediende » en « in dienst » was van laatstgenoemde ; doch dat zulks niet volstaat om tot een band van ondergeschiktheid te besluiten, aan de ene zijde, omdat de woorden « bediende » en « in dienst » was van laatstgenoemde ; doch dat zulks niet volstaat om tot een band van ondergeschiktheid te besluiten, aan de ene zijde, omdat de woorden « bediende », « in dienst zijnde » en « in opdracht » op zich zelf zulke band niet bewijzen, en, aan de andere zijde, omdat de woorden « bediende », « in dienst zijnde » en « in opdracht » op zich zelf zulke band niet bewijzen, en, aan de andere zijde, omdat verweerder evengoed verscheidene feitelijke elementen vooropzet die het tegendeel aantonen ;

Overwegende dat de rechter aldus wettelijk heeft kunnen beslissen dat, al de feitelijke bestanddelen

inachtgenomen, de onderzochte elementen niet voldoen om tot het bestaan van een dienstcontract te besluiten en, meer bepaald, de gebruikte termen, alhoewel ze op het bestaan van zulk contract zouden kunnen wijzen, ten deze een band van ondergeschiktheid niet bewijzen;

Over het tweede onderdeel :

Overwegende dat, luidens artikel 1315 van het B.W., hij die de uitvoering van een verbintenis vordert ze moet bewijzen; dat de bewijslast van de band van ondergeschiktheid, wezenlijk element van een dienstcontract, op diegene rust die op zulk contract beroept;

Overwegende dat, zoals uit het antwoord op het eerste onderdeel blijkt, de omstandigheden, waarop het middel steunt, niet noodzakelijk het bestaan van een dienstcontract insluiten; dat het vonnis dienvolgens terecht de bewijslast van de band van ondergeschiktheid op aanlegster heeft doen rusten;

Over het derde en het vierde onderdeel :

Overwegende dat aanlegster, in haar conclusies vóór de rechter in hoger beroep, liet gelden dat verweerder het bestaan van een dienstcontract tussen hem en het slachtoffer bekend had door in zekere stukken zijn zoon op te geven als staande in dienstverband, door, na het ongeval, te verklaren dat zijn zoon in zijn opdracht handelde en door in zijn conclusies vóór de eerste rechter aan te voeren dat het slachtoffer bezoldigd was;

Overwegende dat de rechter op ondubbelzinnige wijze, zoals blijkt uit het antwoord op het eerste onderdeel van het middel, door een soevereine beoordeling van de feiten, aan de aangehaalde meldingen en verklaringen, de waarde niet heeft toegekend van een bekentenis van het bestaan van een dienstcontract; dat hij deze meldingen en verklaringen als louter vermoedens aangezien heeft en ze als niet voldoende beschouwd heeft om het bestaan van zulk contract te bewijzen;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening en, gelet op de wet van 20 maart 1948, veroordeelt verweerder tot de kosten.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 15 december 1961.

Voorzitter : M. Somerhausen.
Raadsheren : M.M. Moureau en De Bock.
Auditeur : M. Van Assche.

Raad van State. — Geschil nietigverklaring ministeriële beslissing. — Bevoegdheid. — Subjectief recht.

De wet van 29 mei 1948 houdende bijzondere bepalingen tot aanmoediging van het privaat initiatief bij het oprichten van goedkope woningen heeft de Koning gemachtigd tot het bepalen van de toekenningsvoorwaarden der premieën. Het recht op de premie ontstaat vóór het ministerieel toekenningsbesluit, zodra de aanvrager de in het besluit bepaalde voorwaarden vervult. Deze beschikt dus over een subjectief recht waarvan de voldoening voor de gewone rechtbanken dient gevorderd te worden.

Matte t./ Belgische Staat (Minister van Volksgezondheid en van het Gezin).

Arrest nr. 9038

Gezien het op 14 december 1959 ingediende verzoekschrift, waarbij Marcel Matte aan de Raad van State vraagt : « de weigeringsbeslissing van 16 oktober 1959 ongedaan te maken en zelf voor recht te verklaren dat hij in aanmerking komt voor de premie als bepaald in het besluit van de Regent van 12-8-1948 »;

Overwegende dat verzoeker de nietigverklaring vordert van een beslissing welke hij dagtekent 16 oktober 1959 en waarbij hem een premie als bepaald in het besluit van de Regent van 12 augustus 1948 ten voordele van de personen die een volkswoning doen bouwen, wordt geweigerd; dat uit het onderzoek blijkt dat deze weigeringsbeslissing op 10 oktober 1959 door een ambtenaar ondertekend en later door de Minister van Volksgezondheid en van het Gezin bevestigd is; dat onzekerheid blijft bestaan omtrent de datum waarop van deze beslissing kennis is gegeven, maar dat de tegenpartij tegen het verzoekschrift geen middel van niet-ontvankelijkheid aanvoert dat zou steunen op het te laat indienen van het verzoekschrift, en dat niet bewezen is dat van de bestreden weigeringsbeslissing aan verzoeker kennis zou zijn gegeven meer dan zestig dagen vóór het indienen van het verzoekschrift; dat dit verzoekschrift ontvankelijk is wat de termijn betreft;

Overwegende dat verzoeker tot staving van zijn beroep doet gelden, dat hij alle voorwaarden om de premie te verkrijgen, vervult, dat de redenen welke de administratie aanvoert om hem die premie te weigeren, gezocht of alleen voorwendsels zijn, dat hij weliswaar geen volledige aanvraag heeft kunnen indienen vóór 23 april 1959, dus nadat hij zijn huis had betrokken, maar dat de schuld hiervan bij de administratie zelf ligt, met name bij het bestuur van stedenbouw, dat hem eerst op 22 april 1959 het bestreden attest heeft afgegeven, dat « geen gegronde gegevens zijn aangevoerd tegen verzoeker, die gunstig bekend staat »; dat verzoeker aldus aanvoert dat hij recht heeft op de premie en dat dit recht miskend is door een tekortkoming vanwege de tegenpartij;

Overwegende dat de wet van 29 mei 1948 houdende bijzondere bepalingen tot aanmoediging van het privaat initiatief bij het oprichten van goedkope woningen en het kopen van kleine landeigendommen, gewijzigd bij de wet van 27 juni 1956, de Koning heeft gemachtigd tot het bepalen van het bedrag en de toekenningsvoorwaarden van de premieën, inzonderheid met inachtneming van de economische omstandigheden en de gezinslasten, waarbij het genot van deze tegemoetkomingen uitsluitend voor personen met bescheiden inkomsten bestemd wordt; dat het Staats-hoofd de toekenningsvoorwaarden van die premieën heeft bepaald bij het besluit van de Regent van 12 augustus 1948, achtereenvolgens gewijzigd bij de koninklijke besluiten van 30 augustus 1951, 19 maart 1952, 21 mei 1953 en 1 september 1958; dat de bepalingen die op verzoeker zijn toegepast voor het verwerpen van zijn aanvraag, een objectief karakter vertonen en aan de Minister, die krachtens artikel 9 van het besluit van de Regent van 12 augustus 1948 gelast is op de aanvragen te beschikken, geen beoordelingsbevoegdheid laten; dat daaruit volgt, dat de door de Minister te nemen beslissing geen recht op de premie doet ontstaan; dat dit recht bestaat vóór het ministerieel toekenningsbesluit en ontstaat

zodra de aanvrager de in het besluit bepaalde voorwaarden vervult; dat de Minister het vervuld zijn van die voorwaarden en het bestaan van het daaruit ontstane recht alleen maar kan vaststellen;

Overwegende dat de weigering van de Minister om de premie toe te kennen, het recht van hen die alle door de hiervorenvermelde wet en verordening bepaalde voorwaarden vervullen, niet ongedaan kan maken; dat in het onderhavige geval de eis tot nietigverklaring van de weigering van de Minister om de premie toe te kennen, steunt op de beweerde miskenning van die voorwaarden en dus van het recht dat verzoeker op de premie zou hebben; dat het geschil dus loopt over een subjectief recht waarvan trouwens, volgens het verzoekschrift zelf, de volvoering door verzoeker wordt gevraagd; dat verzoeker, om te verkrijgen dat het recht waarop hij aanspraak maakt, zou worden erkend en voldaan, zich tot de rechtbanken kan wenden; dat de Raad van State niet bevoegd is;

Besluit :

Artikel 1 : Het beroep is verworpen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 24 november 1961

Voorzitter : M. Bossaert.

Raadsheren : M.M. Van Malleghem en Beeckman.

Eerste advocaat-generaal : M. Vanhoudt.

Advocaat : Mr. R. De Rijcke.

Tweede huwelijk van de uit de echt gescheiden vrouw. — Proces-verbaal van niet-verzoening en bevelschrift krachtens artikel 240 B.W. als bewijs van afzonderlijke verblijfplaats en de morele onmogelijkheid om met de man gemeenschap te hebben.

Het proces-verbaal van niet-verzoening en de verzending van een afschrift van het bevelschrift van de voorzitter (artikelen 239 en 240 B.W.) aan de vrouw moeten als een rechterlijke machtiging om een afzonderlijke verblijfplaats en als bewijs van de morele onmogelijkheid om sedertdien met de man gemeenschap te hebben, worden aangezien (artikel 228, lid 4 B.W.).

Guelton t./ Neyrinck.

Aan de heren eerste voorzitter, voorzitters en raads-heren van het Hof van Beroep te Gent.

Heeft de eer u voor te leggen :

Guelton Micheline, zonder beroep, wonende te Ukkel Brussel, Hoeflaan 31, voor wie zich stelt en zal optreden, Mr. René Dubois, doctor in de rechten, avoué bij Het Hof van Beroep te Gent, er wonende en ge-huisvest Koning Albertlaan, 49 ;

Dat zij hoger beroep aantekent tegen een vonnis op rekwest uitgesproken door de Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, zetelende in de Raadkamer op 30 juni 1961, daar het ten onrechte het verzoekschrift van appellante, dd. 12 juni 1961, waarbij zij een verkorting van termijnen vroeg om een nieuw huwelijk aan te gaan, verworpen heeft ;

Feiten.

Op einde 1954 verliet verzoekster de echtelijke

woonst en nam haar intrek bij haar ouders te Brussel, zij diende een eis in echtscheiding in ; bij bevelschrift van dhr Voorzitter der Rechtbank te Kortrijk dd. 20.2.55 werd vertoonster toegelaten haar intrek te nemen bij haar ouders, avenue du Hoef, 31 alwaar zij ononderbroken woont sedertdien ;

De eis van verzoekster werd afgewezen bij arrest van het Hof van Beroep dd. 28 mei 1959 ;

Vertoonster had reeds op het ogenblik kennis gemaakt met dhr Ackerman met wie zij wenst een gelukkig wettelijk gezin te vormen ;

Daar vertoonster in mei 1959 nog gehuwd was, hadden de betrekkingen welke bestonden en die in de loop van het getuigenverhoor waarvan hiervolgens sprake duidelijk bewezen werden, precies in mei 1959 en later, noodzakelijk een overspelig karakter ;

Toen dhr Neyrinck aanmaning aan zijn echtgenote liet betekenen, op haar woonst te Brussel, achtereenvolgens op 19 januari en 9 februari 1960, het echtelijk dak te vervoegen, weigerde vertoonster ;

Dhr Neyrinck stelde een vordering in echtscheiding in bij verzoekschrift dd. 14.4.60 ; de eis werd toegewezen bij vonnis van 21.4.61 ;

Dat zo « overspel » niet technisch gesproken als reden voor de echtscheiding ingeroepen werd, de eis in feite ingediend en ingewilligd werd op die grond ;

In rechte :

Afgezien van de feitelijke omstandigheden : sociaal en familiaal belang, hoge standing van de a.s.-echtgenoot, het belang van het kind, het recht van bezoek van de moeder te zien uitoefenen in een regelmatig en geordend gezin, het bewijs dat vertoonster niet zwanger is, enz... meent vertoonster dat de beslissing a quo niet gegrond is en wel om de volgende be-weegredenen ;

1) de eerste Rechter heeft aan de Wet van 30.6.56 een enge en zelfs beperkende verklaring gegeven die niet overeenstemt met de bedoeling van de wetgever en met de « ratio legis », daar waar in feite de toestand van die aard is dat het wenselijk is de afkorting der termijnen toe te passen, zal zulks dienen te geschieden voor zoveel de feitelijke toepassing van de Wet niet tegenstrijdig zou zijn met haar tekst ;

Welnu de eerste Rechter heeft het middel uit art. 228, par. 3 verworpen daar waar het in het oog springt dat samenwonen en gemeenschap tussen vertoonster en haar echtgenoot gedurende de wettelijke periode van 300 dagen volstrekt onmogelijk, ja zelfs ondenkbaar was : het volstaat te herinneren aan de feitelijke gegevens welke vaststaan aan de hand van hiervoren samengevatte procedures ;

2) Overeenkomstig de rechtspraak kan vertoonster evenzeer steunen op de bepaling van art. 228, par. 4 ; er werd beslist (Hof van Beroep Brussel 13.11.57, Pas. 1958, II, 231) dat het bevel waardoor de voorzitter van de Rechtbank vaststelt dat alle toenadering tussen echtgenoten onmogelijk is, virtueel aan de vrouw het recht toekent een afzonderlijke woonplaats te hebben en het door art. 228, par. 4 voorziene gerechtelijke beslissing uitmaakt ;

dat inzake dergelijk bevel uitgesproken werd door dhr voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, dd. 14 april 1960 ;

dat er des te meer grond bestaat de hiervoren aangeduide rechtspraak toe te passen, dat vertoonster reeds in de eerste procedure van echtscheiding toegelaten werd een afzonderlijke verblijfplaats te hebben

op de Hoeflaan, en dat ze aldaar ononderbroken gewoond heeft tot heden toe;

Redenen waarom verzoekster zich tot Ued. wendt, met eerbiedig verzoek, het huidig rekwest te ontvangen, en er op recht doende, na dhr Thomas Neirynek, wonende te Kortrijk, Fr. Rooseveltplein 5, te hebben aanhoord, het vonnis a quo teniet te doen, en opnieuw wijzende en doende wat de eerste Rechter had behoren te doen, voor recht te zeggen dat vertoonster toegelaten is een nieuw huwelijk aan te gaan onmiddellijk nadat het huwelijk dat zij met dhr Neirynek aangegaan had te St-Gillis-Brussel op 29 september 1949, ontbonden zal zijn door overschrijving aan de Burgerlijke Stand.

Advies O.M.

Overwegende dat het hoger beroep ingesteld werd binnen de twee maanden te rekenen van de uitspraak van het aangevochten vonnis, regelmatig is naar de vorm, en als ontvankelijk voorkomt;

Overwegende dat appellante's oorspronkelijk verzoek tot inkorting of afschaffing van de viduiteitstermijn van drie honderd volle dagen sedert de ontbinding van haar huwelijk met Neirynek Marcel, bij overschrijving in de akten van de burgerlijke stand van de beschikking van het vonnis gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk dd. 21 april 1961, waarbij de echtscheiding wegens beledigingen van erge aard tussen partijen en ten nadele van appellante werd toegestaan, — overschrijving welke intussen op 1 augustus 1961 is geschied, — afgewezen werd als zijnde ongegrond omdat :

1) door appellante het bewijs niet geleverd werd dat haar echtgenoot, hetzij uit oorzaak van verwijdering, hetzij ten gevolge van enig toeval, doorlopend in de fysische onmogelijkheid is geweest is met haar gemeenschap te hebben, en deze onmogelijkheid ten minste drie honderd dagen heeft geduurd, zoals vereist bij art. 228, alinea 3 B.W. (art. 1, alinea 4 — Wet van 30 juni 1956) ;

2) door appellante de morele onmogelijkheid om met haar echtgenoot gemeenschap te hebben, zoals voorzien bij art. 228, alinea 4 - B.W. (art. 1, alinea 5 - Wet van 30 juni 1956), evenmin bewezen werd, daar de bij deze wetsbepaling bedoelde rechterlijke machtiging van de gehuwde vrouw, tijdens de echtscheidingsprocedure, een afzonderlijke verblijfplaats te hebben, enkel kan doelen op het bevelschrift van de heer Voorzitter van de Rechtbank uitspraak doende in kortgeding, overeenkomstig art. 268 - B.W. « in casu » het bevelschrift van 20 januari 1955, doch dat dit bevelschrift gewezen werd in de loop van de eerste echtscheidingsprocedure door appellante ingesteld in 1954, en beëindigd bij arrest van het Hof van Beroep te Gent van 28 mei 1959, waarbij haar eis tot echtscheiding definitief afgewezen werd, terwijl, in de loop van de tweede echtscheidingsprocedure, ingesteld door haar echtgenoot op 17 maart 1960, en die ten slotte tot de ontbinding van het huwelijk heeft geleid, geen dergelijk bevelschrift in kortgeding, houdende machtiging van appellante tot afzonderlijke verblijfplaats, tussenbeide gekomen is ;

I. Wat de doorlopende fysische onmogelijkheid betreft van gemeenschap tussen appellante en haar echtgenoot :

Overwegende dat uit de door appellante overgelegde bescheiden, alsmede uit het proces-verbaal van ver-

hoor door ons ambt, op 27 september 1961, van de gewezen echtgenoot, Neirynekx, Marcel afgenomen, proces-verbaal opgesteld in verband met het aan het openbaar ministerie opgedragen onderzoek naar eventuele hereniging der echtgenoten na hun feitelijke scheiding, en dat, na mededeling aan appellante, aan onderhavig advies wordt toegevoegd, blijkt :

1) dat, zoals het bevelschrift in kortgeding dd. 20 januari 1955 het uitdrukkelijk vaststelt, de echtgenoten Neirynek-Guelton feitelijk gescheiden leefden sedert mei 1954 ;

2) dat, terwijl appellante, op 29 oktober 1954, een verzoekschrift tot echtscheiding wegens bepaalde oorzaak indiende, zij, op haar verzoek, bij bovenvermeld bevelschrift in kortgeding dd. 20 januari 1955, ertoe gemachtigd werd, gedurende de echtscheidingsprocedure, samen met het uit het huwelijk geboren en toenmaals driejarig kind, Neirynek Albert, afzonderlijk te verblijven waar ze toen in feite reeds woonde, nl. bij haar ouders, te Ukkel, Hoeflaan, 31, adres waarop zij in de bevolkingsboeken der gemeente Ukkel, op 10 februari 1955 werd ingeschreven, en waar zij sedertdien ononderbroken ingeschreven bleef, zoals blijkt uit het bewijs van woonst afgeleverd door het gemeentebestuur te Ukkel, op 8 juni 1961 ;

3) dat, naar luid van de beweringen van de gewezen echtgenoot van appellante, hij, tijdens gans het verloop van die eerste echtscheidingsprocedure, en terwijl hij te Kortrijk en zij te Ukkel verbleef, nimmer zijn echtgenote heeft ontmoet, tenzij ter gelegenheid van hun persoonlijke verschijning vóór de heer Voorzitter van de Rechtbank te Kortrijk met het oog op het bewerken van een eventuele verzoening, zoals bepaald bij art. 239 B.W. ;

4) dat, reeds tijdens die eerste echtscheidingsprocedure, appellante geregeld intieme gemeenschap onderhield met Ackerman Paul, die zij trouwens aan wie het horen wou voorstelde als de man met wie zij een nieuw huwelijksleven zou leiden, zoals door het getuigenverhoor, gehouden op 10 januari 1961 tijdens de tweede echtscheidingsprocedure, overduidelijk bewezen werd, en verder in het vonnis gewezen door de Rechtbank te Kortrijk op 21 april 1961 uitdrukkelijk vermeld wordt ;

5) dat na de uitspraak op 28 mei 1959 van het arrest van het Hof van Beroep te Gent, waarbij appellante's vordering tot echtscheiding als ongegrond afgewezen werd, haar echtgenoot haar, opvolgentlijk bij deurwaardersexploot van 19 januari en van 9 februari 1960, aanmaning deed betekenen, steeds in haar aangewezen verblijfplaats te Ukkel, Hoeflaan 31, het echtelijk huis te Kortrijk, Fr. Rooseveltplein nr 5, 3e verdieping, te vervoegen, aanmaning waarop appellante telkens aan de deurwaarder verklaarde dat zij het gemeenschappelijk leven met haar echtgenoot beslist niet hernam, daar zij haar vrijheid wenste te behouden ;

6) dat, naar luid van de beweringen van de gewezen echtgenoot van appellante, ook tijdens gans het verloop van de tweede ditmaal door hem ingestelde echtscheidingsprocedure, terwijl hij steeds te Kortrijk en zij steeds te Ukkel verbleef, geen enkele andere ontmoeting tussen de echtgenoten plaats had dan hun gezamenlijke persoonlijke verschijning in het kabinet van de Voorzitter der Rechtbank te Kortrijk op 14 april 1960, overeenkomstig art. 239 B.W., ook niet ter gelegenheid van de uitoefening door appellante van haar bezoekrecht aan het kind Albert, bezoekrecht waarvan de uitvoeringsmodaliteiten trouwens door de

respectievelijke grootmoeders van het kind geregeld werden ;

Overwegende dat, op grond van hierboven samengevatte feitelijke toestand, die in mei 1954 aanvang nam en zeven jaar lang geduurd heeft, terwijl intussen appellante haar dagelijks leven in gemeenschap leidde met een ander man, op het eerste gezicht de aanwezigheid van vrij sterke vermoedens van fysieke onmogelijkheid van gemeenschap tussen appellante en haar echtgenoot kan voorgehouden worden ;

Overwegende nochtans dat art. 1 der wet van 30 juni 1956, waarbij artikel 228-B.W. vervangen werd, in zijn alinea 4 (al. 3 van het huidige art. 228 B.W.), het vroeger begrip van de « fysieke onmogelijkheid » heeft gehandhaafd, dat meer bepaald, in verband met onderhavig geval, waarin onmogelijkheid van gemeenschap tussen de echtgenoten ten gevolge van ongeval of toeval (nl. schending van de fysieke integriteit, waardoor de geslachtsbetrekkingen onmogelijk geworden zijn) beslist uitgesloten is, bedoeld begrip een verwijdering van de echtgenoten vereist van zulkdanige aard dat dezen daardoor volstrekt belet waren gemeenschap te hebben (De Page, B.I., blz. 933 ; Les Nouvelles, Dr. Civ., B. II, blz. 543), zoals de verwijdering voortspruitende uit de grote afstand tussen hun respectievelijke verblijfplaatsen, de gevangenschap van een der echtgenoten, het onderbreken van alle verbindingsmiddelen, bv. in oorlogstijd, de krijgsgedangenschap, de opsluiting in een krankzinnigengesticht (Planiol et Ripert, Dr. Civ., B. II, nr. 800 ; Beaudry-Lacantinerie et Chenaux, Dr. Civ., B. IV, nr. 481) ;

Overwegende dat in zake het verblijf van appellante, zij het ook in de hierboven opgegeven omstandigheden, te Ukkel, op hoogstens een 100-tal kilometers van Kortrijk, als verwijdering tussen de echtgenoten wordt ingeroepen terwijl beiden volledig vrij waren in hun omgang ; dat dienvolgens, gelet op de huidige voorwaarden van het moderne verkeer, en welke ook de beweringen zijn van appellante en haar gewezen echtgenoot, het toch als gewaagd blijkt tot een werkelijk volstreekte fysieke onmogelijkheid van gemeenschap wegens « verwijdering », naar de wettelijke betekenis en draagwijdte van dit begrip, te besluiten, zodat het openbaar ministerie de mening oppert dat het aangevochten vonnis terecht het verzoek tot inkorting of afschaffing van de viduiteitstermijn enkel op grond van fysieke onmogelijkheid van gemeenschap heeft afgewezen ;

II. Wat de morele onmogelijkheid betreft van gemeenschap tussen appellante en haar echtgenoot.

Overwegende dat bij art. 228, alinea 4 - B.W., zoals het vervangen werd door art. 1, alinea 5, der wet van 30 juni 1956, « met fysieke onmogelijkheid wordt gelijkgesteld, de morele onmogelijkheid om gemeenschap te hebben als gevolg van het feit dat de vrouw, in de loop van de echtscheidingsprocedure die tot de ontbinding van het huwelijk heeft geleid... rechterlijk gemachtigd is een afzonderlijke verblijfplaats te hebben. In het laatstgenoemde geval wordt de eis evenwel niet aanvaard, indien vaststaat dat beide echtgenoten feitelijk herenigd zijn geweest... »

Overwegende dat, onder oogpunt van de ontvanke-lijkheid van onderhavig oorspronkelijk verzoek, in zover het gegrond wordt op de morele onmogelijkheid van gemeenschap, naar de letterlijke bewoordingen van de wettekst enkel de akten van rechtspleging in aanmerking mogen genomen worden welke zich voordeden of verricht werden tijdens de tweede echtschei-

dingsprocedure ingesteld door Neiryneck Marcel tegen appellante, omdat alleen die procedure tot de ontbinding van hun huwelijk heeft geleid ;

Overwegende dat, indien men de stelling aankleeft dat de bewoordingen van art. 1, alinea 5, der wet van 30 juni 1956 met betrekking tot de rechterlijke machtiging van de vrouw tijdens de echtscheidingsprocedure een afzonderlijke verblijfplaats te hebben, enkel kan bedoelen de afzonderlijke verblijfplaats haar toegewezen bij bevelschrift van de Voorzitter van de Rechtbank uitspraak doende in kortgeding, op grond van art. 268 - B.W., zoals door een deel van de rechtspraak wordt voorgehouden (Zie o.m. : Rb. Kortrijk, 23 november 1956, R.W. 1956-1957, 1372 ; Rb. Antwerpen, 20 december 1956, R.W. 1956-1957, 878 en advies van het openbaar ministerie ; Rb. Charleroi 16 november 1957, J.T. 1958, 277 ; Rb. Luik, 19 november 1957, J.T. 1957, 701 ; Gent, 23 oktober 1958, R.V. 1958-1959, 1264), het bevelschrift in de eerste echtscheidingsprocedure tussen appellante en haar echtgenoot gewezen door de Voorzitter van de Rechtbank te Kortrijk uitspraak doende in kortgeding op 20 januari 1955 niet in aanmerking kan genomen worden ;

Overwegende echter dat, bij nauwkeurig onderzoek van de wezenlijke en fundamentele bedoelingen van de wetgever wanneer hij de mogelijkheid tot inkorting of afschaffing van de viduiteitstermijn op grond van morele onmogelijkheid van gemeenschap heeft gehuldigd, aan hogervermelde zienswijze ernstig kan getwijfeld worden, zodanig dat de rechtsleer (Zie o.m. Raymond Jacobs, « Termijnen van Hertrouw », R.W. 1956-1957, kol. 57 tot 64, en meer bepaald kol. 59, laatste alinea, en kol. 60 ; J.M. Moreels, « Termijnen voor ontkenning van vaderschap en hertrouw », R.W. 1956-1957, kol. 2066 tot 2068, in verband met de omstandige noot van zelfde auteur onderaan, Rb. Gent, 12 juni 1956, R.W. 1956-1957, kol. 1804 tot 1810 ; H. Boonen, omstandige noot onderaan Gent, 23 oktober 1958, R.W. 1956-1957, kol. 1267 en 1268) en een ander deel van de rechtspraak (Zie o.m. : Brussel, 13 november 1957, Pas. 1958, II, 231) voorhouden dat het bevelschrift, uitgevaardigd door de Voorzitter van de Rechtbank bij toepassing van art. 239 B.W. en waarbij hij met betrekking tot de ingestelde procedure tot echtscheiding de niet-verzoening van de echtgenoten vaststelt, en aan de echtgenote impliciet het recht erkent een afzonderlijke verblijfplaats te hebben, de rechterlijke beslissing uitmaakt door art. 1, alinea 5, der wet van 30 juni 1956 vereist om de morele onmogelijkheid van gemeenschap tussen de echtgenoten te bewijzen, en dit bevelschrift derhalve volstaat om de inkorting of de afschaffing toe te laten van de viduiteitstermijn van 300 dagen tussen het tweede huwelijk van de vrouw en de ontbinding van haar eerste huwelijk ;

Overwegende dat, terwijl de eerste restrictieve stelling, uitgaande van een vrij exegetische wetsuitlegging, hoofdzakelijk steun zoekt in de voorbereidende werken der wet van 30 juni 1956, meer bepaald in een passus van de uiteenzetting gehouden vóór de Senaat, ter vergadering van 6 maart 1956, door de verslaggever van het wetsvoorstel, dhr senator Chot, (Zie Parlem. Handelingen, Senaat. Zitt. 1955-1956, nr. 45, blz. 796, kol. 1), een nauwkeurig onderzoek van de parlementaire bescheiden en besprekingen, die ten slotte tot de stemming van voormelde wet hebben geleid, niet toelaat met zekerheid te verklaren dat de rechterlijke machtiging van de echtgenote tot afzonderlijke verblijfplaats tijdens de echtscheidings-

procedure enkel doelt op het bevelschrift in kortgeding gewezen door de Voorzitter van de Rechtbank, en niet op het bevelschrift door deze magistraat uitgevaardigd ingeval van niet-verzoening van de echtgenoten; dat dit onderzoek er in elk geval op wijst dat de wetgever, tot vertrekpunt van de viduiteits-termijn, de datum van het bevelschrift van de Voorzitter voorzien bij art. 239 - B.W. geenszins heeft uitgesloten; dat welintegendeel, wanneer men de ingeroepen passus van bovenbedoelde uiteenzetting van dhr senator-verslaggever Chot in verband brengt met andere tijdens dewelke debatten van 6 maart 1956 door hem verstrekte verduidelijkingen, men tot de bevinding komt dat de wetgever het begrip « rechterlijke machtiging tot afzonderlijke verblijfplaats » heeft willen stellen tegenover de tussen de echtgenoten schriftelijk overeengekomen plaats, waar de vrouw, tijdens de procedure tot echtscheiding door onderlinge toestemming, haar intrek zal moeten nemen en verblijf houden (art. 280 2° B.W.), alsmede het bevelschrift dat o.m. van het overleggen van deze overeenkomst akte verleent en de echtgenote tevens aanmaant zich in de overeengekomen verblijfplaats terug te trekken (artt. 282-283-284 B.W.); dat inderdaad, onverminderd hetgeen dienaangaande te lezen staat in het schriftelijk verslag van dhr senator Chot uit naam van de Senaatscommissie voor de Justitie (Zie: Parlem. Besch. - Senaat - Zitt. 1954-1955 - nr. 310, blz. 4 - Vergadering van 6 juli 1955), dhr Senator-verslaggever Chot zich letterlijk als volgt uitdrukte (Parlem. Handelingen - Senaat. Zitt. 1955-1956 - nr. 45 - blz. 797, kol. 2);

« M. Chot : Je désire répondre à M. Ancot, quant à son observation sur la différence de traitement faite par le projet entre les époux divorcés pour cause déterminée et ceux divorcés par consentement mutuel. Votre commission a estimé que pour ces derniers, la séparation de fait des époux ne résulte pas d'une décision judiciaire (c'est-à-dire de l'ordonnance du président), mais d'un accord conclu par les époux dans une convention préliminaire qui n'est, elle, qu'entérinée par le tribunal. Aux yeux de certains, cette séparation contractuelle n'est pas aussi probante de l'impossibilité de rapprochement ultérieur entre les époux que l'ordonnance présidentielle », en dhr Chot voegde er aan toe : « personnellement, je ne partage pas cet avis »;

dat, terloops, in verband met en ondanks deze verklaring en andere volstrekt ondubbelzinnige uiteenzettingen, zowel in de Senaatscommissie voor de Justitie als in de Senaat, waaruit duidelijk blijkt dat inkorting van de viduiteitstermijn wegens morele onmogelijkheid van gemeenschap inzake echtscheiding door onderlinge toestemming stellig uitgesloten werd (Zie : Parl. Besch. Senaat. Zitt. 1954-1955 nr 310 blz. 4. Vergadering van 6 juli 1955; Parlem. Handelingen. Senaat Zitt. 1955-1956 nr 45. Vergadering van 6 maart 1956. Tussenskomsten van dhrn senatoren Nihoul, Rolin en Chot, blz. 797), de rechtspraak bij de toepassing van art. 1, alinea 5, der wet van 30 juni 1956, evenwel toch beslist als volgt :

« L'avertissement donné à la femme d'avoir à se retirer, pendant la procédure en divorce par consentement mutuel, dans la maison convenue entre elle et son mari, constitue l'autorisation judiciaire d'avoir une résidence distincte, prévue par l'article 288 C. civ. (loi du 30 juin 1956, art. 1er). Il peut en résulter une impossibilité morale de cohabiter justifiant l'abréviation du délai de viduité ». (Rb. Luik, 6 november 1956.

J.T. 1956, 730; Brussel, 25 juni 1957, R.W. 1957-1958, kol. 1051 en de opmerkingen; Brussel, 27 juni 1958, J.T. 1958, 548; Pas. 1958, II, 177; Rev. Not. 1959, 380);

Overwegende dat, nu de voorbereidende parlementaire werkzaamheden en besprekingen der wet van 30 juni 1956 niet toelaten er de conclusie van af te leiden die een deel van de rechtspraak meent te mogen uitbrengen (met name : dat de rechterlijke machtiging tot afzonderlijke verblijfplaats van de vrouw tijdens de echtscheidingsprocedure enkel het bevelschrift is in kortgeding, bij uitsluiting van het bevelschrift voorzien bij art. 239 B.W.), het van hoofdzakelijk belang is te wijzen op de volgende vaststellingen, in verband met het doel dat door de wetgever van 1956 betracht werd, en op duidelijke wijze uiteengezet werd in de toelichting van het oorspronkelijk wetsvoorstel van Mevrouw de senator Ciselet (Parl. Besch. Senaat. Buitengew. Zitt. 1954, nr. 14. Vergadering van 12 mei 1954), alsook in haar omstandige uiteenzetting en in die van dhr senator-verslaggever Chot vóór de Senaat (Parlem. Hand. Senaat. Zitt. 1955-1956, nr. 45. Vergadering van 6 maart 1956, blz. 794, 795, 796) :

Het oud artikel 313, tweede alinea, B.W. (W. van 20 maart 1927) overgenomen uit de Franse wet van 6 december 1850, bepaalde dat : « in geval van vonnis of zelfs van eis tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed, de man kan ontkennen dat het kind, geboren drie honderd dagen na de beslissing waarbij de vrouw werd gemachtigd een afzonderlijke woonplaats te hebben, en minder dan honderd tachtig dagen sedert de bepaalde afwijzing van de eis of sedert de verzoening, zijn kind is... »

Ten einde het maatschappelijk doel van de wetgever van 1927 te eerbiedigen en te bereiken, is de rechtspraak er geleidelijk toe gebracht geworden te beslissen dat, indien niet bij bevelschrift in kortgeding een afzonderlijke woonplaats aan de vrouw werd toegewezen, de morele onmogelijkheid van seksuele betrekkingen tussen de echtgenoten vermoed wordt, indien de echtscheidingsprocedure voortgezet wordt na het proces-verbaal van niet-verzoening en de daarop volgende beschikking van de Voorzitter der rechtbank; in dergelijk geval begint de in art. 313, al. 2 B.W. bedoelde termijn van 300 dagen te lopen te rekenen van de datum van het proces-verbaal van niet-verzoening voorzien bij art. 239 B.W., hetwelk moet worden beschouwd als voor de vrouw de verblijfplaats aanwijzend, die zij heeft gekozen zonder dat haar echtgenoot daartegen bezwaar heeft geopperd (Zie o.m. : Rb. Dinant, 9 februari 1928, Pas. 1928, III, 213; Luik, 12 november 1937, Pas. 1938, II, 107; Brussel, 29 maart 1939, Pas. 1939, II, 117; Luik, 22 maart 1945, Pas. 1945, 55, 23; Luik, 29 november 1945, Pas. 1945, II, 50; Brussel, 14 juni 1949, R.W. 1949-1950, kol. 199; Rb. Dendermonde, 30 januari 1956, R.W. 1956-1957, kol. 1413; Contra : Rb. Gent, 12 juni 1956, R.W. 1956-1957, kol. 1802, met uitvoerige nota van J.M. Moreels, die dit vonnis terecht kritiseert; zie ook de noot van zelfde auteur R.W. 1956-1957, kol. 2066-2069).

Het Hof van Beroep te Gent is steeds deze rechtspraak bijgetreden (Zie : Gent, 9 maart 1951, Pas. 1952, II, 1; Gent, 17 februari 1955, R.W. 1955-1956, 83; Gent (2e K.), 27 juni 1955, in zake Lobbestaël, André t/ Lanterman, Ilse en Calmeyer, Charles q.q., niet gepubliceerd; Gent, 19 jan. 1957, J.T. 1957, 455 en de noot). Het eerst hierboven vermeld arrest stipt nader aan : de echtgenote is er niet toe gehouden zich door de

rechter ertoe te doen machtigen een afzonderlijke verblijfplaats te hebben; die verblijfplaats kan tussen partijen overeengekomen worden, en de toestemming van de man enkel stilzwijgend verleend worden; indien het nu vaststaat dat op de datum van de neerlegging door de man van het verzoekschrift tot echtscheiding, de echtgenote reeds de echtelijke woonplaats had verlaten om hij haar ouders haar intrek te nemen, impliceert de onthouding van de man tijdens de echtscheidingsprocedure, een nieuwe verblijfplaats aan zijn echtgenote te doen aanwijzen, een stilzwijgende toestemming ten opzichte van de door haar verkozen verblijfplaats; in dergelijk geval maakt het proces-verbaal van niet-verzoening het vertrekpunt uit van de termijn van 300 dagen voorzien bij art. 313, alinea 2 — B.W. (Gent, 9 maart 1951 hierboven vermeld).

Een vonnis van de rechtbank te Dendermonde (30 januari 1956, hierboven vermeld) is, in dat verband, evenzo duidelijk: wanneer de voorzitter der rechtbank het proces-verbaal van niet-verzoening opmaakt met bevel tot mededeling van de stukken aan het openbaar ministerie, en dus tot voortzetting der rechtspleging, machtigt hij hierbij virtueel en impliciet de vrouw om afzonderlijk te wonen aan de in feite reeds gekozen verblijfplaats, waardoor zij ontheven wordt van haar wettelijke verplichting om haar man te volgen en met hem samen te wonen;

De rechtspraak is zelfs nog verder gegaan, en heeft als beslissing waarbij de vrouw gemachtigd werd een afzonderlijke woonplaats te hebben (voorzien bij art. 313 - 2e lid - B.W. W.v. 20 maart 1927) erkend: de bij echtscheiding door onderlinge toestemming tussen de echtgenoten overeengekomen verblijfplaats (art. 280 2° B.W.) en de door de Voorzitter der rechtbank overeenkomstig art. 284 B.W. tot de vrouw gerichte waarschuwing; deze akten leveren een beslissing op waarbij de vrouw gemachtigd is een afzonderlijke woonplaats te hebben zoals bedoeld in art. 313, tweede lid, B.W. (Zie: Rb. Antwerpen, 19 januari 1952, R.W. 1951-1952, kol. 1231; J.T. 1952, 204 en de noot);

Bij de wet van 10 februari 1958, houdende o.m. vervanging van art. 313, alinea 2 - B.W. door haar art. 1, zou de wetgever deze vooruitstrevende strekkingen van de rechtspraak, die door de versoepeling van de wettekst en een gezond realisme zijn wezenlijke bedoelingen had weten te verwezenlijken, uitdrukkelijk bekrachtigen.

Intussen, kan, in verband met de onderhavige zaak, bezwaarlijk ontkend worden dat deze praetoriaanse opvattingen omtrent de afzonderlijke verblijfplaats van de echtgenote ingeval van echtscheidingsprocedure de werkelijkheid heel wat nauwer aankleven dan de bewering als zou de echtgenote enkel dergelijke afzonderlijke verblijfplaats kunnen hebben ingevolge de machtiging haar, op vordering van een van beide echtgenoten, verleend bij bevelschrift in kortgeding. In de overgrote meerderheid der echtscheidingsprocedures, wordt door de vrouw geen vordering in kortgeding ingesteld tot het aanduiden van een afzonderlijke verblijfplaats, en, wanneer de vrouw dergelijke vordering wel instelt, dan is de aanduiding van die verblijfplaats eerder van zeer bijkomstige aard, want hoofdzakelijk wordt door haar om het treffen van anderé voorlopige maatregelen verzocht:

Voorlopig bewind over de minderjarige kinderen, betaling door de man van een onderhoudsuitkering en van voorschot «ad litem», afgifte van bepaalde meubelen en klederen, enz...

Dergelijke vordering wordt nog veel minder vaak door de man ingesteld, althans wat de afzonderlijke verblijfplaats van zijn echtgenote betreft; bij en na het bevelschrift van niet-verzoening opgemaakt door de Voorzitter van de rechtbank, waaruit op evidente wijze in feite blijkt dat de echtgenoten van mekaar gescheiden zijn en afzonderlijk wonen, berust de man in feite in de keuze van de verblijfplaats door zijn vrouw;

Overwegende dat, nu een quasi-unanieme rechtspraak, dagtekende van vóór de wet van 10 februari 1958, zich duidelijk en stellig heeft uitgesproken over de betekenis en de draagwijdte van het bevelschrift van de Voorzitter der rechtbank voorzien bij art. 239 B.W., met betrekking tot de rechterlijke machtiging aan de vrouw om, tijdens de naderhand doorgedreven echtscheidingsprocedure, een afzonderlijke verblijfplaats te hebben, men niet inzielt om welke redenen, inzake toepassing van art. 1, alinea 5, der wet van 30 juni 1956 (art. 228, alinea 4, B.W.), dergelijke betekenis en draagwijdte zou dienen ontkend te worden, en enkel als zodanige rechterlijke machtiging zou mogen worden aangezien; het bevelschrift van de Voorzitter der rechtbank uitspraak doende in kortgeding, stelling welke ten slotte er op zou neerkomen te eisen dat, in een tijd waar de gelijkheid tussen man en vrouw, — ook de gehuwde vrouw, — in menigvuldige domeinen van het recht reeds verwezenlijkt werd of betracht wordt, de echtgenote, opdat deze na de ontbinding van haar huwelijk door echtscheiding, inkorting of afschaffing van de viduiteits-termijn zou mogen aanvragen op grond van morele onmogelijkheid van gemeenschap, de onkosten van een vordering vóór de rechter in kortgeding uit te keren, zoniet haar te nopen tot het aanwenden van middelen, die de wetgever nu precies zoveel mogelijk heeft willen uitschakelen, n.l.: indien de vrouw bemiddeld is, de wet ontduiken door in het buitenland een tweede huwelijk dadelijk aan te gaan, ofwel, indien zij daartoe geen geldmiddelen bezit, op alle mogelijke wijzen vermijden een kind ter wereld te brengen, waarvan de maatschappelijke stand weinig te benijden zou zijn. (Zie de tussenkomst van Mevrouw de senator Ciselet in Parl. Handelingen. Senaat. Zitt. 1955-1956, nr. 45, Vergadering van 6 maart 1956, blz. 794); de gewezen echtgenoot kan immers, door loutere verklaring, het vaderschap over dit kind ontkennen, vermits het, wat hem betreft, volstaat dat het kind geboren zij 300 dagen na het bevelschrift voorzien bij art. 239 B.W.;

Overwegende dat dergelijk stelsel, bij miskennen van bovenvermelde nagenoeg eensluidende rechtspraak, aldus de door de wetgever van 1956 gestelde maatschappelijke bedoelingen ten slotte volkomen zou ontzenuwen, daar waar, vóór de wet van 1958, de realistische opvattingen van de rechtspraak de leemte, althans het gebrek aan duidelijkheid, van de wet terecht hebben weten aan te vullen t.a.v. een aangelegenheid (ontkenning van vaderschap) die, van sociaal standpunt uit bekeken, toch heel wat meer gewichtige gevolgen heeft dan de inkorting of de afschaffing van de viduiteits-termijn;

Overwegende verder dat, met verwijzing naar de feitelijke omstandigheden van het thans onderworpen geval, zoals ze onder nr. 1 van onderhavig advies uitgesteld zijn, de hierboven weergegeven opvattingen van de rechtspraak omtrent de betekenis en de draagwijdte van het bevelschrift van de Voorzitter der rechtbank voorzien bij art. 239 B.W. in zake een opvallende en doorslaggevende illustratie vinden;

te rekenen van de eerste niet-verzoening der echtgenoten Neirynek-Guelton in 1954, zoniet in elk geval te rekenen van het bevelschrift in kortgeding van 20 januari 1955, leven de echtgenoten gescheiden (laatstvermeld bevelschrift stelt dit uitdrukkelijk vast), en heeft de echtgenote als rechterlijk aangewezen verblijfplaats de woonplaats van haar ouders, te Ukkel, Hoeflaan nr 31, waar gebleken is dat ze werkelijk woont sedert 10 februari 1955 tot op 8 juni 1961 (datum van het getuigschrift van woonst); wanneer intussen, na afwijzing van de echtscheidingsvordering van de echtgenote, en na twee vruchteloos gebleven aanmaningen aan de vrouw de echtelijke woonplaats te Kortrijk te vervoegen, de man op zijn beurt een verzoekschrift tot echtscheiding op 17 maart 1960 indient, en vervolgens, op 14 april 1960, de Voorzitter van de rechtbank te Kortrijk de niet-verzoening der echtgenoten andermaal vaststelt, en bij bevelschrift, dus bij rechterlijke beslissing, de mededeling van de eis en van de stukken aan de Procureur des Konings gelast, terwijl de man verder de procedure doordrijft, ligt het werkelijk voor de hand dat de man, bij de vruchteloos gebleven poging tot verzoening van 14 april 1960, en gelet op zijn verdere ont-houding een nieuwe verblijfplaats aan zijn echtgenote te doen aanwijzen, impliciet, stilzwijgend ermede heeft toegestemd dat zijn echtgenote, die van hem feitelijk gescheiden leefde sedert mei 1954, voorts zoals voorheen haar afzonderlijke verblijfplaats zou behouden waar deze haar reeds vroeger, bij het bevelschrift van 20 januari 1955, was aangewezen geworden; deze berusting blijkt ten slotte duidelijk uit de verklaringen afgelegd door dhr. Neirynek zelf, op 27 september 1961 (zie hierbij gehecht proces-verbaal): « Au cours de cette seconde procédure, j'ai toujours considéré comme résidence assignée par la Justice à ma femme le domicile de ses parents à Uccle, Avenue du Hoef n° 31 »;

Overwegende dat, op grond van al de hierboven uiteengezette beschouwingen, door het openbaar ministerie de mening geopperd wordt dat de morele onmogelijkheid van de gewezen echtgenoten Neirynek-Guelton om gemeenschap te hebben, zoals bedoeld bij art. 228, al. 4, B.W. (art. 1, al. 5 W. v. 30 juni 1956), gebleken is uit het bevelschrift uitgevaardigd door de Voorzitter van de rechtbank te Kortrijk op 14 april 1960, bij toepassing van art. 239 B.W., dat zowel in rechte als in feite, in onderhavig geval, als de rechterlijke machtiging dient te worden beschouwd voor vrouw Guelton een afzonderlijke verblijfplaats te hebben, terwijl tot nogtoe niet kwam vast te staan dat beide echtgenoten feitelijke herenigd zijn geweest;

Overwegende dat de door appellante ingeroepen redenen tot inkorting of afschaffing van de viduiteits-termijn als gerechtvaardigd voorkomen; dat het algemeen belang en de moraliteit er inderdaad niet mede gediend worden het verkapt concubinaat, waarin appellante thans met voornoemde Ackerman Paul, leeft, te verlengen; dat, aan de andere kant, zoals de gewezen echtgenoot, dhr. Neirynek, het terecht deed opmerken, het moreel belang van het thans negen jaar oud geworden knaapje, Neirynek Albert, ten aanzien van hetwelk de moeder haar bezoekrecht geregeld uitoefent, vereist dat het, ter gelegenheid van de bezoeken die het aan zijn moeder doet, in het midden zou omgaan van een regelmatig gezin, en niet zou zijn blootgesteld aan het risico van hetgeen in een gemeenschap van ongehuwde minnaar en minares soms te horen of te zien valt;

Mitsdien,

Besluit het openbaar ministerie tot de gegrondheid van het hoger beroep en tot de toewijzing van het oorspronkelijk verzoekschrift van appellante.

Waarvan akte.

Gent, 6 oktober 1961.

De advocaat-generaal,
J. Matthijs.

Arrest.

Gezien de stukken, o.m. in eensluitend verklaarde uitgifte voorgelegd, het vonnis op rekwest tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, burgerlijke Kamer met drie rechters, de dato 30 juni 1961;

Overwegende dat het beroep tijdig en regelmatig naar de vorm werd ingesteld;

Overwegende dat Neirynek Marcel-Thomas niet verschijnt, alhoewel opgeroepen zijnde in hoedanigheid van wettelijk gescheiden echtgenoot van appellante;

Overwegende dat appellante bij rekwest vrijstelling vordert van de viduiteitstermijn van 300 dagen lopende vanaf de ontbinding door echtscheiding ten haren nadele van haar huwelijk met Neirynek Marcel-Thomas die, op grond van zware beledigingen de echtscheiding bekomen heeft door vonnis van 21 april 1961, waarvan het beschikkend gedeelte op 1 augustus 1961 in de registers van de burgerlijke stand werd overgeschreven;

Overwegende dat appellante het bewijs niet voorbrengt dat haar man, voortdurend of minstens gedurende de driehonderd laatste dagen van het huwelijk, in de natuurlijke onmogelijkheid is geweest met haar gemeenschap te hebben; dat aan schending der fysieke integriteit van Neirynek niet te denken valt en er evenmin spraak kan zijn van verwijdering, vermits appellante en haar man, ten einde verzoening, in persoon op 14 april 1960 voor de Voorzitter der rechtbank zijn verschenen, en dat de daarna elkander steeds konden bereiken om bij gemeen overleg aan hun feitelijke scheiding een einde te stellen (art. 228 al. 3 B.W.);

Overwegende dat een voorgaande vordering tot aanleg en beroep ongegrond verklaard werd; dat ze, de afzonderlijke verblijfplaats haar in de loop van dit geding toegewezen door bevelschrift van 20 januari 1955, metterdaad behouden heeft tot aan de ontbinding van het huwelijk door echtscheiding op verzoek van Neirynek, zoals bewezen wordt door twee aan haar zelf betekende sommaties tot herneming van het echtelijk leven, door al de akten der tweede echtscheidingsprocedure en door een uittreksel uit de bevolkingsregisters;

Overwegende dat in het tweede echtscheidingsproces de Voorzitter der rechtbank, de dato 14 april 1960, proces-verbaal van niet-verzoening opmaakte en, op grond van art. 239 B.W., bij bevelschrift, dus bij rechterlijke beslissing, de mededeling van de eis en van de stukken aan de Procureur des Konings gelastte; dat Neirynek door voortzetting der procedure, zonder zijn vrouw een bepaalde verblijfplaats te doen aanwijzen, stilzwijgend in de haar vroeger toegekende of de door haar verkozen verblijfplaats heeft toegestemd, met het gevolg dat in hoofde der beide echtgenoten iedere vordering desaangaande het essentieel bestanddeel van belang miste; dat ook de rechter deze afzonderlijke woonst in aanmerking neemt terwijl de Voorzitter, overeenkomstig art. 240 B.W., aan

appellante een afschrift van het bevelschrift toezendt aan het adres door Neiryneck in zijn verzoekschrift aangeduid ;

Overwegende dat in onderhavig geval het proces-verbaal van niet verzoening de dato 14 april 1960 tezamen met het bevelschrift moeten aangezien worden als voor appellante inhoudende de rechterlijke machtiging tot afzonderlijk verblijf en, vervolgens het bewijs der morele onmogelijkheid om sedertdien met haar man gemeenschap te hebben (art. 228 al. 4 B.W.); dat van dan af deze machtiging, verleend in het echtscheidingsgeding dat tot de ontbinding van het huwelijk heeft geleid, meer dan 300 dagen verlopen zijn ;

dat dienvolgens het verzoek van appellante tot opheffing van de viduiteitstermijn, bij toepassing van art. 228 al. 4 B.W., gegrond voorkomt ;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op art. 24 van de wet van 15 juni 1935,

Gehoord in de raadkamer de heer advocaat-generaal Matthijs in zijn eensluidend advies,

Verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond ; vernietigt het vonnis a quo en, opnieuw rechtdoende, zegt dat bij verkorting van de termijn voorzien door art. 228 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd door de wet van 30 juni 1956, appellante Guelton Micheline onmiddellijk in het huwelijk mag treden ;

Laat de kosten van beide aanleggen ten laste van appellante.

NOOT. — Artikel 228 van het Burgerlijk wetboek zoals dit door de wet van 30 juni 1956 gewijzigd werd, bepaalt wat volgt :

« De vrouw mag geen nieuw huwelijk aangaan dan na verloop van 300 dagen sinds de ontbinding van het vorige huwelijk. Die termijn neemt een einde in geval van bevalling. Bovendien kan op verzoek van de vrouw door de rechtbank van haar woonplaats een kortere termijn worden vastgesteld, wanneer de vrouw bewijst dat haar man, hetzij uit oorzaak van verwijdering, hetzij ten gevolge van enig ongeval, voortdurend in de natuurlijke onmogelijkheid geweest is om met haar gemeenschap te hebben. Vrijstelling van de termijn kan worden verleend indien die onmogelijkheid ten minste 300 dagen geduurd heeft.

Met natuurlijke onmogelijkheid wordt gelijkgesteld de morele onmogelijkheid om gemeenschap te hebben tengevolge van het feit dat de vrouw, in de loop van het echtscheidingsgeding dat tot de ontbinding van het huwelijk heeft geleid, of in de loop van een geding tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed dat bij het overlijden van de man nog hangende was, door de rechter werd gemachtigd om afzonderlijk verblijf te houden. In dit laatste geval wordt het verzoek niet toegewezen, indien is komen vast te staan dat de echtgenoten feitelijk herenigd zijn geweest ». (het overige zonder belang ter zake).

Anderzijds bepaalt artikel 313 van het Burgerlijk wetboek, zoals dit door de wet van 10 februari 1958 gewijzigd werd, wat volgt :

« De man kan het kind niet ontkennen door zich op zijn natuurlijke onmacht te beroepen ; hij kan het kind zelfs niet ontkennen op grond van overspel, tenzij de geboorte voor hem is verborgen gehouden, in welk geval hij alle feiten zal mogen aanvoeren die geschikt zijn tot bewijs dat hij de vader van het kind niet is.

In geval van een vonnis of zelfs van een eis tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed, kan de man het kind ontkennen dat geboren is 300 dagen na het proces-verbaal waarvan sprake in artikel 239 of na de verklaring bedoeld in artikel 281, en minder dan honderdtachtig dagen na de definitieve afwijzing van de eis of na de verzoening. De rechtsvordering tot ontkenning is niet ontvankelijk, indien is komen vast te staan dat de echtgenoten feitelijk herenigd zijn geweest of dat zij hebben samengewoond ».

Ten slotte bepaalt artikel 331 van het Burgerlijk Wetboek, zoals dit door de wet van 10 februari 1958 gewijzigd werd, als volgt :

« Buiten huwelijk geboren kinderen worden gewettigd door het opvolgend huwelijk van hun ouders, wanneer dezen hen wettelijk hebben erkend vóór hun huwelijk, of hen erkennen in de akte van huwelijks-voltrekking. De wetgeving kan niet geschieden ten voordele van in bloedschande verwekte kinderen ; ten voordele van in overspel verwekte kinderen kan zij niet geschieden dan met machtiging van de rechtbank en slechts wanneer het vorige huwelijk het voorwerp is geweest van een rechtspleging tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed en het kind geboren is 300 dagen na het proces-verbaal bedoeld in artikel 239 of na de verklaring bedoeld in artikel 281.

De wetgeving wordt niet toegestaan indien zij in strijd is met een vroeger bezit van staat van wettig kind ». (het overige zonder belang ter zake).

Eenzelfde bepaling is in artikel 335, gewijzigd door de wet van 10 februari 1958, in verband met de erkenning van sommige in overspel verwekte kinderen opgenomen.

Bij nader onderzoek van deze wetsbepalingen, blijkt het dat de wet van 10 februari 1958 het vertrekpunt van de termijn van de morele onmogelijkheid om seksuele gemeenschap met de echtgenote te hebben, heeft vastgesteld op de dag van het proces-verbaal van niet-verzoening in de procedure van echtscheiding op grond van bepaalde feiten of op de dag waarop in de loop van de procedure van echtscheiding door onderlinge toestemming beide echtgenoten het huis aanwijken, waar de vrouw haar intrek zal moeten nemen en verblijf houden gedurende de proeftijd.

Daartegenover staat het eerste artikel van de wet van 30 juni 1956 (artikel 228 van het B.W.B.), dat de verplichting om een viduiteitstermijn van 300 dagen na de ontbinding van het huwelijk in acht te nemen versoepeld heeft ; in dit artikel wordt dit vertrekpunt op de dag van het bevelschrift van de rechter, waarbij de vrouw gemachtigd werd om afzonderlijk verblijf te houden, vastgesteld. Bedoeld wordt het bevelschrift, waarbij krachtens artikel 268 van het B.W.B., de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, rechtsprekend in kortgeding, tijdens de procedure van echtscheiding of van scheiding van tafel en bed kennis neemt van de voorlopige maatregelen die betrekking hebben op de persoon en op de goederen, zowel van de partijen als van de gemeenschappelijke kinderen.

Wij zijn de mening toegedaan, dat het aan een loutere vergetelheid van de wetgever toe te schrijven is, dat de wet van 10 februari 1958 nagelaten heeft ook in artikel 228 van het B.W.B. het vertrekpunt van de termijn van de morele onmogelijkheid van seksuele gemeenschap te wijzigen, zoals zij dit heeft gedaan in artikel 313 betreffende de ontkenning van vaderschap, « aldus uitdrukkelijk de vooruitstrevende strekkingen van de rechtspraak bekrachtigend — zoals het advies van het Openbaar Ministerie onder hierboven opgenomen arrest van het Hof van Beroep te Gent, dd. 24 no-

vember 1961 zeer terecht onderlijnt — die door de versoepeling van de wettekst en een gezond realisme de wezenlijke bedoeling van de wetgever had weten te verwezenlijken. »

Men zoekt inderdaad vruchteloos naar de reden, waarom dit vertrekpunt zou verschillen naar gelang het betreft een vordering tot ontkenning van vaderschap of een vordering tot wettiging of tot erkenning van een in overspel verwekt kind enerzijds, of een vordering tot verkorting of vrijstelling van de termijn van viduiteit anderzijds. De ratio legis, met name de morele zekerheid dat man en vrouw definitief uiteengegaan zijn, is in de drie gevallen dezelfde. De technische vraag ligt hem hierin, na te gaan of de vrouw op wettige wijze gemachtigd werd om afzonderlijk verblijf te houden. Uit het bij artikel 239 bedoeld proces-verbaal van niet-verzoening blijkt, dat de vrouw stilzwijgend gemachtigd werd door de man om dit te doen. In dit geval van artikel 281, inzake echtscheiding door onderlinge toestemming, sluiten de echtgenoten uitdrukkelijk een akkoord hierover. Een bevelschrift van de rechter in kortgeding, krachtens artikel 268 toegewezen, zal slechts tussenkomen wanneer de man zich uitdrukkelijk tegen een afzonderlijk verblijf verzet, ofwel indien het verzoek tot afzonderlijk verblijf samen met andere, voor eiseres meer gewichtige vorderingen bij de rechter in kortgeding aanhangig wordt gemaakt: onderhoudsgeld, voorlopig bewind over de minderjarige kinderen, provisie ad litem, afgifte van meubelen en voorwerpen.

In dit laatste geval bekrachtigt het bevelschrift gewoonlijk inzake aanduiding van en afzonderlijk verblijf een reeds bestaande toestand; het dupleert wat uit het proces-verbaal van niet-verzoening reeds blijkt.

Zo liggen de zaken, en elk artificieel onderscheid tussen bedoelde artikelen is uit de boze. Zoals wij het reeds vroeger verklaarden, moet de « wil » van de wetgever niet slaafs door de hoven van rechtbanken worden gevolgd, vooral niet wanneer deze zogenaamde « wil » op een klaarblijkelijke vergissing of vergetelheid berust. Om deze « wil » op te sporen, moet de rechtspraak ook de beginselen en regelen in andere wetten en artikelen besloten, ja zelfs de algemene rechtsbeginselen, inacht nemen. In de controverse die ons ter zake bezighoudt is deze « wil » op ondubbelzinnige wijze uitgedrukt in de wet van 10 februari 1958, die, het weze terloops vermeld, van jongere datum is dan de wet van 30 juni 1956 die artikel 228 van het B.W.B. gewijzigd heeft.

Wij zijn dan ook de mening toegedaan dat ook de in artikel 281 van het B.W.B. bedoelde verklaring der echtgenoten in de loop van de procedure van echtscheiding door onderlinge toestemming, als vertrekpunt van de termijn van morele onmogelijkheid van seksuele betrekkingen kan ingeroepen worden door de vrouw, die om verkorting of vrijstelling van de viduiteitstermijn verzoekt. Wij kunnen hier dus de in het advies van het Openbaar Ministerie verdedigde opvatting in dit verband niet volgen, en stellen met genoegen vast, dat sommige vonnissen en arresten in extensieve zin beslist hebben (Rb. Luik, 6 november 1956; Brussel 25 juni 1957; Brussel, 27 juni 1958 — in het advies aangehaald).

Voor het overige verwijzen wij naar het advies van het Openbaar Ministerie, dat rijk gedocumenteerd is en waarin werkelijk alles gezegd wordt wat ter zake diende gezegd te worden.

Tot besluit verheugen wij ons over de nieuwe strekking die door het arrest in verband met artikel 228 van het B.W.B. aangehaald wordt, hoewel deze nog schoorvoetend is, daar het Hof insgelijks meent te

moeten steunen op het bevelschrift van afzonderlijk verblijf dat in het eerste echtscheidingsgeding gewezen werd, hetgeen o.i. overbodig is.

J. M. Moreels,
Dr. juris, Gent.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

1e Kamer. — 3 mei 1962.

Alleenzettelend rechter: M. Reyntens.
O.M.: M. De Cant.

Taalgebruik in gerechtszaken. — Wet van 15 juni 1935.
— **Taalgebruik voor de Burgerlijke Rechtbank te Brussel. — Artikel 4. — Aanvraag tot voortzetting der rechtspleging in een andere taal dan deze der dagvaarding. — Recht voorbehouden aan fysieke personen. — Vraag niet ontvankelijk vanwege naamloze maatschappijen.**

Artikel 4 der wet van 15 juni 1935 voorziet dat vóór de burgerlijke of handelsrechtbanken van het arrondissement Brussel de verweerder, die in de Nederlandse taal gedagvaard werd, gerechtigd is te vragen dat de rechtspleging in de Franse taal zou worden voortgezet, mits deze vraag mondeling geschiedde, wanneer de verweerder in persoon verschijnt, of door middel van een eigenhandig geschreven en ondetekend stuk.

Dit recht is uitsluitend voorbehouden aan fysieke personen.

Een N.V., die een samenvoeging van kapitalen uitmaakt, ter bereiking van een bepaald doel, en waarin de persoonlijkheid van de vennoten volmaakt onverschillig is, kan geen aanspraak maken op het recht voorzien door artikel 4.

Wanneer als verweerder een fysisch persoon gedagvaard wordt samen met twee N.V.'s, is hij niet gerechtigd de toepassing van artikel 4 te vragen, zelfs wanneer hij persoonlijk op dit recht aanspraak zou kunnen maken. Er is in dit geval een meerderheid van verweerders die artikel 4 niet kunnen invoeren en, ingevolge artikel 6 derzelfde wet, is de toestand van de meerderheid beslissend.

Vermeire t./ Collin, N.V. Entreprises générales
Vanonckelen en N.V. Soc. d'études et de réalisations
immobilières Etrimo.

Overwegende dat de N.V. Etrimo, door toedoen van 3 beheerders van haar beheerraad, alsmede eerste verweerder, Collin Jean, insgelijks beheerder en voorzitter van de beheerraad van de N.V. Etrimo, de rechtbank ertoe verzoeken te bevelen dat de rechtspleging in de Franse taal zou voortgezet worden; dat deze verweerders schriftelijk verklaren niet op voldoende wijze de Vlaamse taal machtig te zijn;

Overwegende dat art. 4 van de wet van 15 juni 1935 aanstipt dat de gedagvaarde personen het recht hebben, binnen de perken in deze bepaling vermeld, de taalverandering aan te vragen;

Overwegende dat blijkt, zowel uit de samenvoeging van de bepalingen van par. 1 al. 3 en par. 2 al. 1 en 2 van voormeld art. 4 als uit de voorbereidende parlementaire werken (zie o.a. Rapport de la commission de la justice chargée de l'examen du projet de loi concernant l'emploi des langues en matière

judiciaire, Pas. 1935, pp. 470 et 473) dat dit artikel uitsluitend de fysieke personen betreft;

Overwegende dat de tekst van art. 4 eist:

a) een mondelinge aanvraag van de verweerder die in persoon verschijnt; of

b) een schriftelijke aanvraag, van de hand zelf van verweerder geschreven en door hem ondertekend, wanneer hij door een lasthebber verschijnt;

Overwegende dat, uit de bewoordingen van art. 4 blijkt dat de uitzonderingen van strenge uitvoering zijn en op beperkte wijze toegestaan moeten worden (zie Proc. Gen. Hayoit de Termicourt «Mercuriale», Pand. Per. 1936, blad 38; Verg. Verbr. 31.1.1938, Rev. dr. pen. 1938, p. 335);

I. Wat betreft de eis tot taalverandering ingediend door de N.V. Etrimo:

Overwegende dat het kenmerk van een naamloze vennootschap voornamelijk een samenvoeging is van geldsommen die verenigd zijn tot een algemeen doel en in dewelke de persoonlijkheid van de vennoten onverschillig is (zie: Formulaire annoté de procédure commerciale, 1e boek, 1952, nr 186 et 188; Resteau, société anonymes, tome I, nr 12; Nouvelles, Dr. Comm., t. III, Les Sociétés Commerciales nr 946 et 950; Cass. 1-12-1927, Pas. 1938, I, 29; Cass., 1 maart 1938, Pas. 1928, I, 89; Wauwermans, Manuel Pratique des soc. anonymes, 3me éd. 1921, nr 68);

Overwegende dat het element van persoonlijkheid absoluut vreemd is aan de naamloze vennootschap en er ten andere zonder waarde is, dat zelfs dient te worden aangestipt dat de onpersoonlijkheid de kenmerken- de en karakteristieke trek vormt van de naamloze vennootschap (zie Wauwermans, op. cit. bl. 40 en 41);

Overwegende dat, rekening gehouden:

a) met de hierboven aangehaalde bepalingen van art. 4 van de wet van 15 juni 1935;

b) met de voormelde bijzonderheden van een naamloze vennootschap,

blijkt dat de N.V. Etrimo waarvan sprake hierboven, niet in staat is te genieten van de voordelen voorzien door art. 4 van de wet van 15-6-1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

II. Wat betreft de aanvraag tot taalverandering ingediend door verweerder Collin J.

Overwegende dat de eis van deze verweerder persoonlijk, in principe, weerhouden kan worden voor de verandering van de taal;

Overwegende nochtans dat verweerder «in casu» niet de taalverandering kan bekomen aangezien er in dit geval, drie verweerders zijn, waaronder 2 naamloze vennootschappen die, volgens de wet, niet in staat zijn de taalverandering te vorderen, als wanneer artikel 6 van de wet van 15 juni 1935 voorziet dat, in geval van verschillende verweerders, de meerderheid van deze laatste deze aanvraag tot taalverandering moet indienen;

Overwegende dat uit deze beschouwingen blijkt dat de zaak in de Nederlandse rechtspleging dient voortgezet te worden;

Om deze redenen:

De Rechtbank;

Gelet op art. 4, 37, 40, 41, 42 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Gehoord de heer Pauly, 1e Substituut Procureur des Konings, in zijn eensluidend advies; gegeven ter openbare terechtzitting;

Zegt dat de eis tot verandering der taal der rechtspleging door de N.V. Etrimo ingeleid, als niet gegrond voorkomt en de eis strekkende tot dezelfde doeleinden, ingeleid door Collin Jean, als niet gegrond;

Beveelt derhalve, voor zoveel als nodig, dat de rechtspleging in de nederlandse taal zal voortgezet worden; Behoudt de kosten van het tussengeschied vóór;

Verklaart het tegenwoordig vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande alle verhaal en zonder borg.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE MECHELEN

14 mei 1962.

Voorzitter: M. Croonen.

Rechters: M.M. Kiekens en Van Hoogenbemt.

Advokaten: Mrs. De Fleurquin en Van Hemelryck.

Arbeidsongeval. — Personeel N.M.B.S. — Reglementair statuut. — Arbeidsovereenkomst. — Onbevoegdheid vrederechter. — Evocatie.

Ondanks het feit dat de verhouding tussen de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen en haar personeel geregeld wordt door een reglementair statuut en niet door de wet van 10 maart 1900, ontstaat er tussen deze maatschappij en de arbeiders, die zij in haar dienst neemt, wel een overeenkomst, gebaseerd op de wil der partijen.

Deze speciale arbeidsovereenkomst valt echter niet onder toepassing der wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst, doch is beheerst door de bepalingen van het reglementair statuut.

Dit statuut van het personeel der N.M.B.S. neemt in zijn bepalingen zekere schikkingen over de wet op de vergoeding van arbeidsongevallen. Dit is echter niet het geval met artikel 24 dezer wet, dat uitsluitend aan de vrederechter bevoegdheid verleent om over de betwistingen inzake arbeidsongevallen te oordelen. Dientengevolge dient de vrederechter zich onbevoegd te verklaren wanneer de waarde der betwisting zijn gewone bevoegdheid overschrijdt.

Ingevolge artikel 473 lid 3 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging kan de rechtbank van eerste aanleg, zetelend in graad van beroep, zelf ten gronde beslissen, wanneer zij vaststelt dat het geding initiaal tot haar bevoegdheid behoorde.

N.M.B.S. t./ Coppins.

Aangezien de N.M.B.S. bij geboekt exploit dd. 31 juli 1959 van deurwaarder Heremans uit Mechelen, in beroep komt tegen een vonnis op tegenspraak tussen partijen verleend door de heer Vrederechter van het tweede kanton Mechelen (Zuid) in dato van 19 juli 1959, waarbij huidige beroepster, oorspronkelijke verweerster, veroordeeld werd om aan Coppins L., huidige beroepene, oorspronkelijke aanlegger, te betalen de wettelijke vergoedingen, berekend op een basisloon van 75.000 fr., wegens volledige tijdelijke werkonbekwaamheid van 1 april 1956 tot en met 31 juli 1956 en wegens een bestendige werkongeschiktheid van 36 % vanaf 1 augustus 1956, en waarbij de N.M.B.S. ook veroordeeld werd tot de kosten van het geding;

Aangezien het vonnis a quo werd geveld ingevolge een eis tot arbeidsongevalvergoeding ingesteld bij exploit van rechtsingang in dato 27 november 1958 van deurwaarder Parisse uit Brussel;

Gezien het in regelmatige vorm voorgebracht tussen-vonniss dd. 12 december 1958 van de heer Vrederechter van het Zuidkanton te Mechelen, waarbij als deskundige werd aangesteld, dokter J. Geerts uit Mechelen;

Gezien het in regelmatige vorm voorgebracht tussen-vonniss dd. 16 januari 1959 van de heer Vrederechter van het Zuidkanton te Mechelen, waarbij als deskundige in vervanging van dokter Geerts werd benoemd de heer Van Opstal, oogarts, wonende te Mechelen, de Merodestraat 26;

Aangezien deze deskundige besluit dat de duur der tijdelijke volledige werkonbekwaamheid van 1 april 1956 tot en met 31 juli 1956 is, dat de heling was ingetreden op 31 juli 1956, en dat de bestendige arbeidsonbekwaamheid moet geschat worden op 36 %;

Gezien, in regelmatige vorm voorgebracht, het vonnis a quo;

Aangezien het beroep regelmatig en tijdig werd ingesteld en de ontvankelijkheid ervan niet wordt betwist;

Aangezien niet betwist wordt dat beroepene op 31 maart 1956 bij zijn werk in de centrale werkplaats der N.M.B.S. te Mechelen, een metaalsplinter in het oog kreeg en dat ondanks medische verzorging ten gevolge daarvan het linkeroog diende weggenomen te worden;

Aangezien de N.M.B.S. aan de Rechtbank vraagt het beroep ontvankelijk en gegrond te verklaren, het vonnis a quo te vernietigen en in hoofddorde zich onbevoegd te verklaren, wegens de niet toepasselijkheid van artikel 24 der wet op de arbeidsongevallen; in ondergeschikte orde, appellante te veroordelen om aan geïntimeerde te betalen de wettelijke vergoedingen berekend op een basisloon van 66.632 fr. wegens een bestendige werkonbekwaamheid van 36 % vanaf 1 augustus 1956, alsmede een kapitaal van 3.928,50 fr. nodig voor de hernieuwing van het kunstoog; geïntimeerde te veroordelen tot de kosten van het beroep;

Aangezien beroepene aan de Rechtbank vraagt het beroep ongegrond te verklaren, appellante ervan af te wijzen en haar te veroordelen tot de kosten; zeer ondergeschikt: de zaak tot zich te trekken en opnieuw wijzende de appellante te veroordelen aan geïntimeerde te betalen, de wettelijke vergoedingen berekend op een basisloon van 75.000 fr., wegens een volledige tijdelijke werkonbekwaamheid van 1 april 1956 tot en met 31 juli 1956 en wegens bestendige onbekwaamheid van 30 % vanaf 1 augustus 1956, appellante te veroordelen tot de kosten;

Aangezien beroepster aanvoert dat artikel 24 dezer wet op de arbeidsongevallen, waarbij de uitzonderlijke bevoegdheid van de vrederechter wordt voorzien, in casu niet van toepassing is, vermits er geen arbeids- of bediendencontract tussen partijen bestaat of bestaan heeft, omdat de rechtsbetrekkingen tussen de N.M.B.S. en haar personeel geen arbeids- of bediendencontract uitmaken, maar wel beheerst worden door een administratief statuut;

Aangezien hoewel het statuut van het personeel der N.M.B.S. vastgesteld door een paritaire commissie, orgaan der maatschappij, op zichzelf geen conventie is, nochtans de verbintenissen die aangegaan worden tussen de N.M.B.S. en een arbeider, die zij in haar dienst neemt, ontstaan uit een wilsovereenkomst tussen hen (Cass. 12-5-1961, Bulletin des Arrêts de la Cour de Cassation 1961, nr. 9-10, p. 982);

Aangezien ten andere in de wet dd. 23 juli 1926 ter oprichting van de N.M.B.S. en meer bepaald in artikel 13 dezer wet, de wetgever in verband met het voornoemd reglementair statuut op te stellen door de

paritaire commissie, preciseerd dat deze commissie de macht zal hebben al de kwesties te onderzoeken betreffende de arbeidsovereenkomst (Cass. 12-5-1961, Bulletin des Arrêts de la Cour de Cassation 1961, nr. 9-10, p. 982);

Aangezien er dus wel een arbeidsovereenkomst wordt gevormd ondanks het feit dat die overeenkomst geregeld wordt door een reglementair statuut, en niet door de wet van 10 maart 1900;

Aangezien waar echter die speciale arbeidsovereenkomst niet onder toepassing valt der wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomsten, derhalve behoudens andersluidende schikkingen in het statuut, de wetgeving op de arbeidsongevallen — thans samengeschaald in de wet van 28 september 1931 — luidens artikel 1 dezer samengeschaalde wetgeving niet van toepassing is op de arbeidsovereenkomsten vallend onder het reglementair statuut van het personeel der N.M.B.S.;

Aangezien weliswaar het statuut van het personeel der N.M.B.S. sommige schikkingen voorzien in de wet op de arbeidsongevallen, overneemt en statutair van toepassing maakt op haar personeel, doch dat zulks niet het geval is voor de bevoegdheidsbepaling van artikel 24 der voormelde samengeschaalde wetgeving;

Aangezien de gevorderde vergoedingen de 10.000 fr. overtreffen en derhalve de heer Vrederechter inderdaad onbevoegd was;

Aangezien deze Rechtbank echter vaststelt dat het geding initiaal tot haar bevoegdheid behoorde en derhalve ingevolge artikel 473, lid 3 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging, zelf ten gronde dient te beslissen;

Aangezien het niet betwist wordt dat het om een arbeidsongeval gaat, te vergoeden op de wettelijke basis;

Aangezien de N.M.B.S. een stuk voorbrenst van de dienst personeel der N.M.B.S. waaruit nauwkeurig blijkt dat het basisloon in casu 66.632 fr. is, en de materiële juistheid dezer berekening niet ernstig kan worden betwist bij gebrek aan een nauwkeurige tegenstrijdige becijfering;

Aangezien anderzijds het besluit van de aangestelde expert niet betwist wordt;

Aangezien ook blijkt uit een voorgebracht bescheid dat als kapitaal nodig voor de vernieuwing van een kunstoog, een bedrag van 3.928,50 fr. dient toegekend, hetgeen niet betwist wordt door de N.M.B.S.;

Aangezien de N.M.B.S. wel aanvoert dat er in het vonnis geen vergoeding meer dient vastgesteld voor de periode van de volledige tijdelijke werkonbekwaamheid, omdat zij volgens haar bewering tijdens die periode het loon voor 100 % heeft uitbetaald, van welke bewering zij echter geen bewijs voorbrenst;

Aangezien derhalve de door de N.M.B.S. wegens het arbeidsongeval van Coppens L. R. aan deze te betalen vergoedingen op de wettelijke basis dienen vastgesteld;

Aangezien de beschikkingen van artikelen 2, 24, 34, 36, 37, 40, 41 der wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, werden nageleefd;

Om deze redenen :

De Rechtbank, zetelende in graad van beroep, rechtdoende op tegenspraak, alle verdere en strijdige besluiten als ongegrond verwerpende, ontvangt het beroep en er op rechtdoende, vernietigt het vonnis a quo wegens onbevoegdheid van de eerste rechter, de zaak tot zich trekkende, en zelf opnieuw in eerste aanleg vonnissend, veroordeelt de N.M.B.S. om aan Coppens

L. R., wegens arbeidsongeval de wettelijke vergoedingen te betalen, berekend op een basisloon van 66.632 fr. en voor een volledige tijdelijke werkonbekwaamheid van 1 april 1956 tot en met 31 juli 1956, en een bestendige werkonbekwaamheid van 36 % vanaf 1 augustus 1956, alsmede een kapitaal van 3.928,30 fr. nodig voor de hernieuwing van het kunst-oog van Coppens L. R.

Legt de kosten ten laste van de N.M.B.S.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE HASSELT

2e Kamer. — 13 april 1962.

Voorzitter : M. Pexsters.

Rechters : M.M. Strauven en Van Coppenolle.

Advokaat : Mr. Reuten.

Beroep tegen een vonnis van de politierechtbank. — Laattijdige aantekening van dit beroep door betichte. — Vonnis uitgesproken vóór de vastgestelde termijn. — Overmacht in hoofde van betichte. — Beroep ontvankelijk.

Wanneer een vonnis uitgesproken wordt vóór de door de rechter vastgestelde datum van uitspraak en betichte, zonder van deze uitspraak kennis te hebben, beroep aantekent rekening houdend met de datum waarop de uitspraak van het vonnis oorspronkelijk werd gesteld is dit beroep niet laattijdig maar dient te worden aanvaard dat er overmacht bestaat in hoofde van betichte en het beroep ontvankelijk is.

O.M. t./ Didden.

Gezien het vonnis van de politierechtbank van het kanton Neerpelt op tegenspraak uitgesproken op 30 november 1961 ;

Gezien het beroep door betichte ingesteld op 19 december 1961 ;

Ontvankelijkheid van het beroep :

Overwegende dat het Openbaar Ministerie de onontvankelijkheid inroept, omdat het beroep laattijdig is ;
Overwegende dat betichte, zich steunende op de hierna vermelde feiten, overmacht inroept ;

Overwegende dat alleen een degelijk vastgestelde overmacht een uitzondering is op de onontvankelijkheid van het laattijdig beroep ;

— (Cass. 13 mei 1941 ; Pas. 1941, I, 182) ;

— (Cass. 30 april 1928 ; Pas. 1928, I, 149) ;

Overwegende dat betichte beweert dat na de debatten, op 30 november 1961, de eerste rechter het vonnis had gesteld op 21-12-1961 ; — (laatste zitting van het jaar) — ;

Overwegende dat het aanvullend onderzoek heeft uitgewezen dat de verbalisant, die ter zitting als getuige verscheen heeft gehoord dat een datum werd bepaald waarop het vonnis zou worden uitgesproken ;

Dat toen hij de datum niet goed verstaan had en aan betichte de juiste datum vroeg, betichte hem zegde dat het de 21 december 1961 was ;

Dat de adjudant van de rijkswacht Hamont bevestigd, dat toen getuige terug op de brigade kwam, hij

aan de adjudant bekend maakte dat het vonnis op 21 december 1961 zou worden uitgesproken ;

Overwegende dat toen op 15 december 1961, de veldwachter betichte op de hoogte bracht van het tegen hem op 30 november 1961 uitgesproken rijverbod, hij op 19 december 1961 beroep aantekende ;

Overwegende dat het niet als een geval van overmacht kan worden aangezien, wanneer de rechtbank haar vonnis later uitsprekt dan vermeld, ook al is het op een speciale zitting ; dat dan immers op de dag der uitspraak partijen zich zouden kunnen vergewissen op welke datum het vonnis werd uitgesteld ; (zie arresten hierboven vermeld) ;

Gezien de hiernavolgende artikelen door de heer Voorzitter ter zitting aangeduid :

Wetboek van rechtspleging in strafzaken, artikelen 172, 174, 190, 194, 210 ;

Wet van 15 juni 1935, artikelen 2, 14, 31, 32 34 35, 36, 37, 41, 24 ;

Om deze redenen :

De Rechtbank zetelende in graad van beroep in zaken van de politierechtbank, statuerende op tegenspraak ;

Verklaart het beroep ontvankelijk ;

Stelt de zaak, ten einde betichte toe te laten over de gegrondheid te besluiten, op zitting van 18 mei 1962 ;

Behoudt de kosten voor.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE SINT-NIKLAAS

1e Kamer. — 12 mei 1959.

Voorzitter : M. Dirix.

Rechters : M.M. Maes en Belpaire.

Referendaris : M. Cloquet.

Advokaten : Mrs. Joos en Dupont.

Factuur. — Strafbeding. — Geen wijziging hiervan door de rechter.

Strafbeding van 20 % vermeld op de voorzijde van facturen, die zonder protest gedurende jaren werden ontvangen.

Het is de rechter niet geoorloofd omwille van beschouwingen van billijkheid een strafbeting te wijzigen.

P.V.B.A. Van Haver t/ Van den Hecke.

Overwegende dat de vordering oorspronkelijk strekte tot de betaling van 44.701 frank als hoofdsom en van 8.940 frank als vergoeding uit hoofde van de toepassing van een verhogingsbeding ;

Overwegende dat verweerder onder het geding 6.218 frank heeft betaald ;

dat eiseres ten gevolge van deze betaling verklaard heeft haar vordering te herleiden tot de volgende bedragen : — hoofdsom 33.483 F

— vergoeding uit hoofde van het conventioneel strafbeting 7.940 F

samen 41.423 F

Overwegende dat verweerder de schuld van 33.483 F in hoofdsom, niet betwist ;

dat hij bovendien vraagt de schuld bij middel van maandelijks afkortingen van 1.500 F te mogen betalen;

I. Wat betreft het strafbeding.

Overwegende dat verweerder niet betwist sedert jaren met eiseres in handelsbetrekkingen te zijn geweest noch dat alle facturen die hij van eiseres ontving, zowel in het frans als in het nederlands op hun voorzijde de volgende vermelding dragen: « De client » die zonder geldige redenen, de leveraar ertoe zou » verplichten zich tot de Rechtbank te wenden voor de » invordering van het bedrag van deze factuur, ver- » bindt zich ertoe een vergoeding te betalen, naast de » hoofdsom van de schuld de verwijlrente en de vorder- » bare gerechtskosten, ten titel van strafbeding, gelijk » aan 20 % op het bedrag van de hoofdsom, ten einde » aan de leveraar een passende schadeloosstelling te » verzekeren voor zijn buitengerechtigde kosten van » vervolging, verschuldigde honoraria, schade wegens » tijdverlies, extra kantoorkosten, enz. »;

Overwegende dat verweerder niet ernstig kan houden staan dat hij er geen kennis van had en niet bewijst ooit te hebben geprotesteerd tegen voormeld beding;

Overwegende dat de aandacht van verweerder speciaal op het strafbeding werd gevestigd door de sommatiebrief van de raadsman van eiseres, dd. 10 juli 1956; dat verweerder ook hiertegen niet protesteerde doch wel integendeel nieuwe bestellingen deed;

Overwegende dat het feit dat het strafbeding een hoog percentage bepaalt (20 %), niets afneemt van zijn geldigheid;

dat het in het Belgisch recht de rechter niet geoorloofd is omwille van beschouwingen van billijkheid een strafbeding te wijzigen;

dat het artikel 1152 van het B.W. inderdaad luidt: « Wanneer de overeenkomst bepaalt dat hij die in gebreke blijft ze uit te voeren, als schadevergoeding een zekere som zal betalen, dan kan aan de andere partij geen grotere of kleinere som worden toegekend »;

Overwegende dat het uit hiernavermelde beweegredenen blijkt dat het strafbeding wel dient toegepast te worden, gezien verweerder zonder geldige reden eiseres gedwongen heeft tegen hem gerechtelijk te handelen;

POLITIËRECHTER TE EKKLO

17 januari 1962

Rechter : M. Lagae

Wegenverkeer. — Gebruik door de verkeerspolitie van zgn. teletachymeters om de inbreuken op de snelheidsbeperkingen vast te stellen. — Toelaatbaarheid. — Geen principiële krenking van de rechten van verdediging.

Behoudens welbepaalde uitzonderingen mag in strafzaken het bewijs van een strafbare handeling of van een strafbaar verzuim door alle middelen van recht, ook door vermoedens, geleverd worden.

Ten aanzien van inbreuken op snelheidsbeperkingen is door geen enkele wettelijke of reglementaire voorziening enig bepaald bewijsmiddel opgelegd of voorgeschreven. Derhalve mogen o.a. alle toestellen gebruikt worden, waarvan de aanwezigingen voldoende gewichtige vermoedens opleveren, dat een bepaalde snelheid werd overschreden.

De door verkeerspolitie gebruikte zgn. teletachymeter, waardoor de tijd die nodig is om een afstand van 25 meter af te leggen gemeten wordt, voldoet aan alle vereisten, die men aan een dergelijk toestel zou kunnen stellen. (zie nader het vonnis).

De te late toezending van een afschrift van het proces-verbaal aan de overtreder (lid 2 van art. 4 van de wet van 1 augustus 1899) krenkt slechts dan de rechten van de verdediging wanneer bewezen is, dat uitsluitend door deze tardieve toezending het leveren van het tegenbewijs onmogelijk is gemaakt.

O.M.t./X...

Overwegende dat in de jongste verlopen maanden een vrij hevig verzet is gerezen vanwege de weggebruikers en vanwege de automobilistenbonden tegen het gebruik door de verkeerspolitie van toestellen met name « teletachymeters » bij het vaststellen van de door autos ontwikkelde snelheden;

Overwegende dat vroeger zeer weinig overtredingen van maximum-snelheden konden worden vastgesteld omdat, buiten een gebeurlijke bekentenis van de overtreder, geen praktische middelen bestonden tot vaststelling van de door autos ontwikkelde snelheid;

Overwegende dat de naleving van de verplichting een bepaalde vrij lage snelheid niet te overschrijden voor de meeste autobestuurders de lastigste is van al deze die door de verkeersverordening worden opgelegd en dat snelheidsbeperkingen dan ook in feite het meest overtreden worden;

Overwegende dat de bekeuring op grond van deze overtredingen ten zeerste onaangenaam is voor de bekeurde, omdat elke overtreder motieven te over heeft om sneller te rijden dan toegelaten: hij is haastig, het regime van zijn motor eist een vrij hoge snelheid, hij rijdt tegen dezelfde snelheid als alle andere bestuurders op een bepaalde plaats, enz... en hij heeft nooit de indruk dat hij daardoor een gevaar uitmaakt of iemands belangen schendt;

Overwegende dat een bekeuring op grote schaal, zoals ze mogelijk werd door het aanwenden van de « teletachymeter », dan ook begrijpelijkerwijze een vrij hevig protest uitlokt;

Overwegende dat de meeste argumenten tegen het gebruik van dit toestel uiteenvallen in 1) principiële 2) feitenargumenten;

1. Principesargumenten.

A). De verdachte en de rechtbank zouden de juistheid niet kunnen nagaan van de door de « teletachymeter » gemeten snelheden; 1). wegens de werking van het apparaat zelf, a) dat niet geijkt is overeenkomstig de reglementaire voorschriften in zake maten en gewichten, b) waarvan het gebruik door geen enkel wettelijk of reglementair voorschrift voorzien is; c) dat noodzakelijk onderhevig is aan storingen, gevolg van ontregeling en sleet, zodat nooit stellig bewezen is dat het juist werkte op het ogenblik der vaststelling; d) dat beweerd zou kunnen worden volgens probabiliteitscoëfficiënten en dus zeer onnauwkeurig zou zijn;

2) Wegens mogelijke missingen door de bedieners gepleegd, a) die vergissingen kunnen begaan bij het instellen van het apparaat; b) die het testen van het toestel om het uur, zoals door hun onderrichtingen is voorgeschreven, kunnen verwaarlozen; c) die kunnen missen bij het omzetten van het aantal impulsen

per seconde in kilometer/uur ; d) die zich kunnen vergissen bij de identificatie van de voertuigen en bij het doorseinen dezer identificatie naar de onderscheppingsploeg ;

B. De rechten van de verdediging zouden gekrenkt worden,

1) omdat de verdachte het tegenbewijs niet kan leveren van vaststellingen enkel en alleen door een «registreermachine» gedaan, terwijl hij het wel zou kunnen van vaststellingen persoonlijk door overheidsagenten gedaan of door strikt gereguleerde methoden zoals bijvoorbeeld het nemen van bloedstalen ;

2) omdat, in de gevallen waar de overtreding «in de vlucht» werd vastgesteld, het afschrift van het proces-verbaal bijna steeds laattijdig aan de bekeurde wordt gestuurd ;

C. — In veel gevallen is het verschil tussen de maximum toegelaten snelheid en de door de «teletachymeter» opgegeven snelheid zó gering (bijvoorbeeld 80 km/uur en 90 km/uur) dat noodzakelijkerwijze een twijfel overblijft die ten goede moet komen van de verdachte ;

2. Meest voorkomende argumenten in feite.

1) ik reed achter een ander voertuig én tegen dezelfde snelheid of in een ganse rij autos en ik alleen werd bekeurd ; 2) ik werd ingehaald door een ander voertuig dat vermoedelijk over minstens één der kabels reed ; 3) uit tegenovergestelde richting kwamen wagens die elkaar inhaalden, en waarvan één over minstens één der kabels reed ; en in het proces-verbaal staat niet vermeld dat de bekeurde niet werd ingehaald, of dat hij niet gevolgd of voorafgegaan werd op minder dan 25 meter door enig ander voertuig ;

Overwegende dat geen enkel noch het geheel dezer argumenten beslissend zijn om de vaststellingen van snelheden bij middel van de «teletachymeter» te weren ;

Overwegende dat vooraf dient aangemerkt dat, in strafzaken, het bewijs van een strafbare handeling of van een strafbaar verzuim door alle middelen van rechte mag worden geleverd, ook door vermoedens, behoudens enkele wel bepaalde uitzonderingen waar de wet zelf een eksklusief bewijsmiddel voorschrijft, zoals bijvoorbeeld in zake vaststelling van alcoholisme ;

Overwegende dat, ten bewijze van strafbare snelheden, geen enkele wettelijke of reglementaire beschikking bepaalde bewijsmiddelen oplegt of voorschrijft ;

Dat aldus niet wordt opgelegd voor de vaststelling dezer snelheden geijkte toestellen te gebruiken, of toestellen die door wet of reglement voorzien zijn ;

Dat dienvolgens ter zake alle middelen mogen aangewend en alle toestellen gebruikt waarvan de aanduidingen voldoende gewichtige vermoedens doen ontstaan dat een bepaalde snelheid werd overschreden ;

Overwegende dat, volgens de bevoegde nota dd. 9 mei 1961 van burgerlijk ingenieur J.P. De Coster, waarvan een afschrift gevoegd werd aan de strafbun-
del, de door de Rijkswacht gebruikte «teletachymeter» type GdB24 een toestel is dat deze voorwaarden ruimschoots vervult ;

Dat de werking van dit toestel inderdaad steunt op het meest eenvoudige principe met name : het meten van de tijd die nodig is om een afstand van 25 meter af te leggen ;

Het is in de grond niets anders dan een chronometer die bij het vertrekpunt wordt ingeschakeld en bij het aankomstpunt wordt uitgeschakeld, niet met de hand

van de waarnemers, zoals bij de gewone uurwerkchronometer, maar wel pneumatisch, mechanisch en/of elektrisch, en dit met een nauwkeurigheid van minstens 1/24° van een seconde, zodat terzake geen metingsverschillen kunnen ontstaan die mochten sprouiten uit de verschillende reactietijden van de waarnemers ;

Het apparaat verwekt immers impulsen met een constante frekwentie van 24 Herz (24 cyclus per seconde, of 1440 per minuut) ; een mechanische meter begint deze impulsen bijeen te stellen wanneer een voertuig over de eerste kabel rijdt ; de meter wordt tot stilstand gebracht wanneer het voertuig over de tweede kabel rijdt, die 25 meter verder werd gelegd.

Het ligt dus voor de hand dat hoe meer tijd verloopt tussen het samendrukken van de eerste en het samendrukken van de tweede kabel, of, met andere woorden, hoe trager het voertuig rijdt, des te meer impulsen door de meter worden bijeengeteld ;

Worden bijvoorbeeld 36 impulsen bijeengeteld, dan weet men dat dit geschied is in een tijdspanne van anderhalve seconde ; wanneer een voertuig in 1,5 seconden een afstand van 25 meter aflegt, dan rijdt het tegen 60 km per uur.

Om de bedienaars van het toestel de omrekening van het aantal impulsen in kilometersnelheid te sparen, is op de wand van het toestel, een zeer duidelijk leesbare tabel aangebracht, waarop rechtover elkaar het aantal impulsen en de uursnelheid in km voorkomen, zoals bijvoorbeeld :

aantal impulsen	km/uur
35	60
34	61
33	63
32	65 enz.

Men merkt dadelijk op dat deze tabel een ietwat lagere snelheid aangeeft dan deze die uit het aantal impulsen zou blijken, want een snelheid van 60 km/uur komt overeen, zoals hoger aangetoond, met 36 impulsen en niet met 35.

De reden daarvan is dat wanneer een voertuig de afstand van 25 meter tussen de twee kabels aflegt bijvoorbeeld in ietwat meer dan 35/34° seconde en ietwat minder dan 36/24° seconde, de meter toch maar 35 impulsen zal bijtellen. Volgens de loutere aanduiding van de meter (35 impulsen), zou het voertuig dus een snelheid ontwikkelen van 61,71 km/uur, terwijl het in feite een snelheid heeft begrepen tussen de 60 km/uur (36 impulsen) en 61,71 km/uur (35 impulsen).

Daarom meldt de tabel nevens 35 impulsen niet 61,71 km/uur maar wel slechts 60 km/uur, zodat de omzetting van impulsen in snelheid steeds in het voordeel van de bekeurde geschiedt ;

Dat aldus de in de processen-verbaal vermelde cijfers niet de mathematisch-nauwkeurige snelheid wijzen tegen dewelke de bekeurden reden, maar wel de snelheid die zij zeker overschreden hebben ;

Deze wijze van omzetten en afronden legt ook uit waarom men in de processen-verbaal van de rijks-wacht nooit de cijfers ontmoet van bijvoorbeeld 62 km/uur, 64 km/uur, 66 km/uur, 68 km/uur, 70 km/uur, 71 km/uur, 73 km/uur, 75 km/uur, enz... en daarentegen veelvuldig de cijfers van 72, 74, 77, 80,... 93 km/uur, enz... ;

Overwegende dat het niet is uitgesloten dat het toestel defect geraakt, maar dat er voldoende vermoedens voorhanden zijn dat gebeurlijke defecten in het voordeel van de bekeurde uitvallen ;

Waar de electronica sedert tientallen jaren miljoenen toestellen heeft vervaardigd met generatoren van constante frekwenties van honderdduizenden en zelfs miljoenen Herz, met name al de «heterodynen» van radio-ontvangsttoestellen, alle radio- en televisiezenders, alle radartoestellen, alle audiofrequentiemeters, alle oscillografen en oscilloscopen, alle ultratongen-generatoren, enz... enz... moet het werkelijk geen groot kunststuk zijn impulsengeneratoren te vervaardigen met een werkelijk nauwkeurige constante frekwentie van 24 Herz.

De nota van ingenieur De Coster duidt trouwens aan dat slechts een lichte frekwentieverandering kan optreden bij daling van de voedingsspanning, maar dat het toestel zodanig is ingesteld dat deze spanningsdaling de frekwentie opdrijft, zodat de mogelijke lichte storing weeral in het voordeel van de bekeurde uitvalt. Men kan zich ook storingen indenken van het in- en uitschakelmecanisme, maar deze storingen moeten eenvoudig het toestel buiten gebruik stellen, vermits defecten van een schakelaar toch niet kunnen voor gevolg hebben dat hij met vertraging of met vervroeging in- of uitslaat, enige verschijnselen die de bijeen-telling van de impulsen zouden kunnen beïnvloeden. De tweede kabel kan weliswaar samengedrukt vóór de te controleren wagen erover rijdt, bijvoorbeeld door een voetganger die er op trapt of door een andere inhalende wagen, maar dit heeft niets te maken met een defect van de apparatuur, en de bedieners van het toestel moeten dergelijke omstandigheden kunnen waarnemen en in voorkomend geval zich van bekeuring onthouden ;

Eindelijk is het theoretisch niet uitgesloten dat, door breuk of sleet van tandwielen van de meter, niet alle impulsen worden bijgeteld, maar deze soort storingen moet dadelijk worden vastgesteld bij het testen van het toestel, hetgeen, volgens de aan de rijkswacht verstrekte onderrichtingen, vóór de aanvang van de vaststellingen en daarna om het uur moet geschieden, en men mag genoeg de gewetensvolle plichtstrouw betrouwen van het keurkorps dat onze nationale Rijkswacht is, om zeker te zijn dat deze onderrichtingen stipt worden nageleefd ;

Overwegende dat hierdoor is aangetoond dat de «teletachymeter» niet volgens «probabiliteitscoëfficiënten» werkt, zoals een der overtreders beweert zonder waarschijnlijk zelf goed te weten wat hij daar-door bedoelt, maar wel door eenvoudige bijeen-telling van gehele getallen, en dat voor ieder afzonderlijk geval voldoende gewichtige vermoedens voorhanden zijn dat hij nauwkeurig werkt of minstens steeds in het voordeel van de bekeurde ;

Overwegende, wat de bediening van het apparaat betreft, dat hier inderdaad vergissingen mogelijk zijn vanwege de rijkswachters, vermits een menselijke vergissing niet steeds kan uitgesloten worden ;

Dat zij het testen van de meter niet verwaarlozen werd reeds hoger aangetoond. Men ziet ook niet in welke vergissingen zij zouden kunnen begaan bij het instellen van het toestel. Misschien kan men vrezen dat de twee kabels niet op een exacte afstand van 25 meter van elkaar werden gelegd. Zo bijvoorbeeld een linnen decameter daartoe wordt gebruikt, kan de hygrometrie van de lucht deze meter doen krimpen of uitzetten. Een uitzetting speelt in het voordeel, een inkrimping in het nadeel van de bekeurde. Een inkrimping van één meter op de gehele lengte van 25 meter zal wel onwaarschijnlijk groot zijn, en in dit geval zal de onnauwkeurigheid van de opgegeven snelheid nog geen 4% bedragen. Als men weet dat maar

wordt geverbaliseerd wanneer de «teletachymeter» snelheden opgeeft, die groter zijn dan de maximum toegelaten snelheid vermeerderd met minstens 10%, blijft nog steeds een marge van 6% over ten voordele van de overtreder ;

Trouwens de rijkswacht gebruikt geen linnen, maar metalen decameters, en anderzijds worden linnen decameters in droge toestand vervaardigd, zodat een grotere vochtigheidsgraad ze steeds zal doen uitzetten en niet inkrimpen ;

Een andere soort mogelijke vergissingen kan spruiten uit het verkeerd aflezen van de door de meter aangegeven cijfers of van de meldingen van de omzettingstabel ;

Deze vergissingen zullen uiterst zeldzaam zijn, want de gebruikte cijfertekens zijn van vrij groot formaat en buitengewoon goed leesbaar, maar, bij uitzondering, blijven ze toch mogelijk ;

Maar hier moet dan toepassing worden gemaakt van artikel 4 eerste lid van de wet van 1 augustus 1899 dat beschikt dat de processen-verbaal volledig bewijs opleveren van de erin geakteerde vaststellingen zolang het tegendeel niet bewezen is. Met deze beschikking is de wetgever verplicht geweest het individueel voor het algemeen belang te doen wijken omdat zonder haar iedere vaststelling van overheids-agenten kan worden aangevochten wegens de betrekkelijke onbetrouwbaarheid van 's mensen zintuigen ;

Hetzelfde geldt voor de mogelijke missingen bij het opnemen der plaatnummers van de autovoertuigen, bij het doorseinen der geïdentificeerde voertuigen naar de onderscheppingsploeg en bij het gebeurlijk verkeerd begrijpen door de leden van deze ploeg, van de radio-communicatie ;

Hier weze daarenboven aangestipt dat alléén deze voertuigen worden geïdentificeerd en op steekkaartjes opgeschreven die een strafbare snelheid hebben ontwikkeld, zo dat, bij druk verkeer, het wel kan voorkomen dat op een paar steekkaartjes aan een bepaald voertuig bij verwarring de snelheid kan worden toegerekend van een andere auto, maar dat de bestuurders van beide autos toch alle twee dezelfde overtreding pleegden, de een echter ietwat erger dan de andere ;

Overwegende, in het algemeen, dat de rechtbank niet zelf de juistheid van de door de «teletachymeter» gemeten snelheden moet kunnen nagaan, maar dat het volstaat dat zij haar overtuiging desaan-gaande kan opdoen aan de hand enerzijds van het bevoegd advies van een deskundige wat de nauwkeurige werking van het toestel betreft, en anderzijds van de vaststellingen van de verbalisanten wat de bediening van het apparaat en de omstandigheden van de vaststellingen betreft ;

Overwegende, wat nu de beweertelijke krenking van de rechten van de verdediging aangaat, dat de relatieve onmogelijkheid waarin de bekeurden zich bevinden het tegenbewijs van de bij middel van de «teletachymeter» gedane vaststellingen te leveren, hoegenaamd niet hun rechten op verdediging krenkt ;

Dat deze rechten naar de eisen van ons rechtsstelsel voldoende gewaarborgd zijn wanneer de verdachte de toelating heeft het tegenbewijs van de vaststelling te leveren, al bestaat in de meeste gevallen een concrete onmogelijkheid het te doen ;

Dat, in dit verband, niet het minste verschil bestaat tussen vaststellingen bij middel van een apparaat en vaststellingen rechtstreeks door de verbalisanten zelf gedaan ;

Dat bijvoorbeeld een alléén in zijn wagen gezeten autobestuurder die, in afwezigheid van getuigen, door

overheidsagenten in overtreding genomen wordt om links gereden te hebben, of om een stopteken niet te hebben geëerbiedigd, of om zijn richtingwijzers niet te hebben doen werken, enz. in deze concrete gevallen stellig de mogelijkheid niet heeft het tegendeel te bewijzen;

Dat daarom niet mag worden besloten dat de rechten van zijn verdediging gekrenkt zijn, want hij mag het tegendeel bewijzen, al kan hij het niet in deze concrete gevallen;

Dat het zelfs op deze onmogelijkheid van tegenbewijs zal zijn dat zijn veroordeling zal steunen en dat, in geval de overtreder wél steeds de mogelijkheid hadden dit tegenbewijs te leveren, geen enkel van hen ooit nog veroordeeld zou worden;

Overwegende, in verband met alinea 2 van artikel 4 der wet van 1 augustus 1899, dat de mogelijke laattijdige toezending van een afschrift van het proces-verbaal aan de overtreder slechts dan de rechten van de verdediging krenkt, wanneer in ieder afzonderlijk geval bewezen is dat het alleen en uitsluitelijk deze laattijdigheid is die de onmogelijkheid van tegenbewijs veroorzaakt, iets wat ter zake niet ernstig kan weerhouden worden;

Overwegende dat «in casu» evenmin de twijfel kan worden ingeroepen die zou spruiten uit het beweerdelijk klein verschil tussen de maximum toegelaten snelheid en de door de «teletachymeter» opgegeven snelheid;

Dat inderdaad in bovenstaande uiteenzetting werd aangetoond dat, wanneer het toestel een snelheid aangeeft die hoger is dan de toegelaten snelheid, de

bekeurde autobestuurder zeker een grotere snelheid heeft ontwikkeld dan de door het apparaat aangegevene, zodat hij «a fortiori» stellig sneller reed dan ter plaatse toegelaten;

Overwegende dat al de aangewende argumenten in feite, («ik reed in een ganse rij, maar ik alleen werd bekeurd», «ik werd ingehaald», «een ander voertuig reed over de kabels» enz.) ter zake loutere beweringen zijn die door niets, ook niet door vermoedens, worden bewezen;

Dat de omstandigheid dat in het proces-verbaal soms niet wordt vermeld dat de overtreder niet werd ingehaald, noch dat hij gevolgd of voorafgegaan werd op minder dan 25 meter door enig ander voertuig, toch niet het bewijs is dat de overtreder wel werd ingehaald of gevolgd of voorafgegaan op een kleinere afstand, en in alle geval geen bewijs dat door een dezer omstandigheden de nauwkeurige meting van de snelheid van de overtreder werd aangetast en vervalst;

Dat niet alle bestuurders van een zelfde lange rij in overtreding genomen worden is overigens uit te leggen door de bezorgdheid van de verbalisanten alleen maar vaststellingen te doen met de meeste waarborgen van nauwkeurigheid en met uitsluiting van schier alle risico's van vergissing; daarom moeten zij zich beperken de snelheid te controleren van slechts enkele voertuigen van iedere rij, daar zij, bij druk verkeer, de tijd niet hebben om alle voertuigen te identificeren, hun nummerplaat en hun signalement op te schrijven en over te seinen;

.....

BUITENLANDSE WETGEVING

BEGINSELEN VAN BURGERLIJK RECHT DER SOVJETUNIE

TOELICHTING

De Grondwet der Sovjetunie had in 1936 het opstellen voorgeschreven van wetboeken voor burgerlijk recht, burgerlijke rechtspleging, strafrecht en strafvordering (art. 14, punt X).

Dit was een typische uiting van de toenmalige neiging naar centralisatie, welke de eerste generatie der Sovjetleiders kenmerkte. Genoemde wetboeken waren immers bedoeld als wetten voor de hele Unie: op dat ogenblik bestonden er enkel wetboeken voor de afzonderlijke vijftien Republieken (1).

De gecentraliseerde wetboeken kwamen evenwel niet tot stand: de oorlog had het plan verijdeld.

In 1957 onderging de Grondwet der Sovjetunie verscheidene veranderingen, nl. in de zin van een grotere decentralisatie. Zo ook op wetgevend gebied. In plaats van eenheidswetboeken op te stellen, zal men zich voortaan beperken tot eenmaking der grondbeginselen. Daaromheen zal elke Republiek haar eigen wetboeken spinnen.

In 1959 was het plan reeds zover vervuld, dat de Beginselen voor de *gerechtelijke inrichting*, het *strafrecht* en de *strafvordering* in voege waren getreden.

In 1961 lagen er drie ontwerpen ter discussie: de Beginselen voor het *burgerlijk recht*, de *burgerlijke rechtspleging* en het *arbeidsrecht*.

Die zes wetboeken heb ik vertaald, en van een bondige kommentaar voorzien (2).

Doch in december 1961 werden de Beginselen voor burgerlijk recht en voor burgerlijke rechtspleging gestemd. Ze zijn op 1 mei 1962 in voege getreden.

Aangezien die wetteksten van de ontwerpen voortdurend (zoniet ingrijpend) afwijken, acht ik het nuttig hier de vertaling van die wetten te laten volgen. De lezer die beide teksten (wet en ontwerp) naast elkaar legt, zal dadelijk in de wet het resultaat vinden van de publieke besprekingen van het ontwerp.

Prof. René DEKKERS.

Wet van de Unie der Socialistische Sovjetrepublieken, tot aanneming der Beginselen der burgerlijke wetgeving van de Sovjetunie en de Verenigde Republieken

De Opperste Raad van de Unie der Socialistische Sovjetrepublieken beslist:

Art. 1: De Beginselen der burgerlijke wetgeving van de Sovjetunie en de Verenigde Republieken aan te nemen en ze in voege te brengen op 1 mei 1962;

Art. 2: het Presidium van de Opperste Raad der Sovjetunie te belasten, de wijze van inwerkingtreding te bepalen van de Beginselen der burgerlijke wetgeving van de Sovjetunie en de Verenigde Republie-

ken (3), en een wetgeving tot stand te brengen, in overeenstemming met de Beginselen;

Art. 3: de Opperste Raden der Verenigde Republieken te belasten, een wetgeving voor de Verenigde Republieken tot stand te brengen, in overeenstemming met de Beginselen der burgerlijke wetgeving van de Sovjetunie en de Verenigde Republieken.

De Voorzitter van het Presidium van de
Opperste Raad der Sovjetunie
L. Brejnjev.

De Sekretaris van het Presidium van de
Opperste Raad der Sovjetunie
M. Georgadze.

Moskou, Kreml, 8 december 1961.

Beginnelsen der burgerlijke wetgeving van de Sovjetunie en de Verenigde Republieken

Nu de Sovjetunie het socialisme volop en blijvend heeft doen zegevieren, is zij in de faze getreden van het grootscheeps opbouwen van een kommunistische maatschappij.

Deze faze heeft tot taken:

- het leggen van de materiële en technische grondslagen van het kommunisme, waarbij een overvloed aan materiële en culturele rijkdommen, als ook een steeds grotere voldoening van de behoeften der maatschappij en van al haar burgers verzekerd worden;
- het geleidelijk omvormen der socialistische maatschappelijke betrekkingen, in kommunistische;
- het opleiden der burgers in een geest van verheven kommunistische levensopvatting, van kommunistische houding jegens de arbeid en de sociale economie.

De economie van de faze van het grootscheeps opbouwen van het kommunisme steunt op de socialistische eigendom over de productiemiddelen, onder de vorm van eigendom van de Staat (van het hele volk), van kolchozen en coöperatieven. De eigendom der kolchozen en coöperatieven zal geleidelijk, naar zijn aard, dichter bij de eigendom van het hele volk komen te staan, tot het vormen van één enkele kommunistische eigendom over de productiemiddelen.

De persoonlijke eigendom groeit uit de socialistische, en dient als één der middelen om de behoeften der burgers te voldoen. Naarmate het kommunisme benaderd wordt, zullen de behoeften der burgers steeds meer voldaan worden, dank zij sociale fondsen.

Bij het opbouwen van het kommunisme worden ten volle de handels- en geldelijke betrekkingen benut, in overeenstemming met de nieuwe inhoud, welke ze in een geplanificeerde socialistische economie bezitten.

Er worden zulke belangrijke instrumenten voor de ontwikkeling der economie gebruikt, als: economisch berekend evenwicht, geld, prijzen, kostprijs, winst, handel, krediet, financies.

Het opbouwen van het kommunisme gebeurt op de grondslag van het materieel interesseren der burgers, bedrijven, kolchozen en andere economische organisaties.

De Sovjetstaat verwezenlijkt de planmatige leiding tot uitbreiding van de nationale economie der Sovjetunie, in overeenstemming met Lenins principe van democratisch centralisme (4). Daarmee houdt verband, de verdere versterking en de uitbreiding van werkings- en vermogensautonomie, en van het initiatief der bedrijven en andere economische organisaties, het ver-

ruimen van hun rechten binnen het raam van één enkel nationaal-economisch plan.

De burgerlijke Sovjetwetgeving regelt de vermogensbetrekkingen, die bepaald worden door het aanwenden van de handels- en geldelijke vormen bij het opbouwen van het kommunisme, alsook de persoonlijke niet-vermogensbetrekkingen, die daarmee verband houden.

De burgerlijke Sovjetwetgeving is een belangrijk middel tot verdere versterking der wetmatigheid op gebied van vermogensbetrekkingen, en ter bescherming van de rechten der socialistische organisaties en der burgers.

De burgerlijke Sovjetwetgeving is ertoe geroepen, actief mede te werken tot het oplossen der problemen van het opbouwen van het kommunisme. Ze bevordert het versterken van het socialistisch stelsel der economie, van de socialistische eigendom en de evolutie van zijn vormen tot één enkele kommunistische eigendom; het versterken van plan- en contractdiscipline, van het economische berekend evenwicht, van het tijdig en stipt vervullen der leveringen; de ononderbroken verhoging van de kwaliteit der productie; het vervullen der plannen voor grote werken en het verhogen van het rendement der beleggingen; het verwezenlijken der Staatsaankopen van landbouwproducten; de uitbreiding van de Sovjethandel; het beschermen der materiële en geestelijke belangen der burgers en het juiste aanpassen van die belangen aan deze der hele maatschappij; het ontplooiën van het scheppend initiatief op gebied van wetenschap en techniek, literatuur en kunst.

EERSTE DEEL

Algemene Regels

Art. 1. Taken van de burgerlijke Sovjetwetgeving.

De burgerlijke Sovjetwetgeving regelt de vermogensbetrekkingen (en de daarmee verband houdende niet-vermogensbetrekkingen), tot het leggen der materiële en technische grondslagen van het kommunisme, en een steeds grotere voldoening van de materiële en geestelijke behoeften der burgers. In de bij de wet voorziene gevallen regelt de burgerlijke wetgeving ook nog andere, persoonlijke, niet-vermogensbetrekkingen.

Gelden als grondslagen der vermogensbetrekkingen, in de Sovjetmaatschappij: het socialistisch stelsel der economie, en de socialistische eigendom over productiemiddelen en -instrumenten. Het economisch leven in de Sovjetunie wordt bepaald en geleid door het Staatsplan voor de nationale economie.

Art. 2. Door de burgerlijke Sovjetwetgeving geregelde betrekkingen.

De burgerlijke Sovjetwetgeving regelt de bij artikel 1 van onderhavige Beginselen opgesomde betrekkingen:

- der Staatsorganismen, coöperatieve en sociale organisaties, onder elkaar;
- der burgers met de Staatsorganismen, coöperatieve en sociale organisaties;
- der burgers onder elkaar.

Ook andere organisaties mogen deelnemen aan bij de burgerlijke Sovjetwetgeving geregelde betrekkingen, — in de bij de wetten der Sovjetunie voorziene gevallen.

De burgerlijke wetgeving van de Sovjetunie en de Verenigde Republieken is niet van toepassing op vermogensbetrekkingen, berustend op administratieve on-

derwerping van de ene partij tegenover de andere; noch op fiscale of budgetaire betrekkingen.

Familie-, arbeids- of agrarische betrekkingen, alsook die welke in de Kolchozen voortspruiten uit hun statuten, worden overeenkomstig de familie-, arbeids-, agrarische of Kolchozenwetgeving geregeld.

Art. 3. Burgerlijke wetgeving van de Sovjetunie en de Verenigde Republieken.

In overeenstemming met onderhavige Beginselen, regelen de burgerlijke wetboeken en de overige acten van burgerlijke wetgeving der Verenigde Republieken de vermogens- en de persoonlijke, niet-vermogensbetrekkingen, — zowel die welke bij de Beginselen voorzien zijn, als die, welke het niet zijn.

De burgerlijke wetgeving der Sovjetunie regelt, in overeenstemming met onderhavige Beginselen:

- de betrekkingen onder socialistische organisaties in zake levering van productie en grote werken;
- de betrekkingen inzake aankopen van landbouwproducten van kolchozen en sovchozen, door de Staat;
- de betrekkingen der organisaties voor spoorweg-, zee-, rivier-, lucht-, pipe-linevervoer, der instellingen voor communicatiemiddelen en voor krediet, — met het cliënteel en onder elkaar;

- de betrekkingen inzake Staatsverzekering;
- de betrekkingen in verband met ontdekkingen, uitvindingen en voorstellen tot rationalisatie;
- alsook andere betrekkingen, waarvan de regeling bij de Grondwet der Sovjetunie en bij onderhavige Beginselen aan de bevoegdheid der Sovjetunie is overgedragen.

Wat die betrekkingen betreft, mogen de wetten der Verenigde Republieken de vragen oplossen, die bij de wetgeving der Sovjetunie aan hun bevoegdheid zijn overgedragen.

Betrekkingen in verband met buitenlandse handel worden bij de biezondere wetgeving der Sovjetunie bepaald die de buitenlandse handel regelen, en bij de gemeenschappelijke burgerlijke wetgeving der Sovjetunie en der Verenigde Republieken.

Art. 4. Bronnen der burgerlijke rechten en verbintenissen.

Burgerlijke rechten en verbintenissen ontstaan uit de bij de wetten der Sovjetunie en der Verenigde Republieken voorziene bronnen; alsook uit handelingen van burgers en organisaties, die krachtens de algemene beginselen en de geest der burgerlijke wetgeving, burgerlijke rechten en plichten doen ontstaan, ook al zijn die handelingen niet bij de wet voorzien.

In overeenstemming hiermede ontstaan burgerlijke rechten en verbintenissen:

- uit bij de wet voorziene rechtshandelingen, — alsook uit rechtshandelingen, die niet in strijd zijn met de wet, al voorziet de wet ze niet;

- uit bestuursactes, — waarin begrepen (voor Staatsorganismen, coöperatieve en sociale organisaties) de actes voor planificatie;

- als gevolg van ontdekkingen, uitvindingen, voorstellen tot rationalisatie, scheppingen op gebied van wetenschap, literatuur en kunst;

- door het toebrengen van schade aan een ander, alsook door het verwerven of het behoud van een goed op andermans kosten, zonder voldoende gronden;

- door andere handelingen van burgers en organisaties;
- door feiten, waaraan de wet het voortbrengen van burgerrechtelijke gevolgen verbindt.

Art. 5. Uitoefening van burgerlijke rechten. Nakoming van verbintenissen.

Burgerlijke rechten worden bij de wet beschermd, behalve wanneer ze uitgeoefend worden in strijd met de betekenis van die rechten in een socialistische maatschappij, ten tijde van het opbouwen van het kommunisme.

Bij het uitoefenen van hun rechten en het nakomen van hun verbintenissen moeten burgers en organisaties de wet in acht nemen, en de regels respecteren van een socialistische samenleving, alsook de redelijke principes van een maatschappij die het kommunisme opbouwt.

Art. 6. Bescherming der burgerlijke rechten.

De burgerlijke rechten worden beschermd in de voorgeschreven vorm, door de rechtbank, de Staatsarbitrage of het scheidsgerecht, bij wijze van:

- erkenning van die rechten;
- herstel van de toestand die vóór de schennis van het recht bestond, en stopzetting van de handelingen, die het recht schonden;
- veroordeling tot vervulling der verbintenis in natura;
- vernietiging of wijziging der rechtsbetrekking;
- invordering van schadevergoeding van hem, die schade veroorzaakte; en van de geldelijke straf (boete, dwangsom) in de bij de wet of het contrat voorziene gevallen;

en ook op andere, bij de wet voorziene wijzen.

De bescherming der burgerlijke rechten berust verder (in de gevallen en op de wijze die de wetten der Sovjetunie en der Verenigde Republieken voorzien) bij de Kameradenrechtbanken, de syndicale en overige sociale organisaties.

In de speciaal bij de wet voorziene gevallen, geschiedt de bescherming der burgerlijke rechten langs administratieve weg.

Art. 7. Bescherming van de eer en de waardigheid.

Een burger of een organisatie mag van het gerecht eisen de geruchten tegen te spreken die zijn eer of zijn waardigheid aantasten, zo hij, die dergelijke geruchten verspreidt, niet bewijst dat ze met de werkelijkheid overeenstemmen.

Werden bedoelde geruchten door de pers verspreid, dan dienen ze eveneens door de pers tegengesproken, zo ze niet met de werkelijkheid overeenstemmen. De wijze van tegenspreken in andere gevallen wordt door de rechtbank bepaald.

Wordt de beslissing van de rechtbank niet uitgevoerd, dan mag de rechtbank aan de overtreder een boete opleggen, ten bate van de Staat. Het betalen van de boete bevrijdt de overtreder hoegenaamd niet van de plicht, de bij de beslissing van de rechtbank voorziene handelingen te verrichten.

Art. 8. Rechtsbekwaamheid en handelingsbekwaamheid van de burgers.

De bekwaamheid om burgerlijke rechten en plichten te hebben (burgerlijke rechtsbekwaamheid) wordt in gelijke mate aan alle burgers der Sovjetunie toegekend. De rechtsbekwaamheid van de burger begint op het ogenblik van zijn geboorte en eindigt met zijn dood.

De bekwaamheid van de burger, om met zijn handelingen burgerlijke rechten te verwerven, of om bur-

gerlijke verbintenissen aan te gaan (burgerlijke handelingsbekwaamheid), ontstaat op de volle leeftijd van achttien jaar.

De wetten der Sovjetunie en der Verenigde Republieken bepalen de beperkte handelingsbekwaamheid der minderjarigen, alsook de gevallen en de wijze van beperking der handelingsbekwaamheid der meerderjarigen.

Niemand mag in zijn rechts- of handelingsbekwaamheid beperkt worden, anders dan in de gevallen en op de wijze, die de wet voorziet. Naar beperking der rechts- of handelingsbekwaamheid gerichte rechtshandelingen, zijn nietig.

Art. 9. *Inhoud der rechtsbekwaamheid der burgers.*

Burgers mogen, in overeenstemming met de wet :
 een goed in persoonlijke eigendom bezitten;
 het recht hebben, een woonruimte of ander goed te genieten;
 erven en vermaken;
 de aard van hun bedrijvigheid en de plaats van hun verblijf verkiezen;

auteursrecht genieten op wetenschappelijke, letterkundige of artistieke werken, op ontdekkingen, uitvindingen, voorstellen tot rationalisatie;
 en nog andere vermogens- en persoonlijke, niet-vermogensrechten genieten.

Art. 10. *Erkenning dat een burger vermist is (zonder nieuws). Verklaring van overlijden.*

Een burger mag langs gerechtelijke weg als vermist (zonder nieuws) beschouwd worden, zo er in de loop van één jaar ter plaatse van zijn vast verblijf geen nieuws binnenkomt omtrent het oord, waar hij zich bevindt.

Een burger mag langs gerechtelijke weg overleden verklaard worden, zo er ter plaatse van zijn vast verblijf in de loop van drie jaar geen nieuws binnenkomt omtrent het oord, waar hij zich bevindt; — of in de loop van zes maand, zo hij zonder nieuws verdween in omstandigheden, die een levensgevaar inhielden, of die reden geven tot vermoeden dat hij bij een bepaald ongeval is omgekomen.

Een militair of een andere burger, die in verband met krijgsverrichtingen zonder nieuws verdween, mag niet eerder langs gerechtelijke weg overleden verklaard worden, dan na verloop van twee jaar sinds de dag, waarop de krijgsverrichtingen afgelopen zijn.

Zo de als vermist (zonder nieuws) beschouwde of overleden verklaarde burger terugkeert, of zo men te weten komt waar hij zich bevindt, doet de rechtbank de bewuste beslissing te niet. Bovendien wordt de burger in zijn vermogensrechten hersteld, in overeenstemming met de wetten der Verenigde Republieken.

Art. 11. *Rechtspersonen.*

Worden als rechtspersonen beschouwd :

de organisaties die een afzonderlijk vermogen bezitten, die uit eigen naam vermogensrechten en persoonlijke, niet-vermogensrechten verwerven en verbintenissen aangaan, en die vóór de rechtbank, de Staatsarbitrage of het scheidsgerecht als eisers of als verweerders mogen optreden.

Zijn rechtspersonen :

de Staatsbedrijven en andere op economisch evenwicht berekende organismen, aan wie stam- en be-

drijfskapitalen en een zelfstandige balans verzekerd zijn;

de instellingen en andere Staatsorganismen, die op het Staatsbudget stemmen en een eigen begroting hebben, en wier leiders de rechten van kredietregularen genieten (buiten de bij de wet bepaalde uitzonderingen);

de Staatsorganismen, die op rekening van andere bronnen gefinancierd worden, en die een eigen begroting en een eigen balans bezitten;

de kolchozen, de interkolchozen — en andere coöperatieve of sociale organisaties en hun verenigingen, alsook (in de gevallen, die de wetten van de Sovjetunie en de Verenigde Republieken voorzien) de bedrijven en instellingen van die organisaties en hun verenigingen, die een afzonderlijk vermogen en een eigen balans bezitten;

Staatskolchozen- en Staatscoöperatieve organisaties.

De rechtspersoon handelt op grond van zijn statuut (reglement). De instellingen en andere Staatsorganisaties, die op het Staatsbudget steunen, en ook andere organisaties (in de gevallen die de wetten van de Sovjetunie en de Verenigde Republieken voorzien), mogen op grond van het algemeen reglement voor bedoelde soort organisaties optreden.

In de gevallen, die de wetten van de Sovjetunie en de Verenigde Republieken voorzien, handelen de in onderhavig artikel vermelde instellingen en andere Staatsorganisaties uit naam resp. van de Sovjetunie of van de Verenigde Republiek.

Art. 12. *Rechtsbekwaamheid van de rechtspersoon.*

De rechtspersoon geniet de rechtsbekwaamheid die met de bepaalde doeleinden van zijn bedrijvigheid overeenstemt.

De rechten en verbintenissen der economische organisaties, die verband houden met het gebruik van een firmabenoaming, met fabrieksmerken en handelsmerken, worden door de wetten der Sovjetunie bepaald.

Art. 13. *Aansprakelijkheid van de rechtspersoon voor zijn verbintenissen.*

Voor zijn verbintenissen staat de rechtspersoon in met het hem toebehorend vermogen (en het Staatsorganisme, dat een rechtspersoon is, met het hem verzekerd vermogen), waarop naar de wetten van de Sovjetunie en de Verenigde Republieken verhaal mag worden genomen.

De Staat is niet aansprakelijk voor de verbintenissen der Staatsorganismen, die rechtspersonen zijn; en deze organismen zijn evenmin aansprakelijk voor de verbintenissen van de Staat.

De wetten der Sovjetunie en der Verenigde Republieken bepalen de vereisten en de wijze van toewijzing van middelen tot dekking van schulden van instellingen en andere Staatsorganismen, die op het Staatsbudget steunen, wanneer die schuld niet gedekt kan worden door aanrekening op hun begroting.

Art. 14. *Rechtshandelingen.*

Rechtshandelingen noemt men de handelingen van burgers en organisaties, die gericht zijn op het tot stand brengen, wijzigen of teniet doen van burgerlijke rechten en verbintenissen.

Rechtshandelingen kunnen eenzijdig zijn, of twee- of meerzijdig (contracten).

Een rechtshandeling die niet met de vereisten van de wet overeenstemt, is nietig.

Het niet in acht nemen van de bij de wet vereiste vorm brengt pas dan de nietigheid der rechtverhandeling mee, wanneer zulk gevolg rechtstreeks bij de wet is bepaald. Het niet in acht nemen van de vorm van rechtshandelingen van buitenlandse handel, of van de wijze om ze te ondertekenen (artikel 125 van onderhavige Beginselen) brengt de nietigheid der rechtshandeling met zich mee.

Bij een nietige rechtshandeling is ieder der partijen verplicht, aan de andere partij, alles terug te geven wat ze krachtens de rechtshandeling ontving. Is teruggave in natura onmogelijk, dan dient de waarde in geld vergoed, voor zover de wet geen andere gevolgen van de nietigheid der rechtshandeling heeft voorzien.

Werd een rechtshandeling verricht met een doel, dat overduidelijk in strijd is met de belangen van een socialistische Staat en van de maatschappij, en is er opzet van beide partijen, dan wordt ten bate van de Staat opgeëist al wat ze krachtens de rechtsbehandeling verkregen, indien beide partijen de rechtshandeling hebben uitgevoerd.

Indien één der partijen ten gunste van de andere de rechtshandeling heeft uitgevoerd, dan wordt ten bate van de Staat opgeëist, al wat ze ontving, en al wat ze in ruil daarvoor aan de eerste partij te betalen had.

Is er opzet bij één der partijen alleen, dan moet ze aan de andere alles teruggeven, wat ze krachtens de rechtshandeling ontving. Wat de andere ontving, of wat haar toekwam, in ruil voor het uitgevoerde, wordt ten bate van de Staat opgeëist.

Art. 15. *Vertegenwoordiging.*

De rechtshandeling, die door een persoon (vertegenwoordiger) uit naam van een andere (vertegenwoordigde) wordt verricht krachtens een volmacht, steunend op een procuratie, op de wet of op een bestuursakte, schept, wijzigt of vernietigt onmiddellijk rechten en plichten voor de vertegenwoordigde.

Art. 16. *Verjaring van de eis.*

De algemene termijn voor de bescherming van het vorderingsrecht van hem, wiens recht geschonden werd (verjaring van de eis), bedraagt drie jaar; — en één jaar voor de eisen van Staatsorganismen, kolchozen en andere coöperatieve of sociale organisaties, de ene tegen de andere.

Verkorte termijnen van verjaring van de eis mogen bij de wetten der Sovjetunie bepaald worden voor afzonderlijke soorten van vorderingen, voortspruitende uit betrekkingen waarvan de regeling aan de bevoegdheid der Sovjetunie is toevertrouwd; — en bij de wetten der Verenigde Republieken, voor andere vorderingen.

De termijn der verjaring van de eis begint te lopen met de dag waarop het recht tot eisen ontstaat. Het recht tot eisen ontstaat met de dag, waarop de betrokkene wist of diende te weten dat zijn recht geschonden was.

Uitzonderingen op die regel, alsook gronden tot stuiting of schorsing van de loop der termijnen der verjaring van de eis, worden bij de wetten der Sovjetunie en der Verenigde Republieken bepaald.

De vordering tot bescherming van een geschonden recht wordt door de rechtbank, de Staatsarbitrage of het scheidsgerecht in aanmerking genomen, ongeacht het aflopen van de termijn voor de verjaring van de eis.

De verjaring van de eis wordt door de rechtbank, de Staatsarbitrage of het scheidsgerecht toegepast, ongeacht de verklaringen der partijen (5). Zo de rechtbank, de Staatsarbitrage of het scheidsgerecht een geldige reden zien om de verjaringstermijn buiten beschouwing te laten, dan vindt het geschonden recht zijn bescherming.

Art. 17. *Vorderingen, die niet vatbaar zijn voor verjaring van de eis.*

De verjaring van de eis geldt niet:

voor vorderingen, die voortspruiten uit de schennis van persoonlijke, niet-vermogensrechten, — behoudens de bij de wet voorziene gevallen;

voor vorderingen van Staatsorganismen omtrent teruggave van Staatseigendom uit het onwettig bezit van kolchozen, of van andere coöperatieve of sociale organisaties, of van burgers;

voor vorderingen van bewaargevers omtrent teruggave van depositos in handen van arbeidsspaarkassen van de Staat, of van de Staatsbank der Sovjetunie;

noch voor andere vorderingen, in de bij de wetten der Sovjetunie bepaalde gevallen.

Art. 18. *Toepassing der burgerlijke wetgeving van een Verenigde Republiek, door een andere Verenigde Republiek.*

De burgerlijke wetgeving van één Verenigde Republiek wordt in een andere Verenigde Republiek toegepast, naar de volgende regels:

- 1) op betrekkingen die uit een eigendomsrecht voortspruiten past men de wet toe van de plaats, waar het goed zich bevindt;
- 2) bij het verrichten van rechtshandelingen worden rechts- en handelingsbekwaamheid bepaald door de wet van de plaats, waar de handeling wordt verricht;
- 3) op de vorm der rechtshandelingen past men de wet toe van de plaats, waar de handeling wordt verricht;
- 4) op verbintenissen uit het veroorzaken van schade past men de wet toe van de plaats, waar het geding wordt behandeld; ofwel, op verzoek van het slachtoffer, de wet van de plaats waar de schade werd veroorzaakt;
- 5) op betrekkingen omtrent een nalatenschap past men de wet toe van de plaats, waar de nalatenschap openvalt;
- 6) kwesties van verjaring van de eis worden beslecht naar de wet van de Verenigde Republiek, wier wetgeving de gegeven betrekking regelt.

TWEEDE DEEL

Eigendomsrecht

Art. 19. *Rechtsmachten van de eigenaar.*

De eigenaar geniet het recht, de zaak te bezitten, te gebruiken en te vervreemden, binnen de bij de wet bepaalde perken.

Art. 20. *Socialistische eigendom.*

Maken socialistische eigendom uit:
Staatseigendom (eigendom van het hele volk);
eigendom van kolchozen, van andere coöperatieve organisaties, van hun verenigingen;
eigendom der sociale organisaties.

Art. 21. *Staatseigendom.*

De Staat is de enige eigenaar van het hele Staatsvermogen.

Het ter beschikking van Staatsorganismen gestelde Staatsvermogen ligt onder de werkingsleiding van die organismen. Ze genieten het recht tot bezit, gebruik en vervreemding, binnen de bij de wet bepaalde perken, in overeenstemming met de doeleinden van hun bedrijvigheid, de opgaven van het plan en de bestemming van het goed.

Vallen onder Staatseigendom: de grond, zijn schatten, de wateren, wouden, fabrieken, groeven, mijnen, elektrische centrales, het vervoer per spoorweg, water, lucht of automobiel, de banken, communicatiemiddelen, de door de Staat ingerichte landbouw, handels-, gemeente- en andere bedrijven, alsook het algemeen woningenfonds in de steden en in de agglomeraties met stadstype. Staatseigendom mag ook om het even welk ander goed omvatten.

De grond, zijn schatten, de wateren en wouden, zijn de uitsluitend Staatseigendom, mogen enkel in gebruik worden afgestaan.

Art. 22. *Wijze van beschikken over staatseigendom, en van uitoefenen van verhaal.*

De wetten van de Sovjetunie en de Verenigde Republieken bepalen de wijze van overdracht van Staatsbedrijven, -gebouwen, -bouwwerken, -uitrusting en ander tot het stamkapitaal van Staatsorganismen behorend goed, aan andere Staatsorganismen, resp. kolchozen of andere coöperatieve of sociale organisaties.

Staatsbedrijven, -gebouwen en -bouwwerken worden kosteloos door het ene Staatsorganisme aan het andere overhandigd.

De in onderhavig artikel vermelde Staatsgoederen zijn niet vatbaar voor vervreemding aan burgers, behalve afzonderlijke soorten van goederen, waarvan de verkoop aan burgers bij de wetten van de Sovjetunie en de Verenigde Republieken wordt toegestaan.

Bedrijven, gebouwen, bouwwerken, uitrusting en ander tot het stamkapitaal van Staatsorganismen behorend goed, mogen niet tot pand dienen, en zijn niet vatbaar voor invordering wegens aanspraken van schuldeisers. Op andere goederen mag een invordering gebeuren, behoudens de uitzonderingen, die de wetten der Verenigde Republieken (en wat de geldmiddelen betreft: de wetten der Sovjetunie) bepalen. De wijze van invorderen wegens aanspraken van kredietinstellingen, omtrent terugbetaling van door haar gedane leningen, wordt bij de wetten der Sovjetunie bepaald.

Art. 23. *Eigendom van kolchozen, van andere coöperatieve organisaties, van hun verenigingen.*

De eigendom van kolchozen, van andere coöperatieve organisaties, van hun verenigingen, omvat: hun bedrijven, culturele instellingen, gebouwen, bouwwerken, tractoren, maaidorsers en andere machines, vervoermiddelen, trek- en productievee, de door die organisaties voortgebrachte productie, en de overige goederen die met de doeleinden van hun bedrijvigheid overeenstemmen.

Op de bedrijven, culturele instellingen, gebouwen, bouwwerken, tractoren, maaidorsers en andere machines, vervoermiddelen, die tot de kolchozen of andere coöpe-

ratieve organisaties, of hun verenigingen toebehoren; noch op andere goederen die onder hun stamkapitaal ressorteren; noch op hun zaken- en vervoerfondsen, — mag een invordering gebeuren wegens aanspraken van schuldeisers. Op andere goederen mag een invordering gebeuren, behoudens de uitzonderingen die de wetten der Verenigde Republieken (en wat de geldmiddelen betreft: de wetten der Sovjetunie) bepalen. De wijze van invorderen wegens aanspraken van kredietinstellingen, omtrent terugbetaling van door haar gedane leningen, worden bij de wetten der Sovjetunie bepaald.

Art. 24. *Eigendom der syndikaten en andere sociale organisaties.*

De eigendom der syndikaten en andere sociale organisaties omvat: hun bedrijven, gebouwen, bouwwerken, sanatoria, rusthuizen, cultuurpaleizen, clubs, stadions en pionierskampen (6) met hun uitrusting, hun culturele fondsen, en andere, met de doeleinden der bedrijvigheid van die organismen overeenkomende zaken.

Op de bedrijven, die aan syndikaten of andere sociale organisaties toebehoren, op hun gebouwen, bouwwerken, uitrusting, en andere zaken die onder het vestigingsfonds der bedrijven, sanatoria, rusthuizen, cultuurpaleizen, clubs, stadions en pionierskampen, noch op de cultuurfondsen — mag een invordering voor aanspraken van schuldeisers gebeuren. Een invordering mag op andere zaken gebeuren, behoudens de uitzonderingen die de wetten der Verenigde Republieken (en wat de geldmiddelen betreft: de wetten der Sovjetunie) bepalen. De wijze van invorderen wegens aanspraken van kredietinstellingen, omtrent terugbetaling van door haar gedane leningen, wordt bij de wetten der Sovjetunie bepaald.

Art. 25. *Persoonlijke eigendom.*

Goederen, die tot voldoening der materiële en culturele behoeften der burgers bestemd zijn, mogen hun in persoonlijke eigendom behoren. Ieder burger mag in persoonlijke eigendom bezitten: zijn arbeidsinkomen en -spaargeld, zijn woonhuis (resp. een deel daarvan), een bijkomend huiselijk bedrijf, voorwerpen van huisgerief en gewoon gebruik, van persoonlijk verbruik en gemak. Goederen die onder de persoonlijke eigendom der burgers ressorteren, mogen niet benut worden tot het voortbrengen van inkomen buiten arbeid.

Een burger mag één woonhuis in persoonlijke eigendom bezitten. Samen wonende echtgenoten, en hun minderjarige kinderen, mogen slechts één woonhuis bezitten, dat in persoonlijke eigendom aan één onder hen, of in gemeenschappelijke eigendom aan beide behoort. De wetten der Verenigde Republieken bepalen de maximale afmetingen van het woonhuis, dat een burger in persoonlijke eigendom mag bezitten, als ook de voorwaarden en de wijze van verhuring van woonruimte in zulk huis.

De wetten der Verenigde Republieken bepalen de maximale hoeveelheid vee, die een burger in persoonlijke eigendom mag bezitten.

Tot de persoonlijke eigendom van een burger, die lid is van een kolchozgemeenschap (7), mag geen goed gerekend worden, dat naar het statuut van de kolchoz uitsluitend tot de kolchozgemeenschap behoren mag.

Art. 26. *Gemeenschappelijke eigendom.*

Een goed mag naar de regels van gemeenschappelijke eigendom aan twee of meerdere kolchozen, of andere coöperatieve of sociale organisaties toebehoren; of aan de Staat en één of meerdere kolchozen, of andere coöperatieve of sociale organisaties; of aan twee of meerdere burgers.

Men onderscheidt gemeenschappelijke eigendom met bepaalde delen (verdeelde eigendom) of zonder bepaalde delen (gezamenlijke eigendom).

Art. 27. *Eigendom der kolchozgemeenschap.*

De eigendom der kolchozgemeenschap behoort haar leden toe, naar de regels van gezamenlijke eigendom (artikel 26 van onderhavige Beginselen).

De kolchozgemeenschap mag in eigendom bezitten: een bijkomend bedrijf op het strookje grond, naast het huis, dat ze benut; een woonhuis, produktie-vee, pluimvee, en een kleine landbouwuitrusting, in overeenstemming met het statuut van de kolchoz.

Behoren bovendien tot de kolchozgemeenschap: de haar in eigendom door de leden der gemeenschap afgestane opbrengst van hun arbeid, wegens hun deelneming aan de gemeenschappelijke uitbating van de kolchoz, of andere door hen in eigendom aan de kolchozgemeenschap afgestane zaken, alsook voorwerpen voor gewoon gebruik of persoonlijk verbruik, met gemeenschappelijke middelen aangeschaft.

De wijze om de goederen der kolchozgemeenschap te bezitten, te gebruiken en te vervreemden, alsook het toewijzen van een deel aan een lid der gemeenschap, en de verdeling der gemeenschap, worden bij de wetten der Verenigde Republieken bepaald.

Art. 28. *Bescherming van het eigendomsrecht.*

De eigenaar mag zijn goed uit andermans onwettig bezit vindiceren.

Werd het goed ten bezwarende titel verworven van iemand, die het recht niet had het te vervreemden, — wat de verwerver niet wist, en niet behoorde te weten (verwerver te goeder trouw) dan mag de eigenaar het goed van de verwerver enkel vindiceren, wanneer de eigenaar (of hij aan wie de eigenaar het goed in bezit had overhandigd) het verloren had, of wanneer het van hem of van een ander werd gestolen, of wanneer het op andere wijze buiten zijn wil aan zijn macht ontviel.

Werd het goed ten kosteloze titel verworven van iemand, die het recht niet had het te vervreemden, dan mag de eigenaar het in elk geval vindiceren.

Het goed van de Staat, alsook van kolchozen of andere coöperatieve of sociale organisaties, dat onrechtmatig werd vervreemd, op welke wijze ook, mag door de betrokken organisaties van ieder verwerver geïndiceerd worden.

Geldmiddelen, alsook titels aan toonder, mogen van een bezitter te goeder trouw nooit geïndiceerd worden.

De eigenaar mag de verwijdering eisen van alle aantasting van zijn recht, voor zover die aantasting niet gepaard ging met beroving van het bezit.

Art. 29. *Bescherming van het recht van de bezitter, die geen eigenaar is.*

De bij artikel 28 van onderhavige Beginselen voorziene rechten behoren eveneens aan hem toe die het goed bezit krachtens de wet of een contract, — ook al is hij geen eigenaar.

Art. 30. *Ogenblik waarop het eigendomsrecht ontstaat bij de verwerver van het goed bij contract.*

Het eigendomsrecht ontstaat bij de verwerver van het goed bij contract (resp. het recht tot werkingsleiding, bij de Staatsorganismen) op het ogenblik der levering van het goed, tenzij de wet of het contract het anders voorziet.

Wordt als levering beschouwd: het overhandigen van de zaken aan de verwerver, doch eveneens het afgeven aan het vervoerorganisme tot versturing aan de verwerver, en het afgeven aan de post tot verzending aan de verwerver van zonder verbintenis tot bezorging vervreemde zaken. Met de levering der zaken staat gelijk: de levering van het cognossement, of ander document tot beschikking over de zaak.

Art. 31. *Opeising en verbeurdverklaring.*

Ontvreemding van een goed door de Staat uit handen van de eigenaar, in het belang van de Staat of van de maatschappij, met betaling van de waarde van het goed aan de eigenaar (opeising), alsook ontvreemding van een goed ten kosteloze titel door de Staat, als straf wegens schennis van een recht (verbeurdverklaring), is enkel toegelaten in de gevallen en op de wijze, die de wetten der Sovjetunie en der Verenigde Republieken bepalen.

Art. 32. *Onbeheerd goed.*

Een goed zonder eigenaar, of wiens eigenaar onbekend is (onbeheerd goed), valt in het vermogen van de Staat. Het onbeheerd goed dat aan een kolchozgemeenschap behoorde, valt in het vermogen van de kolchoz. De wetten der Verenigde Republieken bepalen de wijze, waarop het onbeheerd goed in het vermogen van de Staat resp. de kolchoz overgaat.

(Slot volgt.)

(1) Zo is het bekende burgerlijk wetboek van 1922 een wetboek voor de Republiek Rusland alleen, niet voor de hele Unie. Deze Republiek is weliswaar veruit de belangrijkste van de vijftien. Ze telde in 1961 120 miljoen inwoners (de hele Unie 216). En haar grondgebied is 17 miljoen kilometer groot (dit van de Unie 22). Bovendien werden de Russische wetboeken door andere Republieken nagebootst.

(2) In: « *Studies en Voordrachten der Rechtsgeleerde Faculteit der Vrije Universiteit Brussel* », 1962.

(3) Dit is in april 1962 gebeurd.

(4) Het bestuur van de Staat is gecentraliseerd. Doch anderzijds is het democratisch, doordat alle verantwoordelijke personen verkozen worden (niet: benoemd).

(5) In ons land dient het verjaringsmiddel door de verweerder ingeroepen (art. 2223 Burgerlijk Wetboek). Doch zulke regel onderstelt, dat de verweerder zijn rechten kent, of althans beroep kan doen op de diensten van een advocaat. Bij minder ontwikkelde volkeren is zulks niet steeds het geval. Daarom oordeelt hier de rechtbank over het al dan niet toepassen der verjaring.

(6) Dit zijn tuinen en gebouwen, waar kinderen allerlei hobbys kunnen aanleren: muziek, sport, poppenspel, toneel, laboratorium, werkplaatsen voor allerlei technieken, enz. De kinderen krijgen daar les van alle mogelijke specialisten, na de gewone schooluren.

(7) Dit is een spontane vereniging van landbouwers, binnen een kolchoz.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BIBLIOGRAPHIE

Nederland

- Christiaanse J. H.*, Belastingaftrek voor de gehuwde vrouw. — Deventer, E. E. Kluwer.
- Crinice Le Roy R.*, De wet bescherming bevolking. — Arnhem, Vuga-Boekerij, G. W. van der Wiel & Co.
- Dijkstal J.*, Nationale gids voor kinderbeschermingscentra. — Arnhem, Vuga-Boekerij, G. W. Van der Wiel & Co.
- Heuvel, H. van den*, Prejudiciële vragen en bevoegdheidsproblemen in het Europees recht. Prejudicial questions and problems of competence in European law. Questions préjudicielles et problèmes de compétence en droit européen. Gerichtliche Vorfragen und Zuständigkeitsprobleme im europäischen Recht. — Deventer, E. E. Kluwer.
- Kampen, L. van*, De functie van de accountant en haar weerspiegeling in de beroepsvoorschriften. Rede uitgesproken op de studiedag dd. 14 oktober 1961 van de Vereniging van academisch gevormde accountants. — 's-Gravenhage, G. Delwel.
- Lindeijer A. G. F.*, Prisma belastinggids. — Utrecht, Het Spectrum.
- Meijers E. M.*, Ontwerp voor een nieuw burgerlijk wetboek. Ingevolge opdracht van de minister van Justitie, voltooid door J. Drion, G. de Grooth en F. de Jong. — 's-Gravenhage, Staatsdrukkerij en uitg. Tekst Derde gedeelte, Boek 6, V. 36 bl. Met toelichting 376 bl.
- Oudendijk J. K.*, De beoefening van volkenrechtsgeschiedenis. Openbare les. — Leiden, A. W. Sijthoff.
- Ploeg, J. M. van der*, De administratie als hulpmiddel bij het bedrijfsbeheer. — Alphen-aan-den-Rijn, N. Samsom.
- Rood-De Boer M.*, Ouders en kinderen. Aspecten van het familierecht. Proefschrift Gemeente-universiteit Amsterdam. H. J. W. Becht.
- Salomons K.*, Bevrachtingsboekje inhoudende de Wet goederenvervoer binnenscheepvaart 1 november 1951 (Stbl. 472), alsmede de hierbij behorende besluiten en beschikkingen, bijgewerkt tot 1 januari 1961. In werking getreden op 15 februari 1954. — Assen, Born.
- Schippers B. en J. L. van Hedel*, Aftrekposten bij de inkomsten- en vermogensbelasting. Handleiding voor de aftrekposten bij de belastingaangifte. — Leiden, Nederlandse U.M.
- Schut G. H. A.*, De commissaris en zijn plaats in de N.V. — Amsterdam, J. H. de Bussy.
- Sikkens P.*, Het lidmaatschap van de gemeenteraad. Handleiding voor raadsleden. Bew. door L. Rasterhoof. — Alphen-aan-den-Rijn, N. Samsom.
- Smits J. P. M.*, Vraagstukken over belastingrecht. Herz. en bew. door F. Blaas en R. H. Staal. — 's-Gravenhage, G. Delwel.

Oostenrijk

- Hans Josef*, Wegweiser durch Österreichs Bundesgesetzgebung 1945-1961. 15 Aufl. d. «Wegweiser» Serie. — Nachtr. Klagenfurt, Lans 1961-62.

- Kimmel Josef*, Österreichisches Verwaltungsverfahrenrecht. — Wien, Hollinek, 1961.
- Miehsler Herbert*, Südtirol als Völkerrechtsproblem. — Graz, Wien, Köln, Styria, 1962.
- Planitz Hans*, Deutsche Rechtsgeschichte. 2 Aufl. bearb. v. Karl. August Eckhardt. — Graz, Köln, Böhlau, 1961.
- Reissig Gottfried*, Das Jugendgerichtsgesetz 1961. Der Text des Bundesgesetzes vom 26 Okt. 1961 über die Behandlung junger Rechtsbrecher, Jugendgerichtsgesetz 1961, mit Anm. u. erl. Hinweisen, Anhänge, Die Jugendschutzsachen, das Bundesgesetz vom 31 März 1950, das Unterhaltsschutzgesetz 1960. Hrsg. v. Gottfried Reissig. — Wien, Hollinek, 1962.

Engeland

- Clark S. D.*, Urbanism and the Changing Canadian Society. — Toronto, U.P. Oxf. U.P.
- Fairn R. D.*, The Disinherited prisoner, Eleanor Rathbone. — Mém. Lect., L'pool U.P.
- Reed Ella W.*, Welfare Administration, Clumbia U.P.
- Responsibility in the Welfare State*, D8.101.sd.5/B'ham Cncl. of Christian Churches. 401 Lodge Rd. Birmingham 18.
- Schattschneider E. E.*, The Semi-sovereign People. — Holt R. & W.

Frankrijk

- Bailly C.*, Droit commercial. — Bloud et Gay.
- Boldt G., Durand P., Horion P., Kayser A., Mengoni R. et Molenaar A. N.*, Les Sources du droit du travail. — Dalloz.
- Duverger M.*, Les Institutions françaises. — Presses Univ. de France.
- Julliot de la Morandière L., Rodière R. et Houin R.*, Droit commercial. Tome I, 3e édition. Dalloz.
- Lacombe J.*, Les Réserves dans les sociétés par actions. — Edit. Cujas.
- Logie P. et Mouchez Ph.*, La Technique du résumé. — Edit. Cujas.

Zwitserland

- Decurtins Liliane*, Film und Jugendkriminalität. — Dis. jur. Zürich, 1961.
- Germann Oskar Adolf*, Schweizerisches Strafgesetzbuch vom 21. Dezember 1937, angenommen in der Volksabstimmung vom 3 Juli 1938, in Kraft seit 1 Januar 1942, abgeändert durch Bundesgesetz vom 5. Oktober 1950 in Kraft seit 5 Januar 1951. Mit kurzen Erläuterungen, Rechtsprechung des Bundesgerichts, Hinweisen auf andere Strafbestimmungen, Materialien, Systematik und Sachregister. 7. neubearb. und erw. Aufl. — Zürich, Schulthess. 1962.
- Hunkeler Kart*, Jugendschutz in öffentlich-rechtlicher Sicht. — Luzern, Fachgruppe Jugendschutz, Caritaszentrale 1961.
- Jörger Robert*, Der Leitschein im bündnerischen Zivilprozesse, Diss. jur. — Zürich, 1960.
- Kägi Walter*, Der Einfluss des Devisenrechts auf internationale schuldrechtliche Verträge, Winterthur, Schellenberg, 1961.

Küng Ernst, Die Anwendung des ausländischen Strafrechtes durch den schweizerischen Richter gemäss Art. 5 und Art. 6 St GB., Diss. jur. — Basel, 1961.

Mauch Rolf, Der Kollektiv-Lebensversicherungsvertrag. Seine Rechtsnatur und seine Funktion in der Schweizerischen Privatwirtschaft. — Aarau, Sauerländer, 1962.

Neidhart Berthold, Schweizerisches Strafgesetzbuch. Das Bundesgesetz vom 21. Dezember 1937..., abgeändert durch Bundesgesetz vom 5 Oktober 1950... nebst Anmerkungen und Sachregister. Hrg. von B.N. Zürich, Orell Füssli, 1962.

Patrocchi Gabriello, Gli influssi delle legislazioni straniere e degli statuti locali sul Codice civile ticinese del 1837, Eesi diritto Berna 1961.

Pictet Jean Simon, Le droit de la guerre, Genève Comité internat. de la Croix-Rouge, 1961.

Pilloud Claude, Reservations to the 1949 Geneva conventions. Geneva Internat. Committee of the Red Cross, 1958.

Schatz Bernard, Die Haftungsfrage in der Militärversicherung. — Bern, Bund Schweizer Militärpatienten, 1962.

Duitsland

Adler Hans, Walther Düring u. Kurt Schmaltz, Rechnungslegung und Prüfung der Aktiengesellschaft. Handkommentar f. d. Bilanzierungs- u. Prüfungspraxis nach d. Aktiengesetz unter Berücks. d. sonstigen handelsrechtl. Vorschriften 3. Aufl. Erg. Bd. Stuttgart, Proeschel, 1961.

Arndt Hebert, Das Urteil. Ein Grundriss f. d. jurist. Ausbildung. 2. erw. Aufl. Schloss Bleckede a. d. Elbe. Meissner, 1962.

Baumann Jürgen, Zur Problematik der Bestechungstatbestände. Heidelberg, Verl. Ges. Recht u. Wirtschaft, 1961.

Coing Helmut u. Heinrich Kroustein, Die nennwertlose Aktie als Rechtsproblem. Rechtsvergleichende Untersuchung unter bes. Berücks. d. amerikan. Rechts. 2. Aufl. Frankfurt a. M., Klostermann, 1962.

Coing Helmut, Zur Geschichte des Privatrechtssystems. Frankfurt a. M., Klostermann, 1962.

Deutsch E., Wettbewerbstatbestände mit Auslandsbeziehung. — Stuttgart, Enke, 1962.

Eiser Ernst, Johann Riederer u. Frank Sieder, Energiewirtschaftsrecht. Energiewirtschaftsgesetz mit d. Durchführungsbestimmungen. Nebengesetzen, Verordnungen u. Erlassen. Kommentar, Begr. von Ernst Eiser. Fortgef. von Johann Riederer u. Frank Sieder. 3. Aufl. München u. Berlin, Beck, 1961.

Eyermann Erich, u. Ludwig Fröhler, Verwaltungsgerichtsordnung. Kommentar 3. neubearb. Aufl. — München u. Berlin, Beck, 1962.

Forsthoff Ernst, Zur Problematik der Verfassungsauslegung. — Stuttgart, Kohlhammer, 1961.

Frieden Kurt, Fahrzeugdiebstahl. — Hamburg, Verl. Kriminalistik, 1962.

Friedrich Rudolf, Der Streit um die Promille. Was jedermann über Trunkenheit am Steuer, Blutalkohol-Gutachten u. ihre rechtl. Bedeutung

wissen muss. — Bad Godesberg, Hohwacht Verl., 1962.

Hartung Fritz, Steuerstrafrecht. Kommentar zu d. Bestimmungen d. 3 Teiles d. Reichsabgabenordnung 3. neubearb. erw. Aufl. — Berlin u. Frankfurt a. M., Vahlen, 1962.

Hentig Hans von, Das Verbrechen 2. Berlin, Göttingen, Heidelberg, Springer, 1962.

Joetse Günter, Die sogenannte Superlativreklaime in der Dogmatik des Werberechts. — Berlin, Duncker & Humblot, 1962.

Krüger Gerda, Die Rechtsstellung der vorkonstantinischen Kirchen. Stuttgart, Enke 1935. — Nachdr. Amsterdam, Schippers, 1961.

Leder Hartmut, Kindergeldkassengesetz. Kommentar. — Berlin, E. Schmidt, 1962.

Leissner Gustav, Verwaltung und öffentlicher Dienst in der sowjetischen Besatzungszone Deutschlands. Eine kritische Würdigung aus gesamtdeut. Sicht. — Stuttgart u. Köln, Kohlhammer, 1961.

Lent Friedrich, Sachenrecht. Ein Studienbuch, Fortgef. von Karl Heinz Schwab, 9. neubearb. Aufl. — München u. Berlin, Beck, 1962.

Makarov Alexander N., Aleksandr Nikolevič, Allgemeine Lehren des Staatsangehörigkeitsrechts. 2. neubearb. Aufl. — Stuttgart, Kohlhammer, 1962.

Mayer Hellmuth, Strafrechtsreform für heute und morgen. — Berlin, Duncker Humblot, 1962.

Noll Peter, Die ethische Begründung der Strafe. — Tübingen, Mohr, 1962.

Peters Horst, Handbuch der Krankenversicherung. T. 2. Nachtr. 4. — Stuttgart, Kohlhammer, 1961.

Posch Martin, Neugestaltung des Kaufrechts. Theorie d. Kaufrechts u. prakt. Vorschläge zu seiner Neuordnung. — Berlin VEB, Dt. Zentralverl., 1961.

Rasche Georg, Das deutsche Staatsangehörigkeitsrecht. Eine Zusammenstellung nebst Erläuterungen. 3. geänd. u. erg. Aufl. — Münster-Westf. Axschendorff, 1962.

Ritter Gerhard Albert, Deutscher und britischer Parlamentarismus. Ein verfassungsgeschichtl. Vergleich. Tübingen, Mohr, 1962.

Schlegelberger Franz, Das Recht der Gegenwart. Ein Führer durch das in d. Bundesrepublik Deutschland und im Land Berlin geltende Recht. Unter Mitw. von Hartwig Schlegelberger u. Fritz Gürtner hrsg. 4. neubearb. Ausg. Losebl. — Ausg. Erg.-Lfg. 3. — Berlin u. Frankfurt a. M., Vahlen, 1962.

Schneider Egon, Die Kostenentscheidung im Zivilurteil einschliesslich der Entscheidung über die vorläufige Vollstreckbarkeit. Grundlagen u. Fallsammlung. — Berlin u. Frankfurt a. M., Vahlen, 1962.

Schulze Erich, Kommentar zum Gesetz betreffend das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Tonkunst und zum Gesetz betreffend das Urheberrecht an Werken der bildende Künste und der Photographie. Mit internationalem Recht. — Frankfurt a. M., Berlin, Metzner, 1961.

Steffens Heinz, Grundsteuerrecht. Sammlung d. zum Grundsteuerrecht gehörenden Vorschriften u. Nebenbestimmungen sowie d. einschläg. Recht-

sprechung. Losbl. Ausg. Grundwerk. Erg. Lfg. 1. 2.
— Köln, Dt. Gemeindeverl. 1960-61.

Ullers Walter, Der Strafverteidiger von e. Richter geschrieben. — Hamburg, Verl. Kriminalistik, 1962.

Wieacker Franz, 250 Jahre Celler Obergericht. Richter u. Gesellschaft im nordwestdt. Territorialstaat. Festvortrag. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1962.

TIJDSCHRIFTEN

Algemeen Fiscaal Tijdschrift : jrg. 1962 - nr. 7-8 :

Inkomstenbelastingen. — Taxes met inkomstenbelastingen, gelijkgesteld. — Indirekte staatsbelastingen. — Gemeentelijke belastingen. — Internationale overeenkomsten. — Buitenlandse belastingen.

De Gemeente : jrg. 1962 - nr. 5 :

J. Marchant, De wet van 27 juli 1961 tot wijziging van de wet van 14 februari 1961. — J. Hourticq, Het nieuw district van de streek van Parijs. — M. Callewaert, Turnhout : van oud tot nieuw stadhuis.

Nederlands Juristenblad : jrg. 1962 - nr. 20 :

F. M. Th. Klaver, De uitvoerende kunstenaars en de Conventie van Rome over de « droit voisins ». (I). — S. L. F. De Hartogh, Politiek in het Nederlands Juristenblad. — H. F. W. Luiking, De nieuwe Dienstweigeringswet. — J. J. A. Lucas, Adoptie en Canoniek recht. — J. A. De Jong, Nogmaals : De Krankzinnigenwet en de mensenrechten. — G. E. Langemeijer, Psychiatrisch juridisch gezelschap.

Advocatenblad : jrg. 1962 - nr. 5 :

L. Wichers Hoeth, Het ontwerp-pensioenregeling. —

J. Hollander, De fiscale proefprocedure. — Benno Stokvis, In memoriam Mr. J. R. H. van Shaik. — E. C. Simons, Mr. A. M. Suijling onderscheiden. — B. W. F. Paauwe, Afschriften bij sluiten van confraternele brieven ? — W. Broertjes, Het 10-jarig bestaan van de Nederlandse orde.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie : jrg. 1962 - nr. 4723 :

P. W. van der Ploeg, Het ontwerp voor het zesde boek van het nieuwe Burgerlijk Wetboek. Het kwalitatieve recht in het Ontwerp-Meijers. Art. 6.5.3.3. — Y. D. C. van Duyn, Fiscale notities.

Ars Aequi : jrg. 1962 - nr. 7 :

J. A. De Bruyne, Enige juridische en praktische aspecten van het afbetalingsstelsel. — J. Payot, Comment étudier le droit ? — J. Wiarda, Antwoord rechtsvraag 66. — Rechtsvraag 69.

Journal des Tribunaux : jrg. 1962 - nr. 4363 :

R. Janne, Le bâtonnier Laurent-Neuprez. — M. La Haye et J. Vankerckhove, Le louage de choses.

Revue Pratique du Notariat Belge : jrg. 1962 - nr. 2470 :

E. Janssens, Le buteur peut-il acquiescer à une action mobilière ?

Recueil Dalloz : jrg. 1962 - nr. 18 :

G. Morange, Le contrôle des décisions prises au titre de l'article 16.

nr. 19 :

J.-J. Dupeyroux et J. Garagnon, Quelques remarques complémentaires sur le contentieux de la notoriété médicale.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"